

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Δ.Ο.Ε.Π.&Τ.Μ.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΜΜΕ

ΦΙΣΕΚΟΥ ΝΤΟΡΙΑΝΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΠΥΡΓΟΣ, 2018

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Ακόμα δηλώνω ότι αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία και ότι θα αναλάβω πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχθεί ότι δεν μου ανήκει.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 1

ΑΜ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

..... Ν. Τσιριόνα Φιλέωνι

.....

.....

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 2

ΑΜ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

(σε περίπτωση που είναι απαραίτητο)

.....

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 3

ΑΜ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

(σε περίπτωση που είναι απαραίτητο)

.....

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....σελ.1-3

Πρώτο Κεφάλαιο

1. Δικαίωμα στην προσωπικότητα και ελευθερία των Μ.Μ.Ε :σύγκρουση ή συμβίωση.....σελ.4-5

1.1 Η αξία του Τύπου και το αδιέξοδο.....σελ.5-7

1.2 Η κατοχύρωση των ΜΜΕ από το σύνταγμα.....σελ.7-10

1.3 Συνταγματική και νομοθετική κατοχύρωση της ελευθερίας του Τύπου.....σελ.10-11

1.4 Καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας.....σελ.11

1.5 Ραδιοτηλεόραση.....σελ.12-13

1.5.1 Σκοπός της ραδιοτηλεόρασης.....σελ.12

1.5.2 Η κατοχύρωση της Ραδιοτηλεόρασης σε διεθνές επίπεδο.....σελ.12

1.5.3 Η κατοχύρωση της ραδιοτηλεοράσεως σε εθνικό επίπεδο.....σελ. 13

1.5.4 Ο κρατικός έλεγχος της ραδιοτηλεόρασης.....σελ. 13

1.5.5 Η ελευθερία του πληροφορείσθαι δια της ραδιοτηλεόρασης.....σελ.13

1.6 Κανόνες δεοντολογίας ΕΣΡ.....σελ.13-14

1.7 Το δικαίωμα της προσωπικότητας στο αστικό δίκαιοσελ.14

Δεύτερο Κεφάλαιο

2. Σύγκρουση απαραβίαστου ιδιωτικής ζωής και δημόσιου συμφέροντος ενημέρωσης του κοινού.....σελ.15-16

2.1 Ελευθερία ανάπτυξης προσωπικότητας.....σελ.16

2.2 Ο παράνομος χαρακτήρας της προσβολής της προσωπικότητας.....σελ.17

2.3 Η έννοια του δικαιώματος της τιμής.....σελ.17-18

2.4 Προσβολή της τιμήςσελ.18-19

2.4 Απαρβίαστο της ιδιωτικής ζωής.....σελ.19

2.5 Προσβολή του ιδιωτικού βίου.....σελ.19-21

2.6 Προσβολή του δικαιώματος επί της ίδιας της εικόναςσελ.21-22

2.7 Δογματική θεώρηση και περιεχόμενο του δικαιώματος της προσωπικότητας.....σελ.22

2.7.1 Έννοια του δικαιώματος εξουσιάσεως.....σελ.22-23

2.7.2 Το δικαίωμα της προσωπικότητας ως απολυτό δικαίωμα.....σελ.23

2.7.3 Περιεχόμενο δικαιώματος προσωπικότητας.....	σελ.23-24
---	-----------

Τρίτο Κεφάλαιο

Εισαγωγή.....	σελ.25
3. Δημόσια πρόσωπα των Μ.Μ.Ε και προσωπικά δεδομένα.....	σελ.25-26
3.1 Τα reality shows και η ειρωνεία της υπόθεσης.....	σελ.27-28
3.2 Reality-Tv.....	σελ.29-30
3.3 ΜΜΕ και χειραγώγηση.....	σελ.30-31
3.4 Τεχνικές χειραγώγησης.....	σελ.31-32
3.5 ΜΜΕ· Πλύση εγκεφάλου σε καθεστώς ελευθερίας.....	σελ.32-33
3.6 Τεκμήριο αθωότητας, ΜΜΕ και δημόσιος διάλογος.....	σελ.33-36
3.7 Η ανθρώπινη αξία.....	σελ.36-37

Τέταρτο Κεφάλαιο

4. Δημοσιογραφική έρευνα.....	σελ.38
4.0.1 Ερευνητική δημοσιογραφία.....	σελ.38
4.0.2 Κίνδυνοι της ερευνητικής δημοσιογραφίας.....	σελ.39
4.0.3 Διεισδυτική δημοσιογραφία.....	σελ.39-40
4.1 Η ανωνυμία του δημοσιογράφου.....	σελ.40-41
4.2 Η επεξεργασία πληροφοριών και η επιλογή των ειδήσεων.....	σελ.41
4.3 Συναλλακτικές υποχρεώσεις του Τύπου.....	σελ.42-45
4.3.1 Υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον σεβασμού της προσωπικότητας και της ιδιωτικής σφαιράς.....	σελ.42
4.3.2 Υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον αληθείας.....	σελ.42-43
4.3.3 Διάκριση δημοσιευμάτων.....	σελ.43
4.3.4 Ειδήσεις.....	σελ.43
4.3.5 Κρίσεις και σχόλια.....	σελ.44
4.3.6 Υποχώρηση επανορθώσεως.....	σελ.44
4.3.7 Υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον σεβασμού απόψεων.....	σελ.44-45
4.3.8 Υποχρεώσεις που απορρέουν από τι καθήκον διαμορφώσεως της κοινής γνώμης.....	σελ.45

Πέμπτο Κεφάλαιο

5 Δικαίωμα προστασίας προσωπικότητας, ιδιωτικός βίος και ΜΜΕ - Παρουσίαση αποτελεσμάτων έρευνας.....σελ.46-60
5.1 Αυτοπροσδιορισμός των ορίων προσωπικότητας –Πρόσωπα της επικαιρότητας.....σελ.48-49
5.2 Γενικά στατιστικά αποτελέσματα για την άποψη του κοινού των ΜΜΕ για την τηρήσει των κανόνων από τα ΜΜΕ.....σελ.49-50
5.3 ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.....σελ.51-52
5.4 Προσωπικά δεδομένα.....σελ.53
5.4.1 Υποχρεώσεις και κίνδυνοι.....σελ.53-55
5.5 Δυσμενοίς διακρίσεις.....σελ.56-57
5.6 Προστασία τιμής και προσωπικότητας.....σελ.58-60
Βασικά συμπερασματα.....σελ.61-62
Βιβλιογραφία.....σελ.63
Δικτυογρία.....σελ.64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το δικαίωμα προστασίας προσωπικότητας (Ιδιώτικος βίος) και ΜΜΕ. Ειδικότερα σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει το θέμα διεξοδικά από όλες τις οπτικές γωνίες και να ερευνήσει κατά πόσο τηρείται το νομικό πλαίσιο. Για τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων πραγματοποιήθηκε έρευνα καθώς και βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Λέξεις Κλειδιά: ΜΜΕ, δικαίωμα, Σύνταγμα, προσωπικότητα, ιδιώτικος βίος.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πίσω από τον τίτλο «Προστασία της Προσωπικότητας, ιδιωτικός βίος και ΜΜΕ» κρύβεται η νομοθετική παρέμβαση της Πολιτείας στην σύγκρουση δύο ισάξιων συνταγματικών δικαιωμάτων, του δικαιώματος στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και της συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος) και της ελεύθερης έκφρασης μέσω του Τύπου και της ελευθεροτυπίας (άρθρα 14 και 15). Το ζητούμενο ακριβώς είναι, εάν αυτή η παρέμβαση της Πολιτείας, κατατείνει στην οριοθέτηση των δύο δικαιωμάτων και την άρση της σύγκρουσής ή δίνει την δυνατότητα εκτροπής της, σε κατασταλακτικό του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας μέτρο.

Είναι κοινός τόπος το ότι το επίπεδο της ελευθεροτυπίας ταυτίζεται με την ποιότητα της δημοκρατίας και ότι τα ΜΜΕ είναι υποκείμενα δικαιωμάτων, φορείς πολιτιστικής, αισθητικής και οικονομικής εξουσίας που λειτουργεί ως αντίβαρο της πολιτικής εξουσίας. Στην άσκηση όμως της εξουσίας αυτής αντιπαράσσεται το δικαίωμα της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου του ατόμου και η υποχρέωση σεβασμού του.

Το ποιό από τα δύο αυτά δικαιώματα προτάσσεται ή κάμπτεται προ του άλλου έχει απασχολήσει κατ' επανάληψη τη θεωρία και τη νομολογία με την αντιπαράθεση ισχυρών εκατέρωθεν επιχειρημάτων. Εκείνο όμως που πρέπει να τονιστεί ευθύς εξ αρχής και που αποτελεί κοινό τόπο και για τις δύο προλεχθείσες απόψεις, είναι η διάκριση του υποκειμένου του δικαιώματος της προσωπικότητας μεταξύ εκείνου του απλού πολίτη και εκείνου των προσώπων της διαρκούς ή στιγμιαίας επικαιρότητας, οι λόγοι, οι πράξεις και συμπεριφορές των οποίων προκαλούν το δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού για ενημέρωση στο βαθμό που αυτές - οι πράξεις, συμπεριφορές, λόγοι - επηρεάζουν την άσκηση των καθηκόντων τους ή συνδέονται με τον δημόσια εκτιθέμενο τρόπο ζωής που έχουν επιλέξει. Στην δεύτερη περίπτωση -του δημοσίου προσώπου- το δικαίωμα στην προσωπικότητα και την ιδιωτικότητα κάμπτεται μπροστά στο δικαίωμα της ελευθεροτυπίας, το οποίο συνιστούν η άσκηση κριτικής και ελέγχου. Η όποια λοιπόν αναφορά στα πρόσωπα αυτά, η οποία δεν αναλύεται μόνο σε απαξιωτικούς και ενίοτε προσβλητικούς χαρακτηρισμούς αλλά ενέχει το στοιχείο της κριτικής και του ελέγχου αποτελεί το αντικείμενο της άσκησης του συνταγματικού δικαιώματος της ελευθεροτυπίας, και τον πυρήνα της λειτουργίας του Τύπου ως οργάνου υλοποίησης του επίσης συνταγματικού δικαιώματος του πολίτη στην ενημέρωση.

Η διεθνής και εθνική νομολογία έχουν αναγνωρίσει τη σπουδαιότητα της ελευθερίας του Τύπου και γενικότερα των ΜΜΕ σε μία δημοκρατική κοινωνία. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος, «Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του Κράτους». Η υπερνομοθετική κατοχύρωση του δικαιώματος αυτού αποτελεί εξειδίκευση του θεμελιώδους δικαιώματος του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική της χώρας. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Μ.Μ.Ε.) οφείλουν να δημοσιοποιούν γεγονότα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της χώρας, συμβάλλοντας έτσι στη διαμόρφωση του δημοκρατικού φρονήματος των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα ασκούν κριτική στην πολιτική εξουσία. Άλλωστε, η πρωταρχική αποστολή του τύπου είναι η δημοσίευση γεγονότων που αφορούν στο

κοινωνικό σύνολο και απαιτούν δημόσιο διάλογο, με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων. Άρα, μέσω του τύπου διαμορφώνονται και εκφράζονται οι πολιτικές ιδέες, αλλά και οι πολιτιστικές και ηθικές αξίες της κοινωνίας.

Επιπλέον ο τύπος είναι επιφορτισμένος και με το καθήκον επιμόρφωσης και ηθικής διαπαιδαγώγησης του κοινωνικού συνόλου, ενώ μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα της πνευματικής, πολιτιστικής και ηθικής καλλιέργειας του ανθρώπου. Στη διακριτική ευχέρεια του τύπου εναπόκειται και η ψυχαγωγία των πολιτών, μέσω καλλιτεχνικών προγραμμάτων, αλλά και μέσω της ικανοποίησης της περιέργειας του κοινού και της ανάγκης για επιδόλαια ψυχαγωγία με τη δημοσίευση ανάλογων κειμένων και εικόνων (Καράκωστας, 2000).

Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 του Συντάγματος «Ο τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται». Ο ελεύθερος, ασφαλής και ανεξάρτητος τύπος αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια της δημοκρατίας και της ειρήνης. Οι κυβερνήσεις, οι διεθνείς οργανισμοί, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η κοινωνία των πολιτών, όλοι συνεισφέρουν στη στήριξη αυτών των θεμελίων. Με σημείο αναφοράς τις παραπάνω διαπιστώσεις, η παρούσα πτυχιακή εργασία επιχειρεί μία διεξοδική ανάλυση του δικαιώματος προστασίας προσωπικότητας ιδιωτικός βίος και ΜΜΕ, θεσμών βασικών για τη δημοκρατική λειτουργία ενός πολιτεύματος.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσε να προβληθεί μια ένσταση η οποία εν πολλοίς απηχεί και μια πραγματικότητα. Πώς είναι δυνατόν να προτάσσεται το δικαίωμα της ελευθεροτυπίας, όταν δεν περιορίζεται στην άσκηση κριτικής ή ελέγχου ή στην κοινοποίηση μιας πρωτογενούς πληροφορίας, αλλά εν ονόματι αυτών, ο Τύπος εκτρέπεται σε ηδονοβλεπτικές λεπτομέρειες ή κατά τρόπο αναντίρρητο σε κατηγορηματικούς χαρακτηρισμούς ή καταδικαστικές κρίσεις;

Πράγματι, οι έννοιες του αυτοπροσδιορισμού, του αυτοελέγχου και της αυτορύθμισης τείνουν να εξαλειφθούν από το λεξιλόγιο του Τύπου. Είναι γνωστή η επίμονη άρνηση των ιδιοκτητών των ΜΜΕ στην συνομολόγηση και αποδοχή της ρήτρας συνείδησης. Η γιγάντωση ενός μηχανισμού ενημέρωσης, πληροφορίας, ψυχαγωγίας χωρίς σαφείς όρους και προϋποθέσεις, χωρίς ανεξάρτητους από κάθε επηρεασμό θεσμούς ελέγχου, χωρίς δεσμευτικούς για τους φορείς της ενημέρωσης - ιδιοκτήτες, δημοσιογράφους κανόνες δεοντολογίας οδηγεί στην μετατροπή της ενημέρωσης σε εμπόρευμα. Η έννοια της ενημέρωσης συμπλέκεται πλέον με το κέρδος.

Ο δε δημοσιογράφος απ' την άλλη, χαμηλόμισθος στην πλειοψηφία του, ανασφαλής ως προς την θέση εργασίας του, αναλώσιμο είδος στην επιδίωξη του κέρδους, είναι υποχρεωμένος κατά κανόνα να ακολουθήσει την «γραμμή» στο περιεχόμενο, την μορφή, την αισθητική, και την περί ηθικής αντίληψη του εργοδότη - εκδότη - ιδιοκτήτη. Γίνεται συμμετοχος αλλά και αναπαραγωγικός μιας λαϊκίστικης αισθητικής, ενός λεκτικού ευεπίφορου σε χαρακτηρισμούς, ενός καταγγελτικού και «αποκαλυπτικού» λόγου, ενός ηδονοβλεπτικού λόγου της κλειδαρότρυπας, ενός «δικαιώματος» εισβολής χωρίς ενδοιασμούς ή φραγμούς στον προσωπικό βίο, στο όνομα δήθεν της ενημέρωσης αλλά στην πραγματικότητα για ένα λόγο που πολύ απέχει από αυτήν. Γιατί αποδείχθηκε ότι όλα αυτά εξυπηρετούν επιθυμητούς αλλότριους όμως της πληροφόρησης σκοπούς. (Διγενάκη, 2009)

Ύστερα απ' όλα αυτά δημιουργείται το εύλογο ερώτημα. Πως μπορεί στις περιπτώσεις αυτές να προστατευθεί το δικαίωμα της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου; Πώς θα θεραπευθεί η προσβολή της τιμής του προσώπου;

Σκοπός λοιπόν της παρούσας εργασίας, είναι να παρουσιάσουμε με ποιο τρόπο πραγματοποιείται η στάθμιση των δύο συμφερόντων, αφενός μεν αυτού της προστασίας της προσωπικότητας από τις προσβολές που υφίσταται μέσω του τύπου και αφετέρου δε το δικαίωμα της πληροφόρησης και της ελεύθερης έκφρασης των ιδεών μέσω του Τύπου. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, το υπ' αριθμόν 1, αναλύεται η έννοια του Τύπου και η Συνταγματική κατοχύρωση της ελευθερίας που απολαμβάνει ο τελευταίος, στο κεφάλαιο 2 αναλύεται το αναφαίρετο, απόλυτο και αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα στη προσωπικότητα κάθε ανθρώπου, καθώς και αναλύεται εκτενώς η έννοια της τιμής ως ειδικότερη έκφανση του δικαιώματος της προσωπικότητας καθώς και το πλέγμα των νομοθετικών διατάξεων που προστατεύουν την προσωπικότητα από πάσης φύσεως προσβολές και κατόπιν γίνεται μια αναφορά για τη στάθμιση των δύο αυτών προστατευόμενων και ταυτόχρονα αντικρουόμενων δικαιωμάτων στο χώρο των ΜΜΕ, Στο κεφάλαιο 3 που ακολουθεί αναλύεται η χειραγώγηση των ΜΜΕ , τα Reality shows και τα δικαιώματα των δημοσίων πρόσωπων. Στο κεφάλαιο 4 που ακολουθεί αναλύεται η δημοσιογραφική ερευνά και οι συναλλακτικές υποχρεώσεις του Τύπου. Τέλος , στο 5 κεφάλαιο που ακόλουθη γίνεται μια ανάλυση του ερωτηματολογίου που εγώ προσωπικά δημιούργησα σχετικά με το παρόν θέμα .

Κεφάλαιο Πρώτο

1 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΩΝ Μ.Μ.Ε, ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ Ή ΣΥΜΒΙΩΣΗ

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια ποσοτική, αλλά κυρίως και μια ποιοτική επίταση των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται κάθε άνθρωπος. Η τεχνολογική επανάσταση στο τομέα της πληροφόρησης και της επικοινωνίας σε συνδυασμό με τα προηγούμενα επικοινωνιακά διαδραστικά συστήματα οδήγησε σε μια θεαματική αύξηση στην παραγωγή και στην κυκλοφορία των πληροφοριών, με αποτέλεσμα να επιτείνονται οι απειλές στις οποίες εκτίθεται ο ιδιωτικός βίος.

Τα ΜΜΕ ως κύριος φορέας παραγωγής, διαχείρισης και διακίνησης της πληροφορίας, εξοπλισμένα με όλη την σύγχρονη τεχνολογία, και κυρίως, ως ο ισχυρός, διακριτός τομέας οικονομικής δραστηριότητας, ενδέχεται να έλθει σε σύγκρουση με το έννομο αγαθό της προσωπικότητας.

Οι μεταβολές αυτές είχαν αντίκτυπο στις σχέσεις ανάμεσα σε δύο συνταγματικά κατοχυρωμένες αξίες: την ελευθερία του τύπου και την αξία του ανθρώπου. Ενώ στις απαρχές της νεότερης συνταγματικής ιστορίας ο τύπος συνιστούσε το κατ'εξοχήν μέσο προστασίας της ανθρώπινης αξίας, σήμερα, εξοπλισμένος με τα ποικίλα επιτεύγματα της σύγχρονης τεχνολογίας, ενέχεται να έρθει σε σύγκρουση με το έννομο της προσωπικότητας. Είναι αναμφίβολο εάν υπάρχει εκδήλωση της ζωής του ανθρώπου που να μην έρχεται σε επαφή με τον τύπο.

Αξίζει να αναφερθεί ότι, η τιμή ως έννομο αγαθό έχει ίση αξία για όλους, ανεξάρτητα από το κοινωνικό υπόβαθρο ή την μόρφωση όπως αλώςτε συμβαίνει με τα αλλά ατομικά αγαθά, της σωματικής ακεραιότητας, της προσωπικής ελευθερίας και της ανθρώπινης ζωής. Συνεπώς αντιλήψεις περί αξίας ή ανάξιας ζωής απορρίπτονται κατηγορηματικά σε μια δημοκρατική και φιλελεύθερη κοινωνία. *«Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας. (Σύμφωνα με το Σύνταγμα 1975 -ΑΡΘΡΟ 2)».*

Η κατά το άρθρο 14 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος ελευθερία του τύπου αποτελεί δικαίωμα και σύγχρονος θεσμική εγγύηση. Το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου υπόκειται στους περιορισμούς του Συντάγματος είναι όμως απαλλαγμένο από νομικά καθήκοντα, ενώ η θεσμική εγγύηση του τύπου συνδέεται με καθήκοντα και κατευθύνεται προς ορισμένους σκοπούς. Μέσω της θεσμικής εγγύησης παρέχεται συνταγματική κατοχύρωση του τύπου λόγω της αποστολής και των σκοπών του θεσμού που αποτελούν προστατευμένο από το Σύνταγμα δημόσιο συμφέρον.

Η συνταγματική διάταξη του άρθρου 14 παρ.2 *«ο τύπος είναι ελεύθερος εγκαθιδρύει τη θεσμική εγγύηση».* (Καρακωστας, 2000)

«Η αρνητική πλευρά του δικαιώματος, απαγορεύει τις κρατικές επεμβάσεις, και κυρίως την άσκηση τη λογοκρισίας, ενώ η θετική πλευρά του ατομικού δικαιώματος επιβάλλει την

εξασφάλιση εκ μέρους του κράτους τόσο των υλικών προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν την άσκηση ελεύθερης δημοσιογραφίας, όσο και των μη υλικών προϋποθέσεων, οι οποίες συνίστανται στη εξασφάλιση τη δυνατότητας προσβάσεως στις πηγές πληροφορήσεως και την παροχή πληροφοριών από το ίδιο το κράτος ».(Καρακωστας , 1997)

Όπως, επίσης δεν πρέπει να γίνεται αποδεκτή η συντριβή του ατόμου μπροστά στους τηλεοπτικούς κολοσσούς των πανίσχυρων συγκροτημάτων, έστω και πραγματικά πρόκειται για άνισα μεγέθη.

Δύναται κανείς να αντιληφθεί τη ένταση της τριβής μεταξύ των εννόμων αγαθών της ελευθέριας των Μ.Μ.Ε και της προστασίας της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου αν λάβει υπόψιν τα σύνολο των δραστηριοτήτων των Μ.Μ.Ε. Οι τέχνες , η οικονομία, η πολιτική, η επιστήμη, η θρησκεία, ο αθλητισμός, η δημόσια επικοινωνία, η κοινωνική ζωή, το έγκλημα, η προσφορά αγαθών και η διαφήμιση κ.τ.λ αποτελούν τομείς για τους οποίους τα Μ.Μ.Ε. μεταφέρουν ειδήσεις και εκφέρουν κρίσεις και σχόλια. Ακόμα, ο τύπος συνιστά τον κατεξοχήν χώρο όπου εκφράζονται οι πολιτιστικές ηθικές αξίες της ανθρωπότητας. Επίσης, βαρύνεται με το καθήκον επιμόρφωσης της ηθικής διαπαιδαγωγεί του κοινού και αποτελεί συντελεστή της πνευματικής πολιτιστικής και ηθικής καλλιέργειας του ανθρώπου. Συγχρόνως δεν νοείται φιλελεύθερη δημοκρατία χωρίς Μ.Μ.Ε. τα οποία αποτελούν απαραίτητο στοιχείο τη διαμάχης των ιδεών και συμφερόντων της δημοσιότητας του πολιτικού βίου. (Καρακωστας ,2000)

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, στην δημοσιότητα δεν έρχονται αυστηρά και μόνο πολιτικά γεγονότα, αλλά κάθε συμβάν που μπορεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον του κοινωνικού συνόλου. Αυτό σημαίνει ότι μια προσωπική υπόθεση ένος ατόμου (διαζύγια, σκάνδαλα κ.οκ.) θα μπορούσε να απασχολήσει τον Τύπο. Ο κίνδυνος να δημοσιευτούν πληροφορίες που προσβάλουν την προσωπικότητα και τον ιδιωτικό βίο του ατόμου επιτείνεται, με αποτέλεσμα την σύγχρονη εποχή να παρατηρείται ραγδαία αύξηση των υποθέσεων με αντικείμενο την προσβολή της προσωπικότητας που παίρνουν τον δρόμο της δικαιοσύνης.

Ένα από τα πλέον μείζον νομικά ζητήματα με τεράστια πρακτική σημασία αποτελεί η εύρεση της «*χρυσής τομής*» ανάμεσα στην ελευθέρια των Μ.Μ.Ε και του δικαιώματος στην πληροφόρηση αφενός και στην προστασία της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου αφετέρου. Θα πρέπει λοιπόν να χαραχθεί μια γραμμή ισορροπίας μεταξύ μέσων μαζικής ενημέρωσης και δικαιώματος προσωπικότητας και ιδιωτικού βίου. (Κονταξής,2011)

1.1 Η αξία του Τύπου και το αδιέξοδο

Η αξία του Τύπου σε μια δημοκρατική κοινωνία είναι αναμφισβήτητα πολύπλευρη. Μπορεί να μην ανάγεται σε δημόσια λειτουργία επιτελεί όμως ιδιαίτερα σημαντική, κοινωνική αποστολή. «*Ένας ελεύθερος τύπος ο ποιος δεν κατευθύνεται από δημόσια εξουσία και δεν υπόκειται σε λογοκρισία, αποτελεί ουσιαστικά στοιχείο μιας ελεύθερης Πολιτείας*»(Κονταξής,

2011). Ειδικότερα ένας ελεύθερος πολιτικός Τύπος είναι απαραίτητος για την σύγχρονη Δημοκρατία. Για να λάβει ο πολίτης πολιτικές αποφάσεις πρέπει να είναι εκτενώς ενημερωμένος αλλά και να γνωρίζει και να μπορεί να σταθμίσει τις απόψεις που σχημάτισαν οι άλλοι. (Κονταξής,2011)

Ο Τύπος διατηρεί αυτή τη συνεχή συζήτηση σε κίνηση. Παρέχει πληροφορίες και τοποθετείται ο ίδιος σχετικά, επιδρώντας έτσι ως προσανατολιστική δύναμη στη δημόσια αντιπαράθεση με αυτές. Σε αυτόν εκφράζεται η δημόσια άποψη, τα επιχειρήματα διασαφηνίζονται στον λόγο και στον αντίλογο όπου και αποκτούν σαφή περιγράμματα, διευκολύνοντας έτσι τον πολίτη στην κρίση και στην απόφαση του.

Στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία ο Τύπος ταυτόχρονα ως μόνιμο συνδετικό και ελεγκτικό όργανο μεταξύ του λαού και των εκλεγμένων αντιπροσώπων του στο Κοινοβούλιο και στην Κυβέρνηση. Συνοψίζει κριτικά τις απόψεις και τις απαιτήσεις που διαμορφώνονται διαρκώς εκ νέου στην κοινωνία και στις ομάδες της, τις παραθέτει προς επεξήγηση και τις φέρνει κοντά στα πολιτικά κρατικά όργανα, τα οποία μπορούν με αυτόν τον τρόπο να λαμβάνουν και να διαμορφώνουν τις πολιτικές τους αποφάσεις με σκοπό να λύσουν ζητήματα τα οποία απασχολούν την καθημερινή ζωή του ατόμου.

Διαρκώς επανέρχεται στο παρασκήνιο τα κριτήρια και η διαδικασία στάθμισης μεταξύ ανάγκης ενημέρωσης των πολιτών και της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων και ειδικότερα των δικαιωμάτων της προσωπικότητας .Αποτελεί μόνιμη υπερασπιστική επωδό στην καθ' ημερών δικαστική πρακτική προς απόκρουση αγωγής/ έγκλησης στα δια του Τύπου, εγκλήματα περί προσβολής της τιμής , η επίκληση του ισχυρισμού περίξ δικαιολογημένου ενδιαφέροντος απορρέοντας εκ καθήκοντος ενημέρωση του αναγνωστικού κοινού. Στα πλαίσια της άνω λογικής δεόμενης της πάγιας προβολής της ουδέποτε συντρέχει ή συντρέξει είτε παραβίαση προσωπικών δεδομένων ενός ατόμου είτε της τιμής και της υπόληψης ενός προσώπου, είτε του ιδιωτικού χώρου των πολιτών. Είναι δηλαδή προφανής και η καταχρηστική επίκληση του συγκεκριμένου αίροντος το άδικο, λογού.

Η καταχρηστική άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος έχει ως συνέπεια την αντίδραση της κεντρικής εξουσίας η οποία πρόχωρησε στην θέσπιση «*Τυποκτόνων*» νόμων. Στην ουσία αυτοί οι νόμοι θέτουν όρια στην ελευθερία του δημοσιογράφου να ασκήσει με τον τρόπο που θέλει το επάγγελμα του. Η κεντρική εξουσία προέβει σε τετοιες κινήσεις καθώς αναγνώριζε πλέον ότι ο Τύπος αποτελεί μια τέταρτη εξουσία ικανή να πίεση και να έχει λόγο στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Οι προσπάθειες των τριών εξουσιών για τον περιορισμό και τον έλεγχο της ελευθεροτυπίας αναδηκνύουν την ανάγκη διαμόρφωσης αρχών και αξόνων στην άρση της προαναφερθείσας σύγκρουσης, αποτελεί προτεραιότητα.

Τα ΜΜΕ έχουν μεγάλη επιρροή και βάρος στον δημόσιο λόγο διότι επηρεάζουν (άμεσα η έμμεσα) την στάση της κοινής γνώμης για κάποιο ζήτηματα (πολιτικό, οικονομικό κ.ο.κ).Δυστυχώς η όλη αντιπαράθεση, σχετικά με το σημείο ισορροπίας ανάμεσά στην ενημέρωση του κοινού και στην προσβολή της προσωπικότητας του ατόμου, επενδύεται ιδεολογικά με ορούς πολιτικής ορολογίας, όπου πλέον, κάθε προσπάθεια προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων εμβαπτίζεται ως «συντηρητική» σε αντίθεση με την ενημέρωση του κοινού, η οποία προσδιορίζεται ως «προοδευτική».

Πλην όμως, ούτε το «κοινό» ταυτίζεται με την κρατική εξουσία ούτε αποτελεί αυτοσκοπό.

Αλώστε ούτε ο Τύπος τάσσεται πάγια και κριτικά απέναντι στην επίσημη εξουσία. Πολύ συχνά, συντάσσεται μαζί της σε ανιαρές συμμαχίες, στη βάση άδηλων οικονομικών συμφερόντων. Πολλές φορές δρα ακόμη και ως όργανο εκβίασης θεσμών και προσώπων. Ούτε η επίσημη Πολιτειακή εξουσία λειτουργεί απαρέγκλιτα στην τροχιά των συνταγματικών αρχών. Επομένως ουδείς εκ των δυο δικαιούνται εκ προοιμίου τον χαρακτηρισμό «δίκαιου» .

Κατά συνέπεια απαιτείται μια οριοθέτηση αφενός μεν των κριτήριων επιλογή και προβολής ενός θέματός από τον Τύπο αφετέρου δε τω ορίων μιας προσβολής της προσωπικότητας του ατόμου, έτσι ώστε η δεύτερη να εμφανίζεται ανεκτή μετρά από αξιόλογη στάθμιση της με το υπέρτατο συμφέρον της ενημέρωσης.

Η αρχή της ελευθεροτυπίας αλλά και της ελεύθερης επικοινωνίας επιτάσσει πλήρη διαφάνεια στη καταγραφή ειδήσεων. Οι ως άνω, όμως, αρχές μπορούν να παρακάμψουν την συνπροσβολή ιδιωτικών συμφερόντων κατά την ανάδειξη ενός θέματος, ειδικά, μάλιστα αν ληφθεί υπόψιν ότι η εμβέλεια και δύναμη των Μ.Μ.Ε. πολλαπλασιάζουν την ένταση της προσβολής? Ας μην διαφύγει δε ότι όταν δράστης μιας προσβολής της τιμής είναι ο ίδιος ο εμφανιζόμενος ως θεσμικός φύλακας (ο δημοσιογράφος), του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος, (=ενημέρωσης του κοινού), το ζήτημα αποκτά άλλες διαστάσεις.

Μέσω ποιών διατάξεων εισχωρεί η ελευθερία του τύπου στο πεδίο του δικαίου της προσωπικότητας, και αντίστροφα σε ποιες περιπτώσεις και κάτω από ποιές προϋποθέσεις το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου υποχωρεί μπροστά στην προστασία της προσωπικότητας. (Κονταξής,2011)

1.2 Η ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΜΜΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Η ελευθερία του τύπου, όπως διατυπώνεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 του συντάγματος αποτελεί ατομικό δικαίωμα και συγχρόνως θεσμική εγγύηση. Το ατομικό δικαίωμα υπόκειται στους συνταγματικούς περιορισμούς, είναι όμως απαλλαγμένο από υποχρεώσεις. Αντίθετα η θεσμική εγγύηση συνδέεται με καθήκοντα, καθώς παρέχει συνταγματική κατοχύρωση, ούτως ώστε να επιτελέσει ο τύπος την αποστολή του και τους σκοπούς του θεσμού που αποτελούν δημόσιο συμφέρον προστατευμένο από το σύνταγμα.

Η συνταγματική διάταξη άρθ. 14 παρ.2 θεσπίζει τη θεσμική εγγύηση της ελευθερίας του κοινωνικού τύπου προκειμένου να εξυπηρετηθεί το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου για πληροφόρηση. Σκοπός συνεπώς της διατάξεως αυτής είναι η παροχή εγγυήσεως για την απρόσκοπτη διαφύλαξη ξένων συμφερόντων και όχι για το συμφέρον των συγκεκριμένων φορέων, δηλαδή του ιδίου του τύπου. Η νομιμότητα των επιμέρους εναργειών του τύπου για την διαφύλαξη των ξένων συμφερόντων κατοχυρώνονται από το άρθ.367 του Ποινικού

Κώδικα, όπου γίνεται λόγος για δικαιολογημένο ενδιαφέρον, το οποίο αίρει τον παράνομο χαρακτήρα των προσβολών της τιμής και της υπόληψης .

Η ελευθερία της έκφρασης προστατεύεται και με το άρθρο 2 παρ.2 του Π.Δ. 77/2003 («Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών») όπου ορίζεται ότι : *«Ο δημοσιογράφος υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης και, στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, έχει το δικαίωμα, να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει την ενημέρωση της κοινής γνώμης.»*

Η ελευθερία της έκφρασης κατοχυρώνεται και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), στο άρθρο 10, υπό την έννοια της ελευθερίας αναζήτησης, λήψης, συλλογής και μετάδοσης πληροφοριών, ειδήσεων και ιδεών. Η κατοχύρωση αυτή, πέρα από την ελευθερία της έκφρασης σε ατομικό επίπεδο, καλύπτει και τον Τύπο, καθώς αποκλείει την παρέμβαση διεθνών ή εθνικών αρχών ή οργάνων και διασφαλίζει την προστασία του σε διασυνοριακό επίπεδο.

Περαιτέρω, η ελευθερία της έκφρασης κατοχυρώνεται και στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ), το οποίο έχει κυρωθεί και ισχύει με το Ν. 2462/1997, όπου στο άρθρο 19 παρ. 2 ορίζει ότι : *«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, της λήψης και της μετάδοσης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, προφορικά, γραπτά και έντυπα, σε κάθε μορφή τέχνης ή με κάθε άλλο μέσο της επιλογής του.»* (Καρακώστας. 2000)

Για πρώτη φορά λοιπόν το 1975 κατοχυρώνονται συνταγματικά τα δικαιώματα της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης, κυρίως καθώς υπάγονται στον έμμεσο έλεγχο του Κράτους. Συνταγματική κατοχύρωση της ελευθερίας του τύπου. Ο Τύπος ως ειδικό γραπτό μέσο ευρύτατης διάδοσης, ιδεών, στοχασμών, μηνυμάτων, και κάθε είδους πληροφοριών είναι πλέον θεσμικό κεκτημένο της σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας. Το σχετικό άρθρο 14 του Συντάγματος έχει διανύσει μεγάλη πορεία μέσα στο χρόνο. Από το 1844 έως το 1975 το περιεχόμενό του τροποποιήθηκε και χαρακτηρίστηκε άλλοτε αυστηρό και άλλοτε φιλελεύθερο. Οι τροποποιήσεις αυτές συνδέονταν άμεσα με την ιστορική εξέλιξη του πολυτικοσυνταγματικού συστήματος και τη διαμόρφωση του τύπου μέσα από αυτό. Η ισχύουσα σημερινή διάταξη συνδυάζει φιλελεύθερα χαρακτηριστικά με άλλα εντελώς αναχρονιστικά και περιοριστικά. Το Σύνταγμα του 1975 διατήρησε σχεδόν όλα τα περιοριστικά της ελευθερίας του τύπου μέτρα, τα οποία δεν εθίγησαν κατά την αναθεώρηση του 1986, του 2001 και του 2008. Η αναθεώρηση του 2001 δεν συμπεριέλαβε τολμηρές παρεμβάσεις και αφαίρεση όσων διατάξεων δε συνάδουν με το φιλελευθερισμό, που προσήκει σ' ένα ευνομούμενο δημοκρατικό κράτος. Το άρθρο 14 του Συντάγματος δεν τροποποιήθηκε κατά την αναθεώρηση του 2008 και δίνεται ακολούθως:

Σύνταγμα 1975 - Άρθρο 14

- Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά ,γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους.
- Ο τύπος είναι ελεύθερος. Η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται.
- Η κατάσχεση εφημερίδων και άλλων εντύπων, είτε πριν από την κυκλοφορία είτε υστέρη από αυτήν, απαγορεύεται.
- Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η κατάσχεση, με παραγγελία του εισαγγελέα, μετα ην κυκλοφορία:
- Για προσβολή της χριστιανικής και κάθε άλλης γνωστής θρησκείας.
- Για προσβολή του πρόσωπού του προέδρου της δημοκρατίας.
- Για δημοσίευμα που αποκαλύπτει πληροφορίες για την σύνθεση των εξοπλισμών και τη διάταξη των ενόπλων δυνάμεων ή την οχύρωση της χώρας ή που έχει σκοπό τη βίαιη ανατροπή του πολιτεύματος ή στρέφεται κατά της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους.
- Για άσεμνα δημοσιεύματα που προσβάλλουν ολοφάνερα την δημόσια αιδώς, στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος.
- Σ' όλες τις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου ο εισαγγελέας, μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες από την κατάσχεση, οφείλει να υποβάλει την υπόθεση στο δικαστικό συμβούλιο, και αυτό, μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες, οφείλει να αποφασίσει για τη διατήρηση ή την άρση κατάσχεσης, διαφορετικά η κατάσχεση αίρεται αυτοδικαίως. τα ένδικα μέσα της έφεσης και της αναίρεσης επιτρέπονται στον εκδότη της εφημερίδας ή αλλού εντύπου που κατασχέθηκε και στον εισαγγελέα.
- Νομός ορίζει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται δια του τύπου η πλήρης επανόρθωση ανακριβών δημοσιευμάτων.
- Το δικαστήριο, υστέρη από τρεις τουλάχιστον καταδίκες μέσα σε μια πενταετία για διάπραξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στην παράγραφο 3, διατάσσει την οριστική ή προσωρινή παύση ης έκδοσης του εντύπου και σε βαριές περιπτώσεις, την απαγόρευση της άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος από το πρόσωπο που καταδικάστηκε, όπως ο νόμος ορίζει. Η παύση ή η απαγόρευση αρχίζουν αφότου η καταδικαστική απόφαση γίνει αμετάκλητη (Καρακώστας. 2000)

Άρθρ.15 .

- Οι προστατευτικές για τον τύπο διατάξεις του προηγούμενου άρθρου δεν εφαρμόζονται στον κινηματογράφο, τη φωτογραφία, τη ραδιοφωνία, την τηλεόραση και κάθε άλλο παρεμφερές μέσο μετάδοσης λογού ή παράστασης.
- Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον έμμεσο έλεγχο του Κράτους και έχουν σκοπό την αντικειμενική και με ίσους ορους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λογού και της τέχνης.(Καρακώστας,2000)

1.3 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

«Το άρθρο 10 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης, που κυρώθηκε με το ν. 2329/53 και το ν.δ. 53/1974, καθιερώνει με την παρ. 1 αυτού την ελευθερία της γνώμης και της μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, όμως με την παρ. 2 αυτού προβλέπει δυνατότητα περιορισμού της ελευθερίας του τύπου, ορίζοντας ότι η άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες και μπορεί να υπαχθεί σε περιορισμούς ή κυρώσεις που προβλέπονται από το νόμο και αποτελούν αναγκαία μέτρα σε δημοκρατική κοινωνία για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη, την προστασία της υπολήψεως και των δικαιωμάτων τρίτων, για την παρεμπόδιση της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή για την εξασφάλιση του κύρους ή της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας. Όμοιες δε κατά βάση διατάξεις θεσπίζονται και με το άρθρο 19 παρ. 2-3 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, που κυρώθηκε με το ν. 2462/ 1997. Ιδιαίτερη, επομένως, θέση μεταξύ των περιορισμών που θέτουν η Ευρωπαϊκή Σύμβαση και το Διεθνές αυτό Σύμφωνο, έχει το δικαίωμα της προσωπικότητας (άρθρο 57 ΑΚ), σημαντική έκφανση της οποίας αποτελεί η τιμή και υπόληψη κάθε ανθρώπου, η οποία αντικατοπτρίζεται στην εκτίμηση και αξία που αποδίδεται σ' αυτόν από τους συνανθρώπους του». (Καρακώστας,2000). Στην ελευθερία του τύπου περιλαμβάνεται και η ελευθερία αναζητήσεως ειδήσεων και πληροφοριών, η οποία δεν συνιστά αυτοσκοπό αλλά αναγνωρίζεται χάριν της αποτελεσματικής ενημερώσεως του κοινού. Δεχόμενοι ότι τα ατομικά δικαιώματα, εκτός από την ατομική τους δράση συνιστούν βασικές αρχές οι οποίες μέσω της συνταγματικής διατάξεως του άρθρου 25 παρ.1, καθιστούν το κράτος υπεύθυνο για την εξασφάλιση των πραγματικών προϋποθέσεων ασκήσεως των ατομικών ελευθεριών, θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι η διάταξη του άρθρου 14 παρ.2 καθιερώνει και την αρχή όχι μόνο της ελεύθερης διαδόσεως ειδήσεων και απόψεων, αλλά και της ελεύθερης προσβάσεως του τύπου στις πηγές πληροφόρησης. Η ερμηνεία αυτή επιτρέπει τη διατύπωση μιας γενικής επιταγής προς το κράτος να παρέχει στον τύπο τις απαραίτητες για την ενημέρωση της κοινής γνώμης πληροφορίες και να εξασφαλίζει την ελευθερία της δημοσιογραφικής έρευνας. Εξάλλου, από το συνδυασμό του άρθρου μόνον παρ. 1 του ν. 1178/1981 προς εκείνες των άρθρων 57-59, 914, 919, 920 και 932 ΑΚ προκύπτει, ότι καθιερώνεται αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη κάθε έντυπου σε πλήρη

αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπαιτίως προξενήθηκαν με δημοσίευμα, που θίγει την τιμή και υπόληψη κάθε ατόμου, έστω και αν η κατά το άρθρο 914 ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 ΑΚ πρόθεση και η κατά το άρθρο 5, διαδικασία διαφορών από προσβολές με δημοσιεύματα ή ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, 920 ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχει στον συντάκτη του δημοσιεύματος ή αν αυτός είναι άγνωστος στο πρόσωπο του εκδότη ή διευθυντή σύνταξης, ενώ τα πρόσωπα αυτά (συντάκτης ή κατά περίπτωση, εκδότης ή διευθυντής σύνταξης του εντύπου) εξακολουθούν να ευθύνονται βάσει των γενικών παραπάνω διατάξεων του ΑΚ (ΑΠ 788/2000). Περαιτέρω από τις διατάξεις του άρθρου 367 ΠΚ προκύπτει ότι αίρεται ο άδικος χαρακτήρας των πράξεων της εξύβρισης και της απλής δυσφήμισης (άρθρα 361 και 362 ΠΚ) και συνακολούθως δεν υφίσταται η παρανομία, ως συστατικό στοιχείο της αδικοπραξίας και της προσβολής της προσωπικότητας (άρθρα 914 και 57 ΑΚ), στη περίπτωση που οι σχετικές εκδηλώσεις γίνονται προς διαφύλαξη (προστασία) νόμιμου δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον. *«Τέτοιο ενδιαφέρον, που πηγάζει και από την κατά τα ανωτέρω ελευθερία και την κοινωνική αποστολή του τύπου και ειδικότερα των εφημερίδων, έχουν και τα πρόσωπα που αμέσως συνδέονται με τη λειτουργία των ως άνω μέσων ενημέρωσης για τη δημοσίευση ειδήσεων και την καταχώρηση γεγονότων σχετικών με τη συμπεριφορά προσώπων, για τα οποία ενδιαφέρεται το κοινωνικό σύνολο. Έτσι είναι επιτρεπτά δημοσιεύματα για την πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, συνοδευόμενα και από οξεία ακόμη κριτική και δυσμενείς χαρακτηρισμούς των προσώπων στα οποία αναφέρονται. Και στην περίπτωση όμως αυτή, ο άδικος χαρακτήρας της εξυβριστικής ή δυσφημιστικής εκδήλωσης δεν αίρεται και συνεπώς παραμένει η ως άνω παρανομία, όταν η σχετική εκδήλωση αποτελεί συκοφαντική δυσφήμιση (εν γνώσει διάδοση ψευδών γεγονότων ως αληθώς) ή όταν από τον τρόπο και τις περιστάσεις που έγινε αυτή προκύπτει σκοπός εξύβρισης, δηλαδή σκοπός που κατευθύνεται ειδικά στην προσβολή της τιμής του άλλου, με αμφισβήτηση της ηθικής ή κοινωνικής αξίας του προσώπου του με περιφρόνηση αυτού.»*(Δαλτόγλου,1991), (Διγενάκη,2009)

1.4 Καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας

«Η ελευθερία του τύπου περιορίζεται από το Σύνταγμα και από τους γενικούς νόμους του κράτους, για να προστατευθεί το άτομο ή το κοινωνικό σύνολο από την καταχρηστική άσκησή της (άρθρο 25 παρ. 3, 14 του Συντάγματος). Τα όρια της ελεύθερης και της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας είναι δυσδιάκριτα, προσδιορίζονται όμως ικανοποιητικά ως προς την προστασία της τιμής και της υπόληψης τρίτων και συνακόλουθα, την προσβολή της προσωπικότητάς τους από τα Άρθρα 361-369 ΠΚ, στα οποία τυποποιούνται τα εγκλήματα κατά της τιμής, με προστατευόμενο έννομο αγαθό την τιμή. Ο άδικος χαρακτήρας της εξυβριστικής ή δυσφημιστικής εκδήλωσης παραμένει, όταν η εκδήλωση αυτή συνιστά συκοφαντική δυσφήμιση ή συνάγεται σκοπός εξύβρισης. Η εφημερίδα που δημοσιεύει πληροφορία μη εξακριβωμένες, με αποτέλεσμα να υποστεί ζημία αναγνώστης του συγκεκριμένου φύλου ασκεί το δικαίωμα της γενικής ελευθερίας κατά τρόπο αντικοινωνικό και καταχρηστικό και υποχρεούται σε χρηματική ικανοποίηση του αναγνώστη που έχει θιγεί» (Καράκωστας, 2006).

1.5 Ραδιοτηλεόραση

«Τόσο η ραδιοφωνία όσο και η τηλεόραση αποτελούν πρόσφατα μέσα μαζικής ενημέρωσης, συγκρινόμενες με τον τύπο. Η ανάπτυξή τους όμως ήταν ταχύτατη και εκτεταμένη.

Η ραδιοτηλεόραση κατέργησε τα εθνικά σύνορα της πληροφόρησης και ψυχαγωγίας. Η ραδιοφωνία έκανε σημαντικά άλματα παλαιότερα, αλλά, στην πορεία ξεπεράστηκε από την τηλεόραση, η οποία διαδόθηκε παντού και απέκτησε σημαντικότερη δύναμη.»
(Καράκωστας,2012)

1.5.1 Σκοπός της ραδιοτηλεόρασης

«Εκτός από την οργάνωση της ραδιοτηλεόρασης, το άρθρο 15 Σ αφορά τα αντικείμενα και τη διαμόρφωση των εκπομπών της. Κατά το Σύνταγμα, λοιπόν, σκοπός της ραδιοτηλεόρασης είναι η μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης. Προκύπτει, έτσι, συνταγματική επιταγή, την οποία η ραδιοτηλεόραση δεν μπορεί ούτε να αγνοεί ούτε να παραμελεί. Το Σύνταγμα επιβάλλει «την αντικειμενική και επί ίσοις όροις μετάδοση των διάφορων εκπομπών, ανεξαρτήτως της μορφής οργάνωσης και του φορέα της ραδιοτηλεόρασης. Προβλέπει, δηλαδή, ως σκοπούς την αντικειμενικότητα, την ισοτιμία και την ποιότητα, για την πραγμάτωση των οποίων άλλωστε θέσπισε τον άμεσο κρατικό έλεγχο. »
(Καράκωστας, 2012)

1.5.2 Η κατοχύρωση της Ραδιοτηλεόρασης σε διεθνές επίπεδο

Στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ),που αποτελεί μέρος του ελληνικού εσωτερικού δικαίου, κατοχυρώνει στο άρθρο 10 την ελευθερία της εκφράσεως, καλύπτοντας ολόκληρο τον κύκλο της επικοινωνίας, ανεξάρτητων μέσων και επεκτείνεται στην εμπορική διαφήμιση. Η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου προβλέπει τη δυνατότητα να θεσπιστούν με «νόμο» περιορισμοί στην άσκηση του διακηρυσσόμενου δικαιώματος σε ορισμένες, ειδικά μνημονευμένες περιπτώσεις. Εδώ, λοιπόν, υπάρχει ειδική αναφορά στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ελευθερία γνώμης και εκφράσεως κατοχυρώνεται στο άρθρο 19 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και τα Πολιτικά Δικαιώματα του 1966 (ΔΣΑΠ). Υπογραμμίζεται ο απόλυτος χαρακτήρας της και περιλαμβάνει την ελευθερία αναζητήσεως, λήψεως και μεταδόσεως πληροφοριών πάσης φύσεως, με κάθε μέσο, προφορικό, γραπτό, ηλεκτρονικό, και μάλιστα χωρίς κανένα εδαφικό περιορισμό. Είναι ελευθερία με διεθνής διαστάσεις. (Καράκωστας, 2012)

1.5.3 Η κατοχύρωση της ραδιοτηλεόρασης σε εθνικό επίπεδο

«Εν αντιθέσει με τον τύπο, πουθενά στο Σύνταγμα δεν κατοχυρώνεται η «ελευθερία της ραδιοτηλεόρασης», ούτε υπό την υποκειμενική ούτε υπό τη θεσμική της μορφή. Στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζεται ρητά πως η ραδιοφωνία και τηλεόραση τελούν υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους, και εξαιρούνται κατά την παρ. 1 από τις προστατευτικές του τύπου διατάξεις, όπως η απαγόρευση της λογοκρισίας. » (Καράκωστας, 2012)

1.5.4 Ο κρατικός έλεγχος της ραδιοτηλεόρασης

«Η έκφραση του άρθρου 15 Σ «άμεσος έλεγχος του κράτους» έχει ανάγκη ερμηνείας. Η συνταγματική αυτή επιταγή δε νοείται ως αντικείμενη στην αμεροληψία της τηλεόρασης, αλλά ως εγγύηση της αμεροληψίας αυτής. Ο άμεσος κρατικός έλεγχος δεν είναι επομένως ασυμβίβαστος με την οργάνωση της ραδιοτηλεόρασης κατά τρόπο εγγυώμενο την αντικειμενικότητα της, αλλά αντιθέτως πρέπει να αποτελεί σπουδαίο παράγοντα και εγγυητή αυτής της αντικειμενικότητας. Αξίζει να σημειωθεί, πως το άρθρο 15 περιλαμβάνει τόσο τον τεχνικό όσο και τον ουσιαστικό έλεγχο. » (Καράκωστας, 2012)

1.5.5 Η ελευθερία του πληροφορείσθαι δια της ραδιοτηλεόρασης

«Η διαπίστωση πως δεν υπάρχει «ελευθερία της ραδιοτηλεόρασης» ανάλογη με την ελευθερία του τύπου ισχύει για τη μία μόνο, την «ενεργό» πλευρά της ραδιοτηλεόρασης: την εκπομπή προγράμματος που παρουσιάζει τις αναπτυχθείσες ουσιώδεις διαφορές σχετικά με την έκδοση εφημερίδας. Αντίθετα, η «παθητική» πλευρά, δηλαδή, η λήψη ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος και η απαραίτητη για αυτήν προμήθεια ραδιοτηλεοπτικής συσκευής δεν παρουσιάζει τέτοιες και τόσες οικονομικές διαφορές έναντι της αγοράς εφημερίδας, ώστε να επιβάλλεται η διάφορη μεταχείριση. Κατά συνέπεια, το δικαίωμα του πληροφορείσθαι δια της ραδιοτηλεόρασης είναι παράλληλο προς το δικαίωμα του πληροφορείσθαι δια του τύπου. Στο ελληνικό Σύνταγμα, το δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας έχει ως μια «παθητική» του πλευρά την ελευθερία του πληροφορείσθαι. Η ελευθερία, όμως, του πληροφορείσθαι δια της ραδιοτηλεόρασης δεν περιλαμβάνει και υποκειμενική αξίωση πλήρους και αντικειμενικής ειδησεογραφίας και σχολιασμού δια της ραδιοτηλεόρασης, όπως και η ελευθερία του πληροφορείσθαι εν γένει δεν περιλαμβάνει παρόμοια αξίωση έναντι του τύπου.» (Δαγτογλου,1976).

1.6 ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΕΣΡ

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) ιδρύθηκε 1989 με έδρα στην Αθηνά. Ο νομός κατοχυρώνει και αναγνωρίζει την προσωπική λειτουργική ανεξαρτησία των μελών του

Συμβουλίου. Αναθέτει παράλληλα στο ΕΣΡ (σύμφωνα με το άρθρο 15, παραγραφος 2 του Συντάγματος) τον έμμεσό κρατικό έλεγχο της ραδιοτηλεόρασης και σειρά κανονιστικών, αποφασιστικών και δικαστικών αρμοδιοτήτων υψίστης σημασίας για την δημόσια και ιδιωτική ραδιοτηλεόραση. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχοντας υπόψη το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 3 παρ. του Νομού Μαΐου και 5, 18 Ιουνίου 1991 τον Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας στη Ραδιοτηλεόραση, που δημοσιεύεται κατά το νομό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στον συγκεκριμένο κώδικα αναγράφονται 12 άρθρα τα οποία ορίζουν αναλυτικά ζητήματα όπως το πεδίο ισχύος του κώδικα, την ελευθερία της εκφράσεως κ.ο.κ (Καρακώστας, 2000). Το ΕΣΡ ορίζει και καθορίζει το συνολικό φάσμα δραστηριοποίησης της ραδιοτηλεόρασης. (Καράκωστας, 2012)

1.7 Το δικαίωμα της προσωπικότητας στο αστικό δίκαιο.

Κατά την κλασσική άποψη, στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου, η προστασία της προσωπικότητας καλύπτει αγαθά, τα οποία από τη φύση τους συνδέονται με το πρόσωπο και τα οποία πρέπει να διακρίνονται από τα περιουσιακά.

Η αναγνώριση του ιδιωτικού δικαιώματος της προσωπικότητας στους νεότερους χρόνους έχει τις άμεσες ιστορικές καταβολές στο ορθολογικό πνεύμα του Διαφωτισμού. Η ιδέα περιφυσικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναγνωρίστηκε στη Μεγάλη Βρετανία, στη Γαλλία και στις ΗΠΑ, στην πολιτική τους μορφή και αποτέλεσε τη βάση της θεωρίας των ατομικών δικαιωμάτων. Οι απόψεις περί ηθικής προσωπικότητας του νεότερου φυσικού δικαίου βρήκαν άμεση απήχηση στις κωδικοποιήσεις του ιδιωτικού δικαίου του 19^{ου} αιώνα και ειδικότερα στις διατάξεις για τη γενική ικανότητα δικαίου του ανθρώπου. Έτσι λοιπόν, κατοχυρώθηκε με το άρθρο 57 στον αστικό κώδικα το δικαίωμα στην προσωπικότητα. *«Αναλυτικά οποίος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητα του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Αν η προσβολή αναφέρεται στη προσωπικότητα προσώπου που έχει πεθάνει, το δικαίωμα αυτού έχουν ο σύζυγος, οι κατιόντες, ανιόντες, αδελφοί και οι κληρονόμοι του από διαθήκη. Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται»*. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 58 του αστικού κώδικα περί δικαίωμα στο όνομα αναφέρει τα παρακάτω. *«Αν σ' αυτόν που δικαιούται να φέρει ένα όνομα αμφισβητείται από άλλον το δικαίωμα αυτό, ή αν κάποιος χρησιμοποιεί παράνομα ορισμένο όνομα, ο δικαιούχος ή εκείνος που βλάπτεται, μπορεί να ζητήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα και με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται»*. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 59 περί ικανοποίησης ηθικής βλάβης του αστικού κώδικα παραθέτει τα εξής. *« Στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων το δικαστήριο με την απόφασή του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη αυτού που έχει προσβληθεί. Η ικανοποίηση συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα, ή σε οτιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις»*. (Καρακώστας, 2000)

Δεύτερο Κεφάλαιο

2 Σύγκρουση απαραβίαστου ιδιωτικής ζωής και δημόσιου συμφέροντος ενημέρωσης του κοινού

Αναμφισβήτητα, κανένα από τα δύο αγαθά, του ατομικού διακαίωματος της ιδιωτικής σφαίρας και του δημόσιου συμφέροντος της ενημέρωσης του κοινού, δεν είναι υποδεέστερο ή υπέρτατο του άλλου, γεγονός ότι αποκλειεί μία γενική και αφηρήμενη στάθμιση. Είναι προφανές λοιπόν πως τα όρια δεν είναι διακριτά και η λύση μοιάζει πολύ δύσκολη. Βέβαια όσο περισσότερο περιβάλλει κανείς τον ευατό του στην δημόσια ζωή της χώρας, τόσο περισσότερο πρέπει να δέχεται την σκληρή κριτική καθώς και την αποκάλυψη πτυχών της προσωπικής του ζωής. Το μέτρο του απορρήτου ιδιωτικής ζωής είναι μεταβλητό.

«Εν αντιθέσει με τον τύπο, πουθενά στο Σύνταγμα δεν κατοχυρώνεται η «ελευθερία της ραδιοτηλεόρασης», ούτε υπό την υποκειμενική ούτε υπό τη θεσμική της μορφή. Στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζεται ρητά πως η ραδιοφωνία και τηλεόραση τελούν υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους, και εξαιρούνται κατά την παρ. 1 από τις προστατευτικές του τύπου διατάξεις, όπως η απαγόρευση της λογοκρισίας.

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως τα όρια μεταξύ των δύο δικαιωμάτων δεν είναι πάντα ευδιάκριτα και έτσι καταλήγουμε συχνά στο ζήτημα της σύγκρουσης του ατομικού δικαιώματος απαραβίαστου του ιδιωτικού βίου και του δημόσιου συμφέροντος ενημέρωσης του κοινού.

Για τη λύση του προβλήματος της συγκρούσεως έχουν υποστηριχθεί διάφορες θεωρίες εκ των οποίων η μία αναπτύχθηκε παραπάνω (η θεωρία των διασήμων προσώπων ή προσώπων της επικαιρότητας).

Σύμφωνα με άλλη θεωρία, η σύγκρουση αυτή μπορεί να λυθεί με στάθμιση συμφερόντων. Η στάθμιση όμως αυτή δεν πρέπει να είναι γενική και αφηρημένη και η σύγκρουση να λύνεται βάσει γενικών κανόνων αλλά πρέπει να ρυθμίζεται μετά από στάθμιση των εκάστοτε συγκρουόμενων αγαθών του προσώπου και των ειδικών συνθηκών κάθε περίπτωσης. Και αυτό γιατί πρόκειται για σύγκρουση δύο αυτοτελών συνταγματικών δικαιωμάτων με τυπική ισοδυναμία, που ισχύουν τόσο έναντι του κράτους όσο και μεταξύ των πολιτών.

Άρα, ανάλογα με το πόσο συμμετέχει κανείς στο δημόσιο βίο αυξομειώνεται και η σφαίρα του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής, επομένως και η ανοχή του στην αποκάλυψη της ιδιωτικής του ζωής.

Πρέπει, όμως, επίσης να εξετάζεται αν υφίσταται κάθε φορά η αναγκαία αρχή της αναλογικότητας, αν δηλαδή ο βαθμός προσβολής της ιδιωτικής σφαίρας στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ανάλογος του προστατευόμενου στη 14 συγκεκριμένη περίπτωση δημοσίου συμφέροντος για ενημέρωση του κοινού ή το αντίθετο. Αξίζει να σημειωθεί, πως ο τρόπος διατύπωσης και η μορφή του δημοσιεύματος μπορεί να επηρεάσουν την ύπαρξη της αναγκαίας αναλογικότητας.

Για τα πρόσωπα της επικαιρότητας υπάρχει δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού να έχει πλήρη και ολοκληρωμένη εικόνα της προσωπικότητάς τους, που σημαίνει γνώση και στοιχείων της ιδιωτικής τους ζωής, η οποία όμως δεν επιτρέπεται να φθάσει μέχρι την επέμβαση στη σφαίρα του απορρήτου. Ο πυρήνας του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου παραμένει πάντα

απαραβίαστος και προσβάλλεται όταν αποκαλύπτονται στοιχεία και πλευρές της ενδόμυχης ζωής, σε βαθμό που να θίγεται η προσωπική αξιοπρέπεια του ατόμου. Επομένως, το ενδιαφέρον του κοινού για την αποκάλυψη του ιδιωτικού βίου δεν είναι δικαιολογημένο αν δεν συνδέεται είτε με τη συμπεριφορά των συγκεκριμένων προσώπων (αυτοπροβολή) είτε με το δημόσιο συμφέρον, αλλά αποβλέπουν στη νοσηρή ικανοποίηση του κοινού και σκανδαλοθηρία. Στην περίπτωση αυτή προηγείται η προστασία της προσωπικότητας, έναντι του οικονομικού συμφέροντος του τύπου να αυξήσει την κυκλοφορία του με δημοσιεύματα τέτοιου τύπου». (Διγενάκη,2009)

2.1 Ελευθερία ανάπτυξης προσωπικότητας

Η ελευθερία ανάπτυξης προσωπικότητας και η σημασία της εν γένει στην διαμόρφωση όχι μόνο του ατόμου αλλά και της κοινωνίας είναι ζωτικής σημασίας. Καθώς είναι μια από τις βασικές αρχές κάθε δημοκρατικής κοινωνίας.

«Πέρα από τις ειδικές διατάξεις για την προστασία των επιμέρους ελευθεριών το Σύνταγμα περιέχει μια γενική κατοχύρωση της αναπτύξεως της ανθρώπινης προσωπικότητας στο άρθρο 5 παρ. 1. Η διάταξη αυτή απαντάται για πρώτη φορά στο Σ 1975. Η ελευθερία αυτή περιέχει όχι μόνο δικαιώματα στην κυριολεξία του νομικού όρου αλλά και αντικειμενικούς κανόνες δικαίου, δηλαδή την προστασία της ελευθερίας του ανθρώπου, από την οποία προκύπτει το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του κάθε συγκεκριμένου φορέα. Η διάταξη περιέχει γενική αρχή του δικαίου που εφαρμόζεται στη συνολική έννομη τάξη.

Ο όρος προσωπικότητα στο Σύνταγμα δεν χρησιμοποιείται για την υποδήλωση απλώς της νομικής ιδιότητας του ανθρώπου, δηλαδή του υποκειμένου δικαίου. Αντίθετα, δηλώνει των ιδιοτήτων, ικανοτήτων και καταστάσεων, που αφενός μεν προκύπτουν από την υπόσταση του ανθρώπου ως ελλόγου και συνειδητού όντος, αφετέρου δε εξατομικεύουν ένα συγκεκριμένο πρόσωπο.

*Ορισμός: Ελευθερία είναι ο βάση της βούλησης του ανθρώπου προσδιορισμός της αναγόμενης στο άτομό του υλικής και πνευματικής του δραστηριότητας. Αντικείμενο της ελευθερίας είναι η ίδια η υπόσταση του φορέα του δικαιώματος, η προσωπικότητά του. Η ελευθερία ως πραγματικό και νομικό αγαθό αποτελείται από *corpus* και *animus*. Τα προϊόντα του ανθρώπινου πνεύματος δεν προστατεύονται με την προσωπικότητα. Όπως όλα τα δικαιώματα έτσι και το δικαίωμα αυτό αποτελείται από αμυντικό, προστατευτικό και διασφαλιστικό περιεχόμενο. Το προστατευτικό περιεχόμενο δεν αναπτύσσει διαπροσωπική ενέργεια.*

Η ελευθερία του ανθρώπου είναι δικαίωμα που προσιδιάζει μόνο σε φυσικά πρόσωπα. Είναι όμως, δυνατό φορείς του δικαιώματος να είναι κ νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (και δημοσίου κατά κάποιους) κατά το μέτρο που η άσκηση του δικαιώματος προσιδιάζει στη φύση του νομικού προσώπου. Φορέας είναι κάθε φυσικό πρόσωπο.

Το έν λόγω δικαίωμα τελεί υπό τριπλό περιορισμό. Περιορίζεται, συγκεκριμένα από τα δικαιώματα των άλλων, το τυπικό Σύνταγμα που κατοχυρώνει τα διάφορα ατομικά δικαιώματα και τέλος τα χρηστά ήθη. » (Δαλτόγλου, 1991)

2.2 Ο ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή ο μηχανισμός προστασίας της προσωπικότητας είναι ο παράνομος χαρακτήρας της προσβολής. Ο παράνομος χαρακτήρας προσβολής της προσωπικότητας συνίσταται στην χωρίς νόμιμο λόγο παραβίαση της αρχής που έχει τεθεί χάριν προστασίας του προσβληθέντος εννόμου αγαθού. Στην ελληνική έννομη τάξη υποστηρίζεται από τη θεωρία και συνάγεται από τη νομολογία ότι α) κάθε επέμβαση στην προσωπικότητα είναι κατ' αρχήν παράνομη λόγω του απόλυτου χαρακτήρα του δικαιώματος και β) κατ' εξαίρεση της αρχής αυτής, μια επέμβαση στην προσωπικότητα είναι νόμιμη, εάν ο δράστης μπορεί να επικαλεστεί έναν από τους απαριθμημένους στο άρθρο 28 παρ.2 δικαιολογητικούς λόγους. Επειδή όμως, στην ελληνική έννομη τάξη ο νόμος δεν προσδιορίζει σαφώς το περιεχόμενο της προσωπικότητας, προέχει η διαπίστωση εάν το προσβληθέν αγαθό συνιστά στοιχείο της προσωπικότητας και αν επομένως τίθεται θέμα εφαρμογής των ΑΚ 57 και 59. Εξάλλου, ο κυρωτικός μηχανισμός των συγκεκριμένων διατάξεων τίθεται σε εφαρμογή εφόσον η επέμβαση στην προσωπικότητα είναι ουσιώδης, διότι στο πλαίσιο της κοινωνικής συμβίωσης, ορισμένες επεμβάσεις είναι αναπόφευκτες και οφείλουν να γίνονται ανεκτές από το φορέα του δικαιώματος. Συνεπώς, παράνομη είναι η επέμβαση στην προσωπικότητα αν υπερβαίνει ουσιωδώς τα όρια που θέτουν οι κανόνες της κοινωνικής συμβίωσης. (Καρακώστας, 1997)

Από τα έννομα αγαθά που περικλείει το δικαίωμα στην προσωπικότητα, τα κατά κανόνα πληττόμενα από τα Μ.Μ.Ε. είναι η τιμή, η ιδιωτική ζωή, η εικόνα και ο γραπτός και προφορικός λόγος. Ειδικότερα, στην πράξη το κατεξοχήν πληττόμενο αγαθό μέσω της δημοσίευσης είναι η τιμή με τη χρήση και διάδοση από τα Μ.Μ.Ε. προσβλητικών πληροφοριών, εικόνων και σχολίων. Αντίθετα, ήδη από τη διενέργεια δημοσιογραφικής έρευνας και χωρίς να απαιτείται να ακολουθήσει δημοσίευση, προσβάλλονται τα έννομα αγαθά του ιδιωτικού βίου, ο γραπτός και προφορικός λόγος, ο ψυχικός κόσμος και η εικόνα του προσώπου. (Καρακώστας, 1997)

2.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ

Διακρίνουσες απόψεις έχουν σχηματιστεί από τους θεωρητικούς του ποινικού δικαίου επιστήμονες, αναφορικά με την έννοια του έννομου αγαθού της τιμής. Δικαιολογητικός πυρήνας της ύπαρξης αποκλίνουσων απόψεων για το αυτό ζήτημα, συνιστά το αφηρημένο περιεχόμενο και ο έντονα κοινωνικός χαρακτήρας του έννομου αγαθού της τιμής. (Καρακώστας, 1997)

Η αξιολογική πλευρά της τιμής, στην οποία στηρίζεται το προστατευόμενο status τιμής, αποτελείται από δύο τμήματα, ένα σταθερό και ένα μεταβλητό. Το σταθερό είναι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, που αποτελεί τον πυρήνα της αξιολογικής πλευράς της τιμής του ανθρώπου και είναι αμείωτη και ίση για όλους, ενώ το μεταβλητό τμήμα της τιμής ως αξίας, αναφέρεται στην ατομική ικανότητα του ανθρώπου να εκπληρώνει κοινωνικοηθικά του καθήκοντα, αλλά και στη χρήση από κάθε άνθρωπο των ατομικών του καθηκόντων. Και τα δύο αυτά τμήματα της τιμής ως αξίας είναι καταρχήν ίσα για όλους, το μεταβλητό όμως τμήμα και μαζί μ' αυτό η τιμή ως αξία, μπορεί να μειωθεί, όταν το άτομο παραβαίνει τα

κοινωνικοηθικά του καθήκοντα. Έτσι εξηγείται, κατά την άποψη αυτή, γιατί μένει ατιμώρητος ο δράστης, όταν ο δυσφημιστικός ισχυρισμός αποδεικνύεται αληθής. Σύμφωνα με την άποψη του (Μανωλεδάκη,1989) όπως και τα υπόλοιπα έννομα αγαθά έτσι και η τιμή, είναι μέγεθος ισάξιο για όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από τις εκτιμήσεις καθενός για τους άλλους ή και του ατόμου για τον ίδιο του τον εαυτό. Ως τιμή θα πρέπει να αντιληφθούμε την κοινωνική παράσταση που ο καθένας ορίζει για τον εαυτό του, κινούμενος ελεύθερα και συνυπάρχοντα ισότιμα με τα υπόλοιπα πρόσωπα του κοινωνικού χώρου. Στο πλαίσιο της σύγχρονης, φιλελεύθερης κοινωνίας η τιμή δεν εξαρτάται από την εκπλήρωση κάποιων κοινωνικοηθικών υποχρεώσεων, αλλά από το γεγονός της ισότητας του φορέα της με τους συκοινωνούς του και της ελευθερίας αυτοπροσδιορισμού του.(Χατζηκώστας, 2005)

Προκειμένου τώρα να διασφαλιστεί η νομική ισότητα των κοινωνιών, θα πρέπει κατά τεκμήριο να θεωρήσουμε την κοινωνική τους παράσταση επίσης ισότιμη. Στην περίπτωση της δυσφήμισης αυτό σημαίνει ότι η προσβολή της τιμής καταφάσκεται, εφόσον ο ισχυρισμός δημιουργεί για το άτομο μια υποβαθμισμένη κοινωνική εικόνα, το κατατάσσει δηλαδή σε μια υποβαθμισμένη κατηγορία, ανεξάρτητα από το αν το άτομο ανήκει πράγματι στην κατηγορία αυτή ή όχι. Η τελευταία αυτή άποψη για το έννομο αγαθό της τιμής φαίνεται περισσότερο ελκυστική για ένα φιλελεύθερο δικαϊκό σύστημα. Στο βαθμό άλλωστε που ο νομοθέτης προβλέπει τη δικαιολόγηση της δυσφήμισης, εφόσον το δυσφημιστικό γεγονός αποδεικνύεται αληθές (άρθρο 366 παρ.1), αφήνει ικανή διέξοδο έκφρασης και στην ελευθερία του λόγου. Από τη σχέση άλλωστε μεταξύ των νομοτυπικών υποστάσεων που προστατεύουν το έννομο αγαθό της τιμής, δε φαίνεται να επιβεβαιώνεται η άποψη ότι η τιμή προστατεύεται μόνο στο βαθμό που ο φορέας της το αξίζει. Ο Νομοθέτης κατ' εξαίρεση μόνο αφήνει ατιμώρητη τη δυσφήμιση. Η προσβολή της τιμής στη δυσφήμιση είναι δεδομένη, όταν κάποιος προβαίνει σε ένα δυσφημιστικό ισχυρισμό, ανεξάρτητα από το αν λέει αλήθεια ή ψέματα, ανεξάρτητα δηλαδή από το αν υποτιμά το φορέα της τιμής σε σχέση με αυτό που πραγματικά αξίζει. Η τιμή εξάλλου προστατεύεται και ρητά από το Σύνταγμα στο άρθρο 5 παρ.2 άλλα και έμμεσα από άλλες Συνταγματικές διατάξεις όπως αυτή του άρθρου 2 παρ.1 όπου προστατεύεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ως γενικότερη έκφανση του έννομου αγαθού της τιμής, ομοίως και στην παρ.1 του άρθρου 5 Σ που προστατεύεται η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, η οποία περικλείει και την τιμή. (Χατζηκώστας 2005)

2.4 ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ

Το δίκαιο προστατεύει αυτοτελώς το έννομο αγαθό της τιμής μέσω των διατάξεων των άρθρων 361 επ.του Ποινικού Κώδικα περί εγκλημάτων κατά της τιμής, οι οποίες θεμελιώνουν τον παράνομο χαρακτήρα της καταπάτησης, εξασφαλίζεται η προστασία της τιμής και μέσω των διατάξεων για τις αδικπραξίες (ΑΚ 914 επ.), επιπλέον υπό έννομη προστασία βρίσκεται και η εσωτερική τιμή του ατόμου, η οποία αποτελείται από τις θεμελιώδεις αξίες που συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη γέννησή του.

Η συνταγματική προστασία της αξίας του ανθρώπου δεν επιτρέπει την υποκειμενική αξιολόγηση της τιμής, αλλά επιβάλλει την εφαρμογή αντικειμενικών κριτηρίων για τον προσδιορισμό του περιεχομένου της. Άρα, κρίνεται αναγκαίο η έννοια της τιμής να καθορίζεται από τη σκοπιά ενός αντικειμενικού, αμέτοχου παρατηρητή. Επειδή όμως και οι γενικές αντικειμενικές αξίες μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου και τη συνακόλουθη μεταβολή της κοινωνικής ηθικής, ιδίως σε μια πολυφωνική δημοκρατία, τα κριτήρια αυτά δεν μπορούν να παραμείνουν αναλλοίωτα, αλλά μεταβάλλονται και επαναπροσδιορίζουν

συνεχώς την αξιολογική έννοια της τιμής. Και με τις διατάξεις για την προστασία της προσωπικότητας.

Σε περίπτωση σύγκρουσης της αξίωσης σεβασμού της τιμής με την ελευθερία έκφρασης των Μ.Μ.Ε, προσβαλλόμενο αγαθό θεωρείται η εξωτερική τιμή, η λεγόμενη και συναλλακτική τιμή ή υπόληψη και καταλαμβάνει την κοινωνική καταξίωση του ανθρώπου, την αναγνώρισή του από το κοινωνικό σύνολο, την καλή του φήμη και γενικότερα, το «όνομά» του. Η τιμή κάθε ανθρώπου αντικατοπτρίζεται στην αντίληψη, εκτίμηση και αξία που αποδίδεται σε αυτόν από την κοινωνία. (Καρακώστας, 1997)

2.5 Απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής

Στην συγχρονή εποχή η αξίωση του ανθρώπου για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής αποτελεί αναμφισβήτητο ένα βασικό ατομικό δικαίωμα. Η ιστορική εξέλιξη του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου έφερε αναπότρεπτα αντιπαράθεση με άλλα συνταγματικά δικαιώματα καθώς και διλήμματα τόσο για τους θεωρητικούς όσο και για τους δικαστές

«Ο πρώτος ορισμός του ιδιωτικού βίου δόθηκε το 1888 από τον Thomas Cooley. Έκτοτε δόθηκαν πολλοί ορισμοί με σημαντικότερο, όμως, εκείνον που υποβλήθηκε το 1967 από τη βρετανική αντιπροσωπεία στη συνέλευση των Βορείων κρατών για το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου κατά τον οποίο: «ιδιωτικός βίος (privacy) είναι η περιοχή εκείνη της ζωής του ανθρώπου, στην οποία σε κάθε δεδομένη περίπτωση ένας λογικός άνθρωπος (reasonable man), με επίγνωση των θεμιτών αναγκών της κοινότητας, θα θεωρούσε άδικο να εισβάλλει.

Στην ελληνική νομοθεσία, οι κυριότερες διατάξεις που αφορούν την προστασία του ιδιωτικού βίου είναι: α) το άρθρο 93 του Συντάγματος, β) το άρθρο 93 παρ.2 του Συντάγματος, γ) το άρθρο 366 του Π.Κ. και δ) το άρθρο 57 του Α.Κ.

Διεθνώς έχει τύχει αναγνώρισεως ήδη από τη Γαλλική Επανάσταση και την Αμερικανική Επανάσταση της Ανεξαρτησίας, έχει κατοχυρωθεί στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και σε πολλά νομοθετικά κείμενα διαφόρων χωρών.

Η ιδιωτική ζωή αντιπαράσσεται στη δημόσια ζωή και περιορίζεται στο ίδιο το άτομο, την οικογένεια και τον στενό κύκλο των φίλων και γνωστών του. Με τον όρο απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής εννοούμε πως στη ζωή κάθε ανθρώπου υπάρχει ένας πυρήνας στον οποίο κυριαρχεί αυτός και μόνο και στο οποίο δεν μπορεί να να διεισδύσει το κράτος. Το άτομο είναι εκείνο που διαγράφει τα όρια και το περιεχόμενο της ιδιωτικής του ζωής». (Καρακώστας, 1997)

2.6 ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

Ο ιδιωτικός βίος ανήκει στις επιμέρους εκφάνσεις-αγαθά της προσωπικότητας που προσβάλλονται τόσο κατά το στάδιο της δημοσιογραφικής έρευνας, όσο και κατά το στάδιο της δημοσίευσης. Ως προσβολές του ιδιωτικού βίου θεωρούνται οι επεμβάσεις με τις οποίες παραβιάζονται τα όρια της ιδιωτικής σφαίρας, όπως ενδεικτικά η συστηματική

παρακολούθηση, η υποκλοπή ιδιωτικών συζητήσεων μέσω τεχνικών εγκαταστάσεων κάθε τύπου, η χωρίς γνώση του απεικονιζόμενου φωτογράφιση σε ιδιωτικούς χώρους και η αποκάλυψη πτυχών της ιδιωτικής ζωής από τα Μ.Μ.Ε. Το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου θεμελιώνεται στο Σύνταγμα κυρίως στο άρθρο 2 παρ. 1 και 9 παρ. 1 που καθιερώνουν την προστασία της αξίας του ανθρώπου και το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, στο άρθρο 19, όπου προστατεύεται το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης και επικοινωνίας, καθώς και στο άρθρο 93 παρ. 2 που προβλέπει εξαίρεση από την αρχή της δημοσιότητας των δικαστηρίων στην περίπτωση που «*συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων*». Ειδικότερα με το άρθρο 19 παρ.1 απαγορεύεται απολύτως το απόρρητο της επικοινωνίας, προστατεύοντας, ασχέτως περιεχομένου, την επικοινωνία σε οικειότητα, η οποία αποτελεί το αντίστροφο της επικοινωνίας σε δημοσιότητα, η οποία προστατεύεται από το άρθρο 14 του Συντάγματος. Ο ιδιωτικός βίος προστατεύεται επίσης από το άρθρο 361 ΠΚ περί διατάραξης της οικογενειακής ειρήνης, το άρθρο 366 ΠΚ, το οποίο απαγορεύει την απόδειξη της αλήθειας του δυσφημιστικού γεγονότος όταν αυτό αφορά σχέσεις του οικογενειακού ή του ιδιωτικού βίου που δεν θίγουν το δημόσιο συμφέρον και ο ισχυρισμός ή η διάδοση έγιναν κακόβουλα, καθώς και από το άρθρο 370 ΠΚ, το οποίο απαγορεύει την παραβίαση του απορρήτου κυρίως των επιστολών. Στο χώρο του αστικού δικαίου, ο ιδιωτικός βίος προστατεύεται από τις διατάξεις των άρθρων 57 και 59 ΑΚ. Λόγω των δυσχερειών που προκύπτουν κατά την απαρίθμηση των στοιχείων που συνθέτουν το προστατευμένο αγαθό του ιδιωτικού βίου, δίδεται από την ελληνική αστική και ποινική θεωρία ένας ελαστικός ορισμός και επαφίεται στην κρίση του δικαστή η απόφαση αν συγκεκριμένο προσβαλλόμενο έννομο αγαθό εμπίπτει στο πεδίο προστασίας του ιδιωτικού βίου. Σφαίρα του ιδιωτικού βίου, είναι ο χώρος που αυτοπροσδιορίζει κάθε άτομο προκειμένου να ασκεί μέσα σε αυτόν τις προσωπικές και οικογενειακές του δραστηριότητες, απερίσπαστος από παρεμβάσεις και παρενοχλήσεις τρίτων. Ο χώρος αυτός εκτείνεται μεταξύ του ευρύτερου πλαισίου της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής ενός προσώπου και του απορρήτου χώρου της αυστηρά προσωπικής του ζωής. Η έκταση του ιδιωτικού βίου συγκαθορίζεται από τις τρέχουσες κοινωνικές αντιλήψεις στο συγκεκριμένο χώρο και κοινωνικό πεδίο δράσης, αφού ληφθεί υπόψη η θέση του ενδιαφερομένου προσώπου στον κοινωνικό περίγυρο. Συνεπώς, ο προσδιορισμός του ιδιωτικού βίου είναι αποτέλεσμα διττής διαδικασίας, ήτοι του αυτοπροσδιορισμού από το φορέα του δικαιώματος και του αντικειμενικού καθορισμού του ιδιωτικού βίου βάσει σταθερών κριτηρίων. Ο χώρος στον οποίο συγκλίνουν ο αυτοπροσδιορισμός και ο αντικειμενικός καθορισμός του ιδιωτικού βίου αποτελεί το αντικείμενο του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου. Ο ιδιωτικός βίος ανήκει στις επιμέρους εκφάνσεις-αγαθά της προσωπικότητας που προσβάλλονται τόσο κατά το στάδιο της δημοσιογραφικής έρευνας, όσο και κατά το στάδιο της δημοσίευσης. Ως προσβολές του ιδιωτικού βίου θεωρούνται οι επεμβάσεις με τις οποίες παραβιάζονται τα όρια της ιδιωτικής σφαίρας, όπως ενδεικτικά η συστηματική παρακολούθηση, η υποκλοπή ιδιωτικών συζητήσεων μέσω τεχνικών εγκαταστάσεων κάθε τύπου, η χωρίς γνώση του απεικονιζόμενου φωτογράφιση σε ιδιωτικούς χώρους και η αποκάλυψη πτυχών της ιδιωτικής ζωής από τα Μ.Μ.Ε. Το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου θεμελιώνεται στο Σύνταγμα κυρίως στο άρθρο 2 παρ. 1 και 9 παρ. 1 που καθιερώνουν την προστασία της αξίας του ανθρώπου και το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, στο άρθρο 19, όπου προστατεύεται το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης και επικοινωνίας, καθώς και στο άρθρο 93 παρ. 2 που προβλέπει εξαίρεση από την αρχή της δημοσιότητας των δικαστηρίων στην περίπτωση που «*συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων*». Ειδικότερα με το άρθρο 19 παρ.1 απαγορεύεται απολύτως το απόρρητο της επικοινωνίας, προστατεύοντας, ασχέτως περιεχομένου, την επικοινωνία σε οικειότητα, η οποία αποτελεί το αντίστροφο της επικοινωνίας σε δημοσιότητα, η οποία προστατεύεται από το άρθρο 14 του Συντάγματος¹⁰².

Ο ιδιωτικός βίος προστατεύεται επίσης από το άρθρο 361 ΠΚ περί διατάραξης της οικογενειακής ειρήνης, το άρθρο 366 ΠΚ, το οποίο απαγορεύει την απόδειξη της αλήθειας του δυσφημιστικού γεγονότος όταν αυτό αφορά σχέσεις του οικογενειακού ή του ιδιωτικού βίου που δεν θίγουν το δημόσιο συμφέρον και ο ισχυρισμός ή η διάδοση έγιναν κακόβουλα, καθώς και από το άρθρο 370 ΠΚ, το οποίο απαγορεύει την παραβίαση του απορρήτου κυρίως των επιστολών. Στο χώρο του αστικού δικαίου, ο ιδιωτικός βίος προστατεύεται από τις διατάξεις των άρθρων 57 και 59 ΑΚ. Λόγω των δυσχερειών που προκύπτουν κατά την απαρίθμηση των στοιχείων που συνθέτουν το αγαθό του ιδιωτικού βίου, δίδεται από την ελληνική αστική και ποινική θεωρία ένας ελαστικός ορισμός και επαφίεται στην κρίση του δικαστή η απόφαση αν συγκεκριμένο προσβαλλόμενο έννομο αγαθό εμπίπτει στο πεδίο προστασίας του ιδιωτικού βίου. *Σφαίρα του ιδιωτικού βίου*, είναι ο χώρος που αυτοπροσδιορίζει κάθε άτομο προκειμένου να ασκεί μέσα σε αυτόν τις προσωπικές και οικογενειακές του δραστηριότητες, απερίσπαστος από παρεμβάσεις και παρενοχλήσεις τρίτων. Ο χώρος αυτός εκτείνεται μεταξύ του ευρύτερου πλαισίου της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής ενός προσώπου και του απορρήτου χώρου της αυστηρά προσωπικής του ζωής. Η έκταση του ιδιωτικού βίου συγκαθορίζεται από τις τρέχουσες κοινωνικές αντιλήψεις στο συγκεκριμένο χώρο και κοινωνικό πεδίο δράσης, αφού ληφθεί υπόψη η θέση του ενδιαφερομένου προσώπου στον κοινωνικό περίγυρο. Ο χώρος στον οποίο συγκλίνουν ο αυτοπροσδιορισμός και ο αντικειμενικός καθορισμός του ιδιωτικού βίου αποτελεί το αντικείμενο του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου. Ο ιδιωτικός βίος προσβάλλεται όταν με το δημοσίευμα ή τη μετάδοση έρχονται στη δημοσιότητα στοιχεία της ιδιωτικής ζωής ενός προσώπου. Κρίνεται, συνεπώς, αναγκαίο κατά την εξέταση του παράνομου χαρακτήρα της πράξης και των δικαιολογητικών λόγων της προσβολής, να εξετάζεται αφενός αν τα δημοσιευόμενα στοιχεία έχουν το χαρακτήρα πραγματικών περιστατικών, αφετέρου αν τα πραγματικά περιστατικά είναι αληθή. Εφόσον δεν συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, θεωρείται ότι δεν αποκαλύπτεται στη δημοσιότητα στοιχείο του ιδιωτικού βίου και δεν συντρέχει περίπτωση προσβολής του εννόμου αγαθού του ιδιωτικού βίου. Βέβαια, δεν αποκλείεται με το δημοσίευμα ή τη μετάδοση μα πλήττεται κάποιο άλλο έννομο αγαθό του προσώπου όπως π.χ η τιμή, της οποίας προσβολή επανέρχεται με την δημοσίευση κρίσεων ή αναληθών πραγματικών περιστατικών. (Καρακώστας, 1997)

2.6 ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Η εικόνα του προσώπου, ως στοιχείο της προσωπικότητας, το οποίο υπόκειται σε προσβολή εκ μέρους των Μ.Μ.Ε., έχει αναγνωριστεί ως αυτοτελές δικαίωμα – πράγμα που σημαίνει ότι για την προστασία του σε περίπτωση προσβολής δεν απαιτείται να συμπροσβάλλονται και άλλα αγαθά της προσωπικότητας - δεκτικό προστασίας από την ΑΚ 57. Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 2303/2006 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, κάθε έκφανση της προσωπικότητας του ατόμου προσβάλλεται αυτοτελώς και δεν απαιτείται η ταυτόχρονη προσβολή του δικαιώματος επί της ίδιας εικόνας με την τιμή και την υπόληψη ή το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής. Στην εν λόγω υπόθεση, το δικαστήριο κλήθηκε να εξετάσει κατά πόσο η βιντεοσκόπηση και η μετέπειτα τηλεοπτική μετάδοση του στιγμιότυπου, στο οποίο εικονιζόταν ο ενάγων, στο πλαίσιο σατιρικής τηλεοπτικής εκπομπής, χωρίς την προηγούμενη συναίνεσή του, προσέβαλε παράνομα την προσωπικότητά του. Το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι επήλθε προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντος.

Όπως γίνεται δεκτό, *απαγορεύεται η φωτογράφιση προσώπου και η έκθεση της φωτογραφίας σε κοινή θέα χωρίς τη συναίνεση του προσώπου αυτού, εκτός αν πρόκειται για φωτογραφίες*

καθημερινής επικαιρότητας ή προσώπων που ανήκουν στη σύγχρονη ιστορία. Ως δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας θεωρείται η εξουσία του προσώπου να αποφασίζει για την αποτύπωση, διάδοση ή δημόσια έκθεση της απεικόνισης της μορφής του. Από τον παραπάνω ορισμό συνάγεται ότι η αξίωση προστασίας της εικόνας μπορεί να ασκηθεί είτε στο στάδιο της λήψεως, είτε κατά τη διάδοσή της χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου. (Καρακώστας, 1997)

2.7 Δογματική θεώρηση και περιεχόμενο του δικαιώματος της προσωπικότητας

«Όπως γίνεται σήμερα δεκτό στα περισσότερα ευρωπαϊκά δικαία, η προστασία της προσωπικότητας καταλαμβάνει τα διάφορα συνδεδεμένα με το πρόσωπο αγαθά: τιμή, αγαθά ιδιωτικής ζωής και της σφαίρας του απορρήτου, σωματική και ψυχική ακεραιότητα, υγεία, όπως επίσης και στοιχεία εξατομικεύσεως κάθε ατόμου (π.χ. όνομα, εικόνα). Αντικείμενο του ιδιωτικού δικαίου προστασίας της προσωπικότητας αποτελούν επίσης οι αναγνωρισμένες από το Σύνταγμα ελευθερίες του ανθρώπου, όπως η ελεύθερη άσκηση της θρησκευτικής, πολιτικής και οικονομικής δραστηριότητας». Το δικαίωμα της προσωπικότητας θεωρείται «δικαίωμα πλαίσιο» στο οποίο περιλαμβάνονται αφενός εκφάνσεις που συνθέτουν την αξία του ανθρώπου, αποτελώντας αναπόσπαστα στοιχεία της ανθρώπινης ιδιότητας, και αφετέρου συντελεστές καθοριστικού της ατομικότητας του προσώπου. Η αξία του ανθρώπου είναι αγαθό μη δεκτικό σταθμίσεως με αλλά συμφέροντα, αποτελεί τον απαραβίαστο πυρήνα του δικαιώματος της προσωπικότητας .

Ο χαρακτηρισμός του δικαιώματος της προσωπικότητας ως δικαιώματος πλαισίου ανάγεται στη γερμανική διδασκαλία, αποτελεί την μάλλον κρατούσα άποψη. Σύμφωνα με την άποψη αυτή δικαίωμα πλαίσιο πρέπει να πληρωθεί και να συγκεκριμενοποιηθεί από κατηγορίες στις οποίες μπορούν να ενταχθούν τα επιμέρους έννομα αγαθά της προσωπικότητας και ο παράνομος χαρακτήρας της προσβολής θα κρίνεται από τις εκάστοτε ad hoc στάθμιση συμφερόντων. Υποστηρίζει όμως, και η άποψη ότι το δικαίωμα της προσωπικότητας αποτελείται από έναν πυρήνα σε σχέση με τον οποίο όλες οι επεμβάσεις θεωρούνται κατ' αρχήν παράνομες, και από τα λοιπά αγαθά της προσωπικότητας, η προσβολή των οποίων κρίνεται κατά περίπτωση αν συνιστά ή όχι παράνομη συμπεριφορά. Η γερμανική νομολογία και θεωρία διέπλασαν το δικαίωμα της προσωπικότητας κατ' εφαρμογή της συνταγματικής επιταγής περί προστασίας της άξιας του ανθρώπου .(Καρακώστας, 1997)

2.7.1 Έννοια του δικαιώματος εξουσιάζσεως

Τα επιμέρους αγαθά της προσωπικότητας θεωρείται ότι εμπίπτουν στην κατηγορία των εξουσιαστικών και απόλυτων δικαιωμάτων. Ωστόσο, γίνεται ευρύτερα δεκτό, οι αντιρρήσεις παρακάμπτονται από το γεγονός ότι η εξουσία που παρέχεται στο υποκείμενο, δηλαδή στον άνθρωπο, έχει στην ουσία αρνητικό περιεχόμενο και συνίσταται στη δυνατότητα αποκρούσεως επεμβάσεων τρίτων που θίγουν την προσωπικότητα.(Καρακώστας, 1997)

2.7.2 Το δικαίωμα της προσωπικότητας ως απολυτό δικαίωμα

Οι επιμέρους εξουσίες που πληρούν το δικαίωμα της προσωπικότητας έχουν, κατά τη κρατούσα άποψη, απολυτό χαρακτήρα. Αν δεχθούμε ότι απόλυτο είναι το δικαίωμα το οποίο οφείλει να σέβεται κάθε τρίτος και που αντίστροφα μπορεί να είναι αντικείμενο προσβολής από τον καθένα, το δικαίωμα της προσωπικότητας έχει αναντίρρητα απόλυτο χαρακτήρα. (Καρακώστας, 1997)

2.7.3 Περιεχόμενο δικαιώματος προσωπικότητας

«Το ιδιωτικού δικαίου δικαίωμα της προσωπικότητας διατυπώνεται στη γενική ρήτρα της ΑΚ 57, μέσω της οποίας αναγνωρίζεται ένα γενικό, απόλυτο δικαίωμα του καθενός με το οποίο εξασφαλίζεται η προστασία της αξίας του ανθρώπου. Το ιδιωτικού δικαίου δικαίωμα της προσωπικότητας περιλαμβάνεται τόσο ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου που αποτελεί απαραβίαστο πυρήνα του δικαιώματος όσο και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Είναι συνεπώς δυνατόν να γίνει διάκριση ανάμεσα στη στατική πλευρά της προσωπικότητας, η οποία συμπίπτει με την αναγνωριζόμενη στον άνθρωπο αξία, και μια δυναμική πλευρά που ταυτίζεται με την ελευθερία αναπτύξεως της προσωπικότητας». (Καρακώστας, 1997)

Η έννοια της προσωπικότητας αποτελεί αντικείμενο αναζήτησης και όχι προκαθορισμένη διάσταση. Ιδιαίτερα κρίσιμη είναι συνεπώς η εφαρμογή της διατάξεως στις καθέκαστα περιπτώσεις από την νομολογία, η οποία καλείται να χαρακτηρίσει συγκεκριμένες εκδηλώσεις ανθρώπινης δραστηριότητας ως εκφάνσεις της προσωπικότητας και να υπαγάγει τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά σε έναν κανόνα ο οποίος, από άποψη περιεχομένου, συνιστά περισσότερο επιταγή της ηθικής παρά νομική διάταξη.

Η προσπάθεια θεωρητικού προσδιορισμού του περιεχομένου της προσωπικότητας, κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή, μέσω υπαγωγής, η εφαρμογή της γενικής διατάξεως στις επιμέρους περιπτώσεις, προσκρούει στην νομική πρακτική, η οποία απέδειξε ότι, εφ' όσον με την προσβολή δεν θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος, δηλαδή η αξία του ανθρώπου, είναι αναγκαία η στάθμιση συμφερόντων και προστατευτούν εννόμων αγαθών, πράγμα το οποίο απεδέχθη τελικός και θεωρία. (Καρακώστας, 1997)

Η σημασία των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι διπλή, είναι κεντρική τόσο για την λειτουργία της δημοκρατίας όσο και για την ελευθερία του ατόμου. Οι δύο αυτές πλευρές

αναγνωρίζονται και συνηπάρχουν στο σύνταγμα, που κατοχυρώνει αφενώς την ελευθερία του τύπου (άρθρο 14 παρ 2) αφετέρου την ελευθερία εκφράσεως και διαδόσεως των στοχασμών «δια του Τύπου». (Άρθρο 14 παρ 1). Η θεσμική εγγύηση και το ατομικό διακίωμα συνηπάρχουν και δεν νοείται να απορροφήσουν το ένα το άλλο (Δαλτογλου, 1991)

Τρίτο Κεφάλαιο

Εισαγωγή

Στο παρακάτω κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση, πως τα δημόσια πρόσωπα διακρίνονται σε πρόσωπα απολυτής επικαιρότητας και σχετικής επικαιρότητας καθώς και την κατοχύρωση των προσωπικών τους δεδομένων από το Σύνταγμα. Επίσης, θα γίνει εκτενείς ανάλυση για τον αντίκτυπο των reality shows, σε ότι αφορά τα Μ.Μ.Ε, τους θεατες και συμμετέχοντες. Ακόμα,θα γίνει προσπάθεια προσεγγίσης όσον αφορά τον ρόλο των reality-tv καθώς και τις συνέπειες των σύγχρονων ΜΜΕ στην κοινωνία. Επιπλέον, θα γίνει αναφορά στο τεκμήριο αθωότητας και στον δημόσιο διάλογο,καθώς και την ανθρώπινη αξία

3 Δημόσια πρόσωπα των Μ.Μ.Ε και προσωπικά δεδομένα

Η έκταση της αξιώσεως σεβασμού της προσωπικότητας καθορίζεται κυρίως από τον ίδιο τον φορέα του δικαιώματος, στον οποίο επαφίεται η περιχάραξη της κοινωνικής του παρουσίας. Η εξουσία αυτοπροσδιορισμού προκύπτει από την σκέψη, από την οποία εκκινά και το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, ότι κάθε άνθρωπος είναι ελεύθερος να κρίνει ποιες πτυχές της προσωπικότητας του να αποκάλυψη στους τρίτους, να επιλεγεί την εικόνα με την οποία θα εμφανιστεί στο κοινωνικό περίγυρο, να αποφασίζει πότε προσβάλλεται η προσωπικότητα του. Η ελευθερία αυτοπροσδιορισμού θεμελιώνει και την ελευθερία εκφράσεως, διότι δεν είναι δυνατόν να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του άτομο που αδυνατεί να αυτό προσδιοριστεί.

Η εξουσία αυτοπροσδιορισμού δεν είναι ωστόσο απεριόριστη, αλλά υπόκειται σε ορισμένους συμφύεις περιορισμούς. Ο φορέας του δικαιώματος οφείλει να ανέχεται επεμβάσεις στην προσωπικότητα του, οι οποίες συνδέονται με τον τρόπο ζωής που ο ίδιος επέλεξε.

«Η πληροφόρηση, μία από τις κυριότερες λειτουργίες του τύπου, εξυπηρετούσε και εξυπηρετεί την έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου να ενημερώνεται για τα πρόσφατα γεγονότα, είτε αυτά είναι σημαντικά είτε ασήμαντα. Δημιουργείται έτσι το ερώτημα αν ο τύπος, και κατ' επέκταση όλα τα ΜΜΕ, έχει το δικαίωμα να παρουσιάζει κάθε γεγονός. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι αρνητική. Ποια, λοιπόν γεγονότα μπορούν να παρουσιάζονται και ποια όχι; Ποια είναι τα όρια του δημόσιου βίου και ποια του ιδιωτικού και μέχρι ποιο σημείο του τελευταίου μπορεί να εισέλθει ο τύπος;

Στα παραπάνω ερωτήματα δόθηκαν ως απάντηση διάφορες θεωρίες οι οποίες όμως άφηναν διάφορα κενά. Η μόνη θεωρία που φάνηκε να δίνει λύση είναι αυτή της Zeitgeschichte. Συγκεκριμένα, αφορμή για τη δημιουργία της θεωρίας αυτής υπήρξε η παράγραφος 23 του γερμανικού νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας των έργων πλαστικών τεχνών και φωτογραφίας της 9.1.1097 (Gesetz betreffend das Unheberrecht an Werken der bildenden Kunst und Fotografie). Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή επιτρέπεται να διανεμηθούν ή να εκτεθούν σε κοινή θέα εικόνες της περιοχής της Zeitgeschichte χωρίς την απαιτούμενη συναίνεση,

επιτρέπεται δηλαδή ελεύθερα η δημοσίευση εικόνας χωρίς τη συναίνεση του εικονιζόμενου, αν αυτή ανήκει στην περιοχή της Zeitgeschichte. Αφορά λοιπόν, εικόνες προσώπων που απασχολούν την επικαιρότητα».

Συμφώνα με την θεωρία που διατυπώθηκε στη γερμανική επιστήμη, τα πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας διακρίνονται σε πρόσωπα απολυτής επικαιρότητας που ενδιαφέρουν εν γένει το κοινό και σχετικής επικαιρότητας που απασχολούν την κοινή γνώμη εν όψει ενός εξαιρετικού και έκτατου γεγονότος. Κατά τη νομολογία « σε μια δημοκρατική κοινωνία το άτομο το οποίο αποφασίζει να αναλάβει οποιαδήποτε θέση που θεωρείται ή μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά το δημόσιο βίο, υπόκειται στον αμείλικτο έλεγχο του τύπου, τον οποίο, εφόσον δεν θιγεί ανεπίτρεπτα την τιμή ή την υπόληψη του, είναι υποχρεωμένο να ανεχτεί».

Από την αρχή κιόλας της ύπαρξης του ανθρώπου το ενδιαφέρον του γινόταν όλο και εντονότερο για την πληροφόρηση καθώς και για την διείσδυση στον ιδιωτικό βίο των «δημοσίων προσώπων». Ως δημόσια πρόσωπα μπορούμε να ορίσουμε, πρόσωπα που τους έχει ανατεθεί δημόσια εξουσία, αλλά και πρόσωπα που έχουν μια ιδιαίτερη θέση στην κοινωνία με ισχύει και επιρροή στα κοινωνικά δρώμενα, όπως πολιτικοί, καλλιτέχνες, αθλητές κτλ.

Η άσκηση κριτικής σε βάρος πολιτικών προσώπων απασχόλησε και το Ευρωπαϊκό δικαστήριο των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην υπόθεση Lingens. Το δικαστήριο έκρινε ότι, με την απόφαση του αυστριακού δικαστηρίου, το οποίο καταδίκασε τον δημοσιογράφο Lingens για δυσφήμιση σε βάρος του καγκελάριου Kriesky, παραβιάζεται το άρθρο 10 της συμβάσεως της Ρώμης. Διότι η ιδιότητα του πολιτικού δικαιολογεί και την άσκηση ακόμα και δριμείας κριτικής, η οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν συνιστά προσωπική επίθεση όπως είχε κρίνει το αυστριακό δικαστήριο.

Από το 1964, με την υπόθεση New York Times v. Sullivan, εισήχθη στο αμερικανικό δίκαιο η έννοια των δημοσίων λειτουργιών (public officials), μέσω της οποίας επήλθε και η πρώτη απόκλιση από την αρχή της γνήσιας αντικειμενικής εύθηνης του τύπου σε περίπτωση δυσφημίας. Εφεξής, η άσκηση κριτικής εκ μέρους του τύπου, εφ' όσον έχει ως στόχο πρόσωπα της κατηγορίας αυτής, δεν θεμελιώνει υποχρέωση αποζημίωσης, εκτός αν ο συντάκτης ενέργησε με πρόθεση, δηλαδή εν γνώση του αναληθούς χαρακτήρα του ισχυρισμού του ή των αδιαφορώντας για το αναληθές ή όχι ισχυρισμό του.

Η ενσυνείδητη ή μη επιλογή του ατόμου για αντέκθεση και ενεργό συμμετοχή στο δημόσιο βίο καθιστά εύλογο το ενδιαφέρον του κοινού για ενημέρωση. Τα πρόσωπα της απολυτής επικαιρότητας πρέπει να δέχονται δραστικές παρεμβάσεις στην προσωπική σφαίρα ζωής κάτι που δεν ισχύει σε τόσο μεγάλο βαθμό για τα πρόσωπα της επικαιρότητας. Το ΕΔΔΑ έχει ασχοληθεί σε μια σειρά αποφάσεων καθώς έρχονται σε σύγκρουση το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ με το άρθρο 10 αυτής, μεταξύ δηλαδή του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και του δικαιώματος ενημέρωσης του τύπου. Όσον αφορά τα δημόσια πρόσωπα η πιο δημοφιλής απόφαση του ΕΔΔΑ είναι η απόφαση της Καλορινας του Μονακό (Von Hannover κατά Γερμανίας 24/6/2004). Σύμφωνα με την παραπάνω απόφαση το δικαίωμα της ενημέρωσης του κοινού υπερέχει του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής των απολυτών προσώπων έστω και αν η δημοσίευση αποβλέπει στην ψυχαγωγία και όχι strict sensu ενημέρωση των αναγνωστών.

Οι υπό του ιδίου ενδιαφερόμενου καθορισμός της αξιώσεως σεβασμού της προσωπικότητας του περιορίζεται ακόμα και για τα πρόσωπα που δεν περιλαμβάνονται στις παραπάνω κατηγορίες, από τον συνυφασμένο με την κοινωνική ζωή γενικό κίνδυνο εντοπισμού και

αναγνωρίσεως από τρίτους, όποιος και συγκρούεται με το δικαίωμα ανωνυμίας.(Καρακώστας,2000; Αργυροπουλος,2016).

3.1 Τα reality shows και η ειρωνεία της υπόθεσης

Ο Άντυ Γουόρχολ(1928-1987), είχε πει κάποτε ότι στο μέλλον όλοι θα γίνονται διάσημοι για δεκαπέντε λεπτά. Ο περίφημος δημιουργός της πόπ άρτ είχε αντιληφθεί από πολύ νωρίς ότι η διάδοση της τηλεόρασης θα πάρει τόσο μεγάλες διαστάσεις που για να γεμίσει τον αδηφάγο τηλεοπτικό χρόνο, θα έχει ανάγκη όχι μόνο από τους κάθε λογής αστέρες: ηθοποιούς, τραγουδιστές, μοντέλα κλπ, αλλά και από τον κάθε απλό άνθρωπο.

Εκπομπές χαμηλής ποιότητας και κόστους γεμίζουν τον τηλεοπτικό χρόνο και σπαταλούν τον ελεύθερο χρόνο των ανθρώπων, χωρίς στην ουσία να προσφέρουν τίποτα το επιμορφωτικό όπως άλλες εκπομπές λ.χ τα ντοκιμαντέρ. Στις εκπομπές αυτές καλούνται να εκθέσουν τα προσωπικά τους προβλήματα καθημερινοί άνθρωποι και συμμετέχουν διάφοροι ειδικοί. Οι εκπομπές αυτές κατηγορούνται συχνά για τον εξευτελισμό της ανθρώπινης προσωπικότητας και εκμετάλλευση ανθρωπίνου πόνου για λογούς θεαματικότητας. Προσφέροντας ως θέαμα πραγματικές ιστορίες που αφορούν την προσωπική τους ζωή, το αυστηρά ιδιωτικό που καθιστούν δημόσιο.

Σε μια εποχή όπου γίνεται τόσος λόγος για την ανάγκη της προστασίας της privacy, όλο και περισσότεροι άνθρωποι εμφανίζονται διατεθειμένοι να θυσιάσουν το δικαίωμα στο απόρρητο της ιδιωτικής τους ζωής και στην αξιοπρέπεια, προκειμένου να εμφανιστούν σε κάποιο τηλεοπτικό σόου. Οι ίδιοι οι συμμετέχοντες ομολογούν συχνά ότι καταφεύγουν στην τάδε ή στην δείνα εκπομπή επειδή δεν έχουν που αλλού να απευθυνθούν. Άρα, δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι, όσο μεγαλύτερη είναι η μοναξιά και η απελπισία ενός ανθρώπου, τόσο πιο εύκολα δέχεται να εμφανιστεί σε κάποιο σε reality show. Η ειρωνεία της υπόθεσης είναι ότι όλη αυτή η δημοσιοποίηση των προσωπικών καταστάσεων αντί να βοηθήσει αυτούς τους ανθρώπους, τους απομονώνει και τους περιθωριοποιεί ακόμη περισσότερο.

Η θεματολογία και η αισθητική των reality έχουν προκαλέσει τις αντιδράσεις πολλών οργανώσεων οι οποίες διαμαρτύρονται για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται και παρουσιάζονται τα προσωπικά δράματα κάποιων ανθρώπων. Ο εξευτελισμός της προσωπικότητάς και η γελοιοποίηση των «φιλοξενουμένων» στα τηλεοπτικά στούντιο, δημιουργεί ακόμα περισσότερα προβλήματα στους ίδιους αλλά και στις οικογένειές τους. Υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που εξαιτίας του διασυρμού που έχουν υποστεί από κάποια εκπομπή έχουν οδηγηθεί μέχρι και στην αυτοκτονία. (Αγανίδης,2017)

Τα reality βλάπτουν σοβαρά την υγεία...των πρωταγωνιστών τους, οδηγώντας τους συχνά σε νευρικό κλονισμό, κατάθλιψη ακόμη και σε αυτοκτονία. Χαρακτηριστική η πρόσφατη περίπτωση της 48 χρόνης σκοτσέζας Σούζαν Μπόιλ, η οποία μέσα σε μόλις δυο μήνες αναδύθηκε από την απόλυτη αφάνεια στο επίκεντρο της παγκόσμιας δημοσιότητας για να καταλήξει εν συνέχεια, εσπευσμένα, σε ψυχιατρείο του Λονδίνου. (womanonly.gr,2010)

Η επίδραση των reality shows σε ότι αφορά τα Μ.Μ.Ε. καταχρώνται το δικαίωμα της ελευθερίας, της έκφρασης, της πληροφόρησης και καταργούν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως της ιδιωτικότητας. Υποκαθιστούν κοινωνικούς θεσμούς, όπως το κράτος πρόνοιας, αφού συχνά αναξιοπαθούντες και μη δημοσιοποιούν το πρόβλημά τους για να λάβουν οικονομική βοήθεια. Οι εκπομπές συχνά θυμίζουν εκδίκηση μιας υπόθεσης και ο

παρουσιαστής αναλαμβάνει το ρόλο του δικαστή. Τα θέματα παρουσιάζονται φωτοσκιασμένα αφού αυθαίρετες και αδιασταύρωτες πληροφορίες γνωστοποιούνται.

Σε ότι αφορά τους θεατές προσβάλλουν τη νοημοσύνη του κοινού, το οδηγούν σε παθητικότητα, σε άμβλυση της κρίσης του, σε πνευματικό εφησυχασμό και αδράνεια. Εθίζουν τον θεατή στην παρακολούθηση προϊόντων της μαζικής κουλτούρας. Διαβρώνουν τις κοινωνικές σχέσεις και αμβλύνουν τον σεβασμό προς τον συνάνθρωπο, παραβιάζοντας βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής. Επίσης επηρεάζουν το κοινό με την προβολή της αρχής της ήσσονος προσπάθειας και του εύκολου πλουτισμού και όχι της μεθοδευμένης προσπάθειας και της εργασίας.

Σε ότι αφορά τους συμμετέχοντες καταρρακώνεται ο ψυχισμός τους λόγω του ιδιότυπου "εγκλεισμού" που υφίσταται, όσο και λόγω της δημοσιότητας, της αναγνωρισιμότητας που ξαφνικά αποκτούν. Αλλοτριώνεται ο χαρακτήρας των πρωταγωνιστών, χάνουν την αξιοπρέπειά τους και δέχονται στο όνομα του κέρδους την απώλεια των ατομικών τους δικαιωμάτων. Η συντροφικότητα και η ανιδιοτελής προσφορά υπονομεύονται από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και την σκανδαλοθηρική τακτική που επιβάλλει η λογική του σόου. (Αγανίδης 2014)

Η ελευθερία της τηλεόρασης και του τύπου είναι βασικές και अपαραβάτες αρχές της σύγχρονης δημοκρατίας. Παράλληλα όμως, η θέσπιση και ο σεβασμός ενός σχετικού κώδικα δεοντολογίας, είναι απαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου να διατηρηθεί σε ένα ικανοποιητικό και αξιοπρεπές επίπεδο, τόσο η ενημέρωση όσο και η ψυχαγωγία των πολιτών.

3.2 Reality –Tv

Ως Reality-Tv μπορούμε να ορίσουμε το είδος τηλεόρασης το οποίο έχει ως σκοπό να δείξει πως συμπεριφέρονται καθημερινοί άνθρωποι σε διάφορες πραγματικές καταστάσεις της ζωής τους. Φυσικά, εδώ τίθεται το ζήτημα της παραβίασης των βασικών κανόνων της ιδιωτικότητας του ατόμου από την έκθεση του στα ΜΜΕ.

«Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια έντονη προτίμηση των μεσών μαζικής ενημέρωσης (κυρίως των ιδιωτικών τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών) στη προβολή της ανθρώπινης δυστυχίας, γεγονότων βίας, εγκλημάτων και καταστροφών, η οποία διευκολύνεται και από την τεχνολογική εξέλιξη. Καθοριστικοί παράγοντες έξαρσης της λεγόμενης «Reality – Tv» ήταν τα μεγάλα κέρδη από την αύξηση της τηλεθέασης και ταυτόχρονα το μικρό κόστος των προγραμμάτων. Η πρώτη δυναμική εμφάνιση της Reality-Tv ήταν ο πόλεμος στον Περσικό κόλπο».

Ο προσδιορισμός του περιεχομένου Reality- Tv είναι δύσκολος διότι περιλαμβάνει την προβολή ενός ευρέως φάσματος γεγονότων, δηλαδή, για παράδειγμα, τη δολοφονία ενός πολιτικού ή ενός απλού ανθρώπου, την ανταπόκριση από ένα μέτωπο πολέμου, ένα τροχαίο ατύχημα, τη σύλληψη κάποιου δράστη, την εκτέλεση ενός ανθρώπου καταδικασμένου σε θάνατο, το φιλμ ενός ερασιτέχνη για περιβαλλοντική καταστροφή κ.λπ. Μπορούμε να πούμε ότι η Reality –Tv περιλαμβάνει «προγράμματα στα οποία πραγματικά γεγονότα χρησιμοποιούνται για να ελκύσουν την προσοχή και το ενδιαφέρον του κοινού. Η πληροφοριακή αξία ενός

γεγονότος και οι εμπειριστατωμένες αναλύσεις παρακάμπτονται προς χαρών μια θεαματικής παρουσίας και μιας δραματουργικής, δανεισμένης από τη φαντασία και τα μυθιστορήματα».(Λαμπροπούλου 1999)

Περιπτώσεις που προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις και συζητήσεις είναι πολλές. Στη Φλόριντα των ΗΠΑ ένας άνδρας πυροβόλησε δώδεκα φορές και σκότωσε την πρώην σύζυγο του σ' ένα νεκροταφείο. Ο κάμεραμαν του ισπανοφώνου καναλιού Tele-mundo κάλεσε την αστυνομία αφού είχε φύγει ο δράστης με το αυτοκίνητο, ενώ όλη αυτή την ώρα κινηματογραφούσε το συμβάν. Η Stern-Tv πρόβαλε στην Γερμάνια ένα γαλλικό τηλεοπτικό φιλμ με τον θάνατο ενός δεκαεξάχρονου στρατιώτη στο Σεράγεβο σε όλες τις λεπτομέρειες. Τον Ιανουάριο του 1993 ένα συνεργείο του RTL (ραδιοτηλεοπτικός σταθμός του Λουξεμβούργου) ακλούθησε εφημερεύοντες γιατρούς που επισκέπτονταν στα σπίτια τους μελλοθάνατους ασθενείς, του ακλούθησε επίσης με ελικόπτερο στη αποστολή τους για παροχή άμεσης βοήθειας σε τόπους ατυχημάτων.

Το 1991 ένας δημοτικός τηλεοπτικός σταθμός των ΗΠΑ (KQED) ζήτησε την αδεία να μεταδώσει την εκτέλεση του Robert Alton Harris από τις φυλάκες St. Quentin. Ο Harris είχε καταδικαστεί το 1979 για τη δολοφονία δυο νεαρών αγοριών. Ο τηλεοπτικός σταθμός πρόβαλε ως επιχείρημα την ανάγκη πληροφόρησης του κοινού, και συγκεκριμένα των ψηφοφόρων της Καλιφόρνια, διότι με δική τους πρωτοβουλία είχε επανεισαχθεί η θανατική ποινή. Επειδή δε αρχικά είχε συμφωνηθεί να είναι παρόντες στη εκτέλεση μόνο δημοσιογράφοι εφημερίδων, οι αιτούντες επισήμαναν ότι αυτό συνιστούσε άنيση μεταχείριση δημοσιογράφων τηλεοπτικών σταθμών. Τελικά αποκλειστήκαν όλοι οι δημοσιογράφοι από τη εκτέλεση. Ενδιαφέρον είναι ότι ο νομικός Ernest van den Haag, καθηγητής του Πανεπιστημίου Fordham της Νέας Υόρκης, δήλωσε την αντίθεση του στη μετάδοση ώστε να μην δημιουργηθεί αδικαιολόγητος οίκτος για τον μελλοθάνατο, αφού ο κόσμος θα έβλεπε μόνον πως πέθανε αυτός και όχι πως σκότωσε τα θύματα του. Οι απόψεις για τις επιδράσεις τέτοιων εκπομπών δίστανται, άλλοι υποστηρίζουν ότι αποτρέπουν το κοινωνικό σύνολο από την τέλεση παρανομών πράξεων, και άλλοι ότι υποδαυλίζουν τη βία διότι ενεργοποιείται στο υποσυνείδητο το μήνυμα ότι η βία είναι η λύση.

Στη Γερμάνια έχει εκδηλωθεί έντονη ευαισθησία από τους επιστήμονες, αλλά και την Πολιτεία γι' αυτά τα θέματα που άπτονται της ανθρώπινης αξιοπρεπείας και της παρέμβασης στην ιδιωτική σφαίρα. Στους κανόνες δεοντολογίας του πρώτου καναλιού της γερμανικής τηλεόρασης (ARD) για την προβολή τηλεοπτικής βίας επισημαίνεται ότι «ο ανθρωπινός πόνος, η διαδικασία θανάτου (π.χ. μετά από ένα ατύχημα), δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να αποτελεί βασικό θέμα ενός φαινομενικά αυθεντικού ρεπορτάζ. Η μείξη του φανταστικού και της πραγματικότητας και η κυνική εκμετάλλευση κτυπημάτων της μοίρας ή καταστροφών είναι ανεπίτρεπτη. Τα ανθρωπινά δικαιώματα των ενδιαφερόμενων, και συγκεκριμένα η ιδιωτική σφαίρα, τα όρια του αισθήματος αιδούς και η ανθρωπινή αξιοπρέπεια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να μην προσβάλλονται». Αντίστοιχοι κανόνες θα μπορούσαν να ισχύουν και στην ελληνική τηλεόραση, όπου η προβολή βίας και ανθρωπίνης δυστυχίας βρίσκεται σε έξαρση.

Η Reality-Tv μπορεί να δημιουργήσει ανασφάλεια στο κοινό, αφού οι καταστάσεις οι οποίες θεωρούνταν ότι συμβαίνουν μόνον σε ταινίες επιβεβαιώνονται και στην πραγματικότητα. Μια τέτοια περίπτωση είναι η γνωστή και δημοφιλής γερμανική εκπομπή που προβάλλεται ταυτόχρονα στην Αυστρία και στην Ελβετία «AktENZEICHEN XY...yngelost».(Υπόθεση XY.. εκκρεμής) και αντίστοιχη στη Μεγάλη Βρετανία με τον τίτλο «Crimewatch».

Σε μια ερευνά για την γερμανική εκπομπή είναι χαρακτηριστική η μαρτυρία ενός 15χρόνου κοριτσιού : «Οι ταινίες με τα ζόμπις ξέρω ότι είναι ψέματα, όμως στο ΧΥ όσα έχουν συμβεί είναι όλα αλήθεια. Βεβαίως μπορώ να φύγω ή να μη δω , αλλά αυτό δεν βοηθά σε τίποτα , και η μητέρα μου λέει . “άνοιξε τα ματιά σου και κοιτά ! ”».

Όμως όσοι υποστηρίζουν την προβολή της βίας, της εγκληματικότητας και της ανθρώπινης δυστυχίας από την τηλεόραση, τονίζουν ότι έτσι ενεργοποιείται το κοινωνικό σύνολο στο να βοηθήσει τους συνάνθρωπους του υλικά και ηθικά.

Επίσης, από μιαν άλλη οπτική τονίζεται ότι οι τηλεοπτικές είδησης με τα δυσάρεστα γεγονότα, την ανθρωπινή δυστυχία, την πολιτική διαφθορά, το μολυσμένο περιβάλλον, την εγκληματικότητα , καλλιεργούν την απαισιοδοξία στα άτομα , τα οδηγούν στην παθητικότητα και την αδιαφορία για κοινωνικές αλλαγές. Τα αρνητικά γεγονότα ιδιαίτερα εάν συμβαίνουν μακριά από εμάς μας βοηθούν να είμαστε ευχαριστημένοι με τη κατάσταση μας, την οποία στην πραγματικότητα αγνοούμε. Κάνοντας σύγκριση με την κατάσταση του αλλού, νοιώθουμε ικανοποιημένοι και ταυτόχρονα προσπαθούμε να προστατεύουμε τον χώρο που ζούμε με κάθε μέσον, αδιαφορώντας για τις γενικότερες συνθήκες που επικρατούν.

Τέλος, ο Gerbner (1956) υποστηρίζει ότι η βασική λειτουργεί της προβαλλόμενης βίας και εγκληματικότητας από την τηλεόραση συνίσταται στη διατήρηση των δομών εξουσίας. Η βία που προβάλλουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης καλλιεργεί μια εικόνα για τον κόσμο, η οποία ωθεί του πολίτες να θεωρούν ως δεδομένες τις σχέσεις εξουσίας και τις συνδεόμενες μ' αυτές. (Λαμπροπουλου,1999)

3.3 MME και χειραγώγηση

Βασικός σκοπός τον MME είναι η έγκυρη και η αντικειμενική ενημέρωση του κοινού όπως ορίζει η δημοσιογραφική ηθική και δεοντολογία. Δυστηχώς,ο κύριος σκοπός τον MME δεν επιτυγχάνεται και ο λογος είναι διότι τα MME δεν είναι απρόσωπα.

«Ο σκλάβος που δεν συνειδητοποιεί τη σκλαβιά του είναι απλούστατα σκλάβος. Ο σκλάβος που συνειδητοποιεί τη σκλαβιά του και αγωνίζεται ενάντια της είναι επαναστάτης. Ο σκλάβος που καμαρώνει τις ομορφιές της ζωής στη σκλαβιά είναι τσιράκι και κάθαρμα, άξιος περιφρόνησης ». (Μιχαλαρέας,2016)

Η κυρίαρχη ιδεολογία παράγεται από την κυριαρχία στα μέσα παραγωγής. Στα 1840 στη «Γερμανική Ιδεολογία» οι Μαρξ και Ένγκελς έγραφαν : «Οι ιδέες της κυρίαρχης τάξης είναι σε κάθε εποχή οι κυρίαρχες ιδέες. Με άλλα λόγια η τάξη που είναι κυρίαρχη υλική δύναμη της κοινωνίας είναι ταυτόχρονα η κυρίαρχη πνευματική δύναμη. Η τάξη που έχει στη διάθεση της τα μέσα της υλικής παραγωγής, διαθέτει, συνακόλουθα, τα μέσα της πνευματικής παραγωγής, έτσι ώστε, σε γενικές γραμμές, οι ιδέες αυτών που στερούνται των μέσων της πνευματικής παραγωγής υποτάσσονται σε αυτά. Οι κυρίαρχες ιδέες δεν είναι τίποτα άλλο από την ιδεατή έκφραση των κυρίαρχων υλικών σχέσεων, είναι οι κυρίαρχες υλικές σχέσεις που συλλαμβάνονται ως ιδέες, άρα είναι η έκφραση των σχέσεων που κάνουν μια τάξη κυρίαρχη,

επομένως οι ιδέες της κυριαρχία της. Τα άτομα που αποτελούν την κυρίαρχη τάξη ... καθορίζουν ως κυρίαρχη τάξη όλη την έκταση και τα όρια μιας ιστορικής εποχής... επομένως, μεταξύ άλλων, κυριαρχούν επίσης ως στοχαστές, ως παραγωγοί ιδεών και ρυθμίζουν την παραγωγή και διανομή των ιδεών της εποχής τους ».

Στις ταξικές κοινωνίες, η αλήθεια έχει ταξικό πρόσημο. Δεν υπάρχει ούτε αλήθεια, ούτε πληροφόρηση, πάνω από τις τάξεις και τις κοινωνίες. Τα ΜΜΕ, έντυπα ή ηλεκτρονικά θα εκφράσουν την αλήθεια αυτού που τα κατέχει, θα πληροφορούν σύμφωνα με τα συμφέροντα αυτού που τα κατέχει. Και αυτό θα γίνει, είτε αφορά στην κρατική, είτε στην ατομική ιδιοκτησία των μέσων, με τον ένα ή με τον άλλον τρόπο.

Οι τεχνικές χειραγώγησης, εν συντομία αναφέρουμε ότι τρεις ιδεολογικοί άξονες συνθέτουν το πλαίσιο παραγωγής μηνυμάτων των Μ.Μ.Ε :

- Αταξική αντιμετώπιση του κοινωνικού γίνεσθαι
- Μεταφυσική αντίληψη για την κρίση και δημιουργία ψυχολογίας της κρίσης
- Άρνηση της αντικειμενικής πραγματικότητας

Είναι μηνύματα που επιχειρούν να αποκρύψουν την ταξική διάρθρωση της κοινωνίας, προβάλλουν την μεταφυσική, τον ανορθολογισμό, το περιθωριακό, ως πρότυπο, οδηγούν στην βία, στο πορνό, στην εμπορευματοποίηση, των ανθρωπίνων σχέσεων, ευνοούν την επιστροφή στα ένστικτα και γεννούν το φασισμό, τον ρατσισμό, τον εθνικισμό, την εξοικείωση με τον πόλεμο. Αποκόπτουν τον άνθρωπο από το κοινωνικό, φυσικό, πολιτιστικό περιβάλλον. Πριμοδοτούν τον απομονωτισμό, την ηττοπάθεια, την μοναξιά σαν στάση ζωής, την παραίτηση, την απαισιοδοξία, κ.λ.π. (Μιχαλαρέας,2016)

3.4 Τεχνικές χειραγώγησης

Στα πλαίσια χειραγώγησης του κοινού απο τα ΜΜΕ δημιουργήθηκε ένα φάσμα τεχνικών χειραγώγησης με απότερο σκοπό την αποτελεσματικότερη χειραγώγηση του κοινού.

«Διάφορες τεχνικές χειραγώγησης χρησιμοποιούνται, ώστε όλα αυτά τα μηνύματα να επηρεάζουν τον μέσο άνθρωπο. Η τεράστια ανάπτυξη της επιστήμης της ψυχολογίας, των νευροεπιστημών, της ψυχοβιολογίας, χρησιμοποιούνται για αυτόν τον σκοπό.

Προσανατολίζεται ο μέσος άνθρωπος, μέσω ενός καταιγισμού ασήμαντων πληροφοριών, στην σκανδαλοθηρία, στο κουτσομπολιό, στην φτηνή διασκέδαση. Μαθαίνει να ασχολείται με τους άλλους, μεγεγονότα, αλλά όχι με ιδέες. Δημιουργούνται τεχνητά προβλήματα και στη συνέχεια στρέφεται η προσοχή του κόσμου σε αυτά, ώστε να αποδεχτεί μέτρα περιορισμού της ελευθερίας του. Κλασικό παράδειγμα τα επεισόδια των “γνωστών” “αγνώστων” και η ψήφιση τρομονόμων που

περιορίζουν κοινωνικά και ατομικά δικαιώματα. Τέτοια μέτρα δεν παίρνονται άμεσα και ξαφνικά. Πρώτα προετοιμάζεται η κοινή γνώμη και στη συνέχεια αυτά τα μέτρα εφαρμόζονται σταδιακά και σε μεγάλο βάθος χρόνου. Αρκετές φορές, αυτά τα μέτρα προβάλλονται ως αναγκαίο κακό για το μέλλον και όχι για το παρόν. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το ασφαλιστικό.

Γίνεται έτσι μια πλύση εγκεφάλου σε ένα θέμα με σκοπό τον εθισμό των πολιτών. Απευθύνονται για αυτό το λόγο στο συναίσθημα και όχι στη λογική, δημιουργώντας φόβους, ανασφάλεια, αβεβαιότητα για μεγαλύτερη χειραγώγηση. Εύκολα χειραγωγήσιμος δεν είναι μόνο ο φοβισμένος πολίτης, αλλά και ο πολίτης που δεν έχει επαρκή μόρφωση και παιδεία. Ενισχύονται λοιπόν στρατηγικά οι ταξικές ανισότητες στην παιδεία και στον πολιτισμό και παράλληλα ενισχύεται ο εθισμός στην υποκοουλτούρα, στην κουλτούρα της σήψης και της παρακμής. Όλη αυτή η προσπάθεια έχει σαν υπόβαθρο τον εθισμό στην ιδέα ότι όλοι είμαστε το ίδιο.

Προσπαθούν να μας πείσουν ότι αυτό που λένε αφορά τους πολλούς. Κατά συνέπεια, αυτοί που διαφωνούν είναι μειοψηφία. Η μειοψηφία έχει την τάση να προσαρμόζεται στην πλειοψηφία για ασφάλεια και βεβαιότητα. Έτσι, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για

Οι μέθοδοι κοινωνικής επιρροής στοχεύουν στο να αναγάγουν τις μεταδιδόμενες στο κοινό γνώσεις, ιδέες και αξίες σε προσωπικές πεποιθήσεις που θα χαρακτηρίζουν τις δραστηριότητες του ατόμου και των ομάδων. Η μίμηση, η κοινωνική μάθηση παίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση. Μεταστρέφοντας την πραγματικότητα εμφανίζουν την κυρίαρχη άποψη σαν ριζοσπαστική και ανατρεπτική.

Στο πλαίσιο αυτής της πάλης, θα έρθουμε πολλές φορές αντιμέτωποι με τη «δημοκρατία» των βολεμένων που θα υπερασπίζεται τη «δημοκρατία» των πολυεθνικών». Κάθε φορά που θα συμβαίνει αυτό, εμείς θα τους υπενθυμίζουμε τα λόγια του Λένιν : «ο σκλάβος που καμαρώνει τις ομορφιές της ζωής στη σκλαβιά είναι τσιράκι και κάθαρμα, άξιος περιφρόνησης». (Μιχαλαρέας, 2017)

3.5 ΜΜΕ· Πλύση εγκεφάλου σε καθεστώς ελευθερίας

Ζώντας πλέον στην εποχή της ηλεκτρονικής ειδησιογραφίας, είδαμε τα τελευταία χρόνια, έστω και με καθυστέρηση, οι μεγαλοδημοσιογράφοι να εισβάλλουν και στο διαδίκτυο με ειδησεογραφικές ιστοσελίδες παραπληροφόρησης και πλασματικής ενημέρωσης, έτσι όπως ακριβώς έκαναν και συνεχίζουν να κάνουν στα παραδοσιακά ΜΜΕ.

Στο βιβλίο του (που έγραψε μαζί με τον Edward Herrmann, 1988) «Κατασκευάζοντας την συναίνεση: η Πολιτική Οικονομία των ΜΜΕ» ερευνούν το θέμα σε βάθος, παρουσιάζοντας το δικό τους «μοντέλο προπαγάνδας» των ειδησεογραφικών μέσων με αρκετές λεπτομερείς περιπτωσιολογικές μελέτες που το στηρίζουν. Οι πιο δημοκρατικές κοινωνίες, όπως οι ΗΠΑ, χρησιμοποιούν διακριτικά, μη βίαια μέσα ελέγχου, σε αντίθεση με

τα ολοκληρωτικά συστήματα, όπου η σωματική βία μπορεί να χρησιμοποιηθεί άμεσα για να εκβιάσει τον γενικό πληθυσμό. Χαρακτηριστικό είναι αυτό που λέει ο Τσόμσκι αναφερόμενος στον έλεγχο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης:

Η προπαγάνδα είναι για την δημοκρατία, ό,τι το ρόπαλο για τον ολοκληρωτισμό.

Κάθε φορά που κάποιος δημοσιογράφος ή κάποιος παρουσιαστής τηλεοπτικού δελτίου ειδήσεων υψηλής ακροαματικότητας πρέπει να απαντήσει στο ερώτημα αν δέχεται πιέσεις ή εάν του έχει συμβεί να υποστεί λογοκρισία, απαντά πως είναι απολύτως ελεύθερος και πως εκφράζει τις προσωπικές του πεποιθήσεις. Πώς λειτουργεί ο έλεγχος της σκέψης σε μια δημοκρατική κοινωνία; Το τι συμβαίνει στις δικτατορίες είναι γνωστό.

Όταν οι δημοσιογράφοι τίθενται υπό αμφισβήτηση απαντούν ευθύς αμέσως:

«Κανείς δεν με πίεσε, μόνος μου γράφω ό,τι θέλω». Αληθεύει!
(osarena.net,2016)

3.6 Τεκμήριο αθωότητας, ΜΜΕ και δημόσιος διάλογος

Από τη μια πλευρά, υπάρχει το τεκμήριο της αθωότητας, ένας κανόνας που ισχύει σε κάθε δημοκρατικό πολίτευμα και, κατά τον οποίο, ουδείς επιτρέπεται να θεωρείται ένοχος, εάν δεν αποφανθεί σε αμετάκλητο βαθμό το αρμόδιο δικαστήριο. Ο κανόνας πρέπει να είναι σεβαστός από όλους: από τις δημόσιες αρχές, από τα πολιτικά πρόσωπα, από τα μέσα ενημέρωσης, αλλά και από τους πολίτες.

Από την άλλη, υπάρχει η ελευθερία της έκφρασης που επικαλούνται όσοι θέλουν να σχολιάσουν μια νομική υπόθεση που μπορεί να παρουσιάζει γενικότερο ενδιαφέρον. Η ελευθερία της έκφρασης έχει ένα ευρύτατο περιεχόμενο και σαφώς περιλαμβάνει τόσο την ενημέρωση για θέματα δημόσιου ενδιαφέροντος, όσο και τον σχολιασμό τους. Δεν κατισχύει όμως του τεκμηρίου της αθωότητας: η ενημέρωση και ο σχολιασμός μπορεί να γίνει και χωρίς ανεπιφύλακτες κρίσεις περί ενοχής ή αθωότητας του ατόμου που έχει εμπλακεί στην υπόθεση. Πολύ πρόσφατα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο καταδίκασε την Ελλάδα για παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας, επειδή στελέχη της πολιτικής ηγεσίας έκαναν δηλώσεις στα μέσα ενημέρωσης περί της καταδίκης του πρώην .

Ένας άλλος θεμιτός περιορισμός, όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης, είναι αυτός της προστασίας προσωπικών δεδομένων. Εφόσον δεν πρόκειται για δημόσιο πρόσωπο και η ένδικη υπόθεση δεν αφορά τις δημόσιες δραστηριότητές του, η δημοσιοποίηση προσωπικών στοιχείων ή του ονόματος ή της εικόνας κάποιου φερόμενου ως δράστη δεν επιτρέπεται. Στο ελληνικό δίκαιο υπάρχει μια δικλείδα ασφαλείας: κατά το άρθρο 2 (α) του Ν.2472/1997 για σοβαρά αδικήματα επιτρέπεται με διάταξη του εισαγγελέα η δημοσιοποίηση του ονόματος. Αυτή η ρύθμιση έχει δεχθεί σοβαρή κριτική, ενόψει ακριβώς του τεκμηρίου της αθωότητας. Αλλά είναι μια διάταξη του ελληνικού δικαίου και όταν λείπει και η εισαγγελική άδεια, τότε ονόματα και φωτογραφίες είναι απαράδεκτο, παράνομο, αντισυνταγματικό και αντίθετο στο ευρωπαϊκό δίκαιο να μεταδίδονται στα μέσα ενημέρωσης. Ωστόσο, οι απαγορεύσεις των προσωπικών δεδομένων δεν εμποδίζει την κοινή γνώμη να ενημερώνεται για τα θέματα δημόσιου ενδιαφέροντος, αφού ακόμη κι αν δεν πρόκειται για κάποιο δημόσιο πρόσωπο, οι ανάγκες για ενημέρωση προφανώς αφορούν το ίδιο το περιστατικό που απασχολεί τη δικαιοσύνη κι όχι το ονοματεπώνυμο ή την φωτογραφία του δράστη. Τέτοια στοιχεία είναι

απολύτως περιττά και δεν συμβάλλουν στο διάλογο για ένα θέμα ευρύτερου ενδιαφέροντος, κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Sciacca κατά Ιταλίας, καταδίκασε την δημοσιοποίηση στον Τύπο της φωτογραφίας μιας δασκάλας που της είχε επιβληθεί ένα μικρό πρόστιμο για φορολογική παράβαση. Εφόσον δεν υπήρχαν νομοθετικές ρυθμίσεις που προβλέπουν μια τέτοια δημοσιοποίηση, η Ιταλία είχε παραβιάσει το δικαίωμα της δασκάλας για σεβασμό της ιδιωτικής της ζωής. Στην υπόθεση Gurguenidze κατά Ιταλίας, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι η δημοσιοποίηση φωτογραφίας του προσφεύγοντος, που κατηγορήθηκε για την κλοπή ενός χειρογράφου, συνιστούσε παραβίαση της ιδιωτικότητάς του. Από την άλλη πλευρά βέβαια, η δικαστική απαγόρευση δημοσιοποίησης της φωτογραφίας ενός μεγαλοεπιχειρηματία σχετικά με τις έρευνες για πιθανές φορολογικές παραβάσεις κρίθηκε από το ΕΔΔΑ ότι παραβιάζει την ελευθερία της έκφρασης ενός αυστριακού περιοδικού, στην υπόθεση Verlagsrupenews GmbH κατά Αυστρίας αρ. 2. Αντίστοιχα, στην Tønsbergs Blad AS and Haukom κατά Νορβγίας .

Ο σεβασμός του τεκμηρίου αθωότητας αφορά τα μέσα ενημέρωσης ως δεοντολογικός κανόνας, ο οποίος θεσπίζεται σε κάθε κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Επιπλέον, όμως είναι κι ένας νομικά δεσμευτικός κανόνας, αφού εάν ο δημοσιογράφος, εν γνώσει του ότι ο κατηγορούμενος δεν έχει κριθεί αμετάκλητα ένοχος, παίρνει θέση ανεπιφύλακτα περί ενοχής, τότε υπάρχει προσβολή προσωπικότητας. Όσον αφορά μάλιστα τις ραδιοτηλεοπτικές ενημερωτικές εκπομπές, το τεκμήριο της αθωότητας κατοχυρώνεται και ως δεσμευτικός κανόνας που προβλέπεται από την ειδική ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία (βλ. άρθρο 11 π.δ. 77/2003 εδώ). Είναι όμως εντελώς διαφορετική η περίπτωση, κατά την οποία κάποιος απλώς λέει τη γνώμη του για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης ή για την ιδιότυπη ασυλία των επωνύμων προσώπων γενικά, χωρίς ανεπιφύλακτες κρίσεις για συγκεκριμένα άτομα. Είναι επιτρεπτή η επιστημονική κριτική για την νομική ορθότητα μιας δικαστικής απόφασης. Είναι επίσης εντελώς διαφορετικό όταν ο ερευνητής δημοσιογράφος ή blogger παραθέτει συγκεκριμένα στοιχεία, τα οποία ενδεχομένως να έχουν νομικές επιπτώσεις για το δημόσιο πρόσωπο: η τήρηση αποστάσεων από το ρόλο του εισαγγελέα και του δικαστή δεν είναι ασύμβατη με την ερευνητική και αποκαλυπτική δημοσιογραφία. Η διατύπωση ανεπιφύλακτων ετυμηγοριών (λ.χ. "κλέφτης ο τάδε", "βιαστής ο δείνα", "δολοφόνος ο Χ", "λογοκλόπος ο Δ") δεν συμβάλλουν στον ανοιχτό διάλογο σχετικά με ένα θέμα δημόσιου ενδιαφέροντος, αλλά απλώς υποκαθιστούν το έργο των αρχών. Βεβαίως, ένας ζωντανός διάλογος επιτρέπει ακόμη και ακραίους χαρακτηρισμούς, εφόσον αυτοί συνοδεύονται από σχετικά στοιχεία. Στην υπόθεση Κατράμη κατά Ελλάδα, η δημοσιογράφος καταδικάστηκε από τα ελληνικά δικαστήρια επειδή απεκάλεσε έναν εισαγγελέα επίορκο και καταγκιόζη, αλλά αυτό κρίθηκε παραβίαση της ελευθερίας της έκφρασης, επειδή τα δικαστήρια δεν είχαν διακρίνει ανάμεσα σε ισχυρισμό για πραγματικά περιστατικά και σε αξιολογική κρίση.

Ακόμη κι αν ένας φερόμενος δράστης αναφέρεται ότι "ομολόγησε", δεν σημαίνει ότι έχει αυτομάτως παραιτηθεί από το τεκμήριο της αθωότητάς του. Διαφορετικά, η ομολογία θα οδηγούσε καθέναν στη φυλακή (παλαιότερα στο απόσπασμα) χωρίς καν δίκη. Πρέπει να υπάρχει ένα ανεξάρτητο δικαστήριο που θα εξετάσει την "ομολογία", υπό το φως όλων των υπόλοιπων στοιχείων. Δεν είναι λίγες οι "ομολογίες" που εκμαιεύονται ύστερα από βασανιστήρια ή κάθε είδους άλλες πιέσεις (λ.χ. πατέρας που θέλει να καλύψει το φόνο που έκανε άλλο μέλος της οικογένειας και ισχυρίζεται ότι τον έκανε ο ίδιος για να μην τιμηθεί το παιδί του) και οι οποίες πολύ απέχουν από την απονομή δικαιοσύνης και την εξεύρεση του δράστη.

Τα ίδια ισχύουν όμως και για τους ίδιους τους πολίτες στο δημόσιο ή και τον ημι-δημόσιο λόγο τους. Αν πεις ότι ο γείτονάς σου είναι κλέφτης, χωρίς να έχει καταδικαστεί, ενώ το ξέρεις, μπορεί πολύ εύκολα να βρεθείς κατηγορούμενος για συκοφαντική του δυσφήμιση.

Είναι συχνό βέβαιο - και το βλέπουμε συνέχεια στα social media- πολίτες να εκτονώνονται ψυχολογικά περιουζώντας δημόσια πρόσωπα που αντιπαθούν, με διάφορους ισχυρισμούς, άλλοτε σατιρικούς και περιπαικτικούς, άλλοτε υβριστικούς ή συκοφαντικούς. Οι χαρακτηρισμοί περί ενοχής, λόγω της βαρύτητας που ενέχει η αντικειμενική γλώσσα του νόμου, χρησιμοποιούνται επίσης αφειδώς και υποστηρίζεται μάλιστα ότι εμπίπτουν στην ελευθερία της έκφρασης του ατόμου, ακόμη κι αν θα συνιστούσαν παραβιάσεις του τεκμηρίου της αθωότητας εάν εκφέρονταν από πολιτικούς, κρατικούς λειτουργούς ή ακόμη και δημοσιογράφους. Δεν είναι έτσι όμως. Η πρόσφατη υπόθεση με τον επικεφαλής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι χαρακτηριστική: οι πολιτικοί/ταξικοί του αντίπαλοι βρήκαν έναν ιδανικό συμβολισμό στον φερόμενο ως σεξουαλικά παρενοχλούντα μια εργαζόμενη καμαριέρα που κανένα τεκμήριο αθωότητας και κανένα ανθρώπινο δικαίωμα θα τους σταματούσε να κανιβαλίσουν ανεξέλεγκτα. Δεν πρόκειται να τους σταματήσει επίσης καμία αθωωτική απόφαση: εφόσον ο Στρος Καν ως ένοχος βιασμού εξυπηρετεί τις ιδεολογικές αγκυλώσεις του "αγανακτισμένου" πολίτη, κανένα δικαίωμά του δεν πρόκειται να γίνει σεβαστό. "Ποιο ανθρώπινο δικαίωμα, αφού έχει σοδομίσει ολόκληρα έθνη", θα έλεγαν οι ιδεολογικά αγκυλωμένοι. (Σωτηρόπουλος, 2011)

Οι προκαταλήψεις καθενός όμως δεν κατισχύουν του τεκμηρίου της αθωότητας. Όσο πιο ειδεχθές είναι ένα αδίκημα, τόσο ακέραια πρέπει να διασφαλίζονται τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, όπως το τεκμήριο της αθωότητας. Εάν ο κατηγορούμενος δεν έχει μια δίκαιη δίκη, ακόμη κι αν είναι όντως ο δράστης, τότε αδικώς θα βρεθεί στη φυλακή. Εάν ο κατηγορούμενος αθωωθεί, αυτό πρέπει να γίνεται σεβαστό απ' όλους, όσο κι αν δεν εξυπηρετεί τις ιδεοληψίες κάθε ευαισθησίας (βλ. αθώωση μαθητών Αμαρύνθου κατηγορούμενων για ομαδικό βιασμό αλλοδαπής συμμαθήτριάς τους). Εάν ο κατηγορούμενος δεν είναι δημόσιο πρόσωπο και η υπόθεσή του δεν αφορά τη διαχείριση των δημοσίων θεμάτων, το όνομά του και η φωτογραφία του (έστω και με αλλοιωμένα χαρακτηριστικά) δεν έχουν καμία δουλειά να βρεθούν στη δημοσιότητα. Η περίφημη δημοσιότητα της δίκης και η δημόσια απαγγελία της απόφασης, επιταγές που επιβάλλει το Σύνταγμα για λόγους διαφάνειας της δικαιοσύνης, αφορούν μόνο την ίδια τη δίκη και την ίδια την απόφαση, επομένως, όσον αφορά ιδιώτες που κατηγορούνται για ιδιωτικές υποθέσεις, γνώση μπορούν να έχουν μόνο όσοι παρευρίσκονται στο ακροατήριο και κανείς άλλος. Στην υπόθεση Egeland και Hanseid κατά Νορβηγίας, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι οι δημοσιογράφοι δεν είχαν κανένα δικαίωμα να δημοσιεύσουν φωτογραφίες της κατηγορούμενης ενώ πήγαινε στο δικαστήριο να καταδικαστεί για το φόνο των πεθερικών της και της κουνιάδας της, ούτε καν τη φωτογραφία της ενώ έβγαινε από την αίθουσα έχοντας ήδη καταδικαστεί σε 21 χρόνια κάθειρξης. Σημειωτέον ότι επρόκειτο για την δίκη με τη μεγαλύτερη δημοσιότητα στη Νορβηγία κατά τα τελευταία έτη. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η εν λόγω απαγόρευση δημοσίευσης φωτογραφιών δεν παραβίαζε την ελευθερία της έκφρασης των δημοσιογράφων.

Εξαίρεση αναγνωρίζεται από ορισμένες δικαιοδοσίες για εγκλήματα που μπορεί να τελούνται κατ'εξακολούθηση, όπως τα σεξουαλικά αδικήματα. Σε τέτοιες περιπτώσεις πάντως, η δημοσίευση ενός ονόματος και μιας φωτογραφίας σε μια εφημερίδα ή και στο διαδίκτυο δεν πρόκειται να εξυπηρετήσει το στόχο της προστασίας των εν δυνάμει θυμάτων: αύριο το όνομα και η φωτογραφία θα ξεχαστούν. Πιο ορθή είναι η καταχώριση των στοιχείων σε απόρρητο αρχείο, στο οποίο πρόσβαση έχουν μόνο κατηγορίες θυμάτων και οι παραστάτες τους (λ.χ. οι γονείς παιδιών έχουν πρόσβαση σε αρχεία καταδικασθέντων για σεξουαλικά αδικήματα εις βάρος ανηλίκων στις Η.Π.Α.). Πάντως και σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να γίνουν ολέθρια λάθη που στιγματίζουν αθώους πολίτες. Μια τέτοια ήταν η περίπτωση του Dimitrov-Kozakov που οδήγησε σε καταδίκη την Βουλγαρία στο

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για παραβίαση του δικαιώματος σεβασμού στην ιδιωτική ζωή ενός προσώπου που ήταν εσφαλμένα καταχωρημένος στο μητρώο ως βιαστής .(Σωτηρόπουλος, 2011)

3.7 Η ανθρώπινη αξία

Η ανθρώπινη αξία είναι η υπέρτατη αξία σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του Ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού, αποτελεί σημείο αναφοράς σε όλες τις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες.

Το Σύνταγμα προστατεύει ρητώς την αξία και αξιοπρέπεια του ανθρώπου στο άρθρο 2 παρ.1: «ο σεβασμός και η προστασία του της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας». Στο άρθρο αυτό κατοχυρώνεται αντικειμενική συνταγματική αρχή από την οποία απορρέουν ατομικά δικαιώματα, εμπεριέχεται διπλή συνταγματική κατοχύρωση, αντικειμενική και υποκειμενική. Πρόκειται για μια από τις λίγες περιπτώσεις που το Σύνταγμα επιβάλλει ρητώς και όχι απλώς όρια, αλλά υποχρεώσεις στο κράτος.

Η διάταξη αυτή βρίσκεται στο πρώτο μέρος του Συντάγματος ανάγοντάς την έτσι σε θεμελιώδη αρχή για τη συνολική συνταγματική τάξη της χώρας. Είναι η πρώτη κατά σειρά διάταξη η οποία, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 110 παρ.1 του Συντάγματος, δεν υπόκειται σε αναθεώρηση. Στο άρθρο 2 παρ.1 εμπεριέχεται η αντικειμενική αρχή του απαραβίαστου της ανθρώπινης αξίας, αλλά ανάγεται σε πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου. Αξία και αξιοπρέπεια δεν συμπίπτουν, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια αναφέρεται κυρίως στην κοινωνική διάσταση της ανθρώπινης φύσεως και δεν αποδίδει το ευρύτερο περιεχόμενο της ανθρώπινης αξίας. Η αναγωγή της ανθρώπινης αξίας σε καταστατική αρχή της συνολικής έννομης τάξης και σε ερμηνευτική αρχή δεν σημαίνει ότι η διάταξη αυτή έχει τυπική δύναμη υπέρτερη από οποιαδήποτε άλλη συνταγματική διάταξη. Ισχύει, λοιπόν, και εδώ η αρχή της τυπικής ισοδυναμίας των συνταγματικών διατάξεων. Ως περιέχουσα γενική αρχή, η διάταξη του άρθρου 2 παρ.1 συντρέχει και συνεφαρμόζεται με τις ειδικές διατάξεις. Η συνεφαρμογή αυτή έχει κύριο και όχι επικουρικό χαρακτήρα.

*Η αξία του ανθρώπου συνεπάγεται την αναγνώρισή του από το δίκαιο ως «υποκείμενο δικαίου», ως φορέα δηλαδή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όπως ρητά ορίζει την ικανότητα δικαίου το άρθρο 34 Α.Κ. Δεδομένου ότι όλες περίπου οι πλευρές της προσωπικότητας και της ζωής του ανθρώπου προστατεύονται ως ατομικά δικαιώματα σε ειδικές διατάξεις του Συντάγματος, το νομικά σημαντικό περιεχόμενο της διάταξης του άρθρου 2 παρ.1 μπορεί να προσδιοριστεί λιγότερο θετικά και περισσότερο αρνητικά, μέσω των προσβολών που δεν καλύπτονται από καμιά από τις ειδικές διατάξεις. Ως έννοια είδους η ανθρώπινη αξία ταυτίζεται με την προσωπικότητα. Προσωπικότητα είναι η ανθρώπινη αξία του συγκεκριμένου ατόμου. Ή με άλλη έκφραση: Προσωπικότητα είναι ο ειδικός συνδυασμός των γενικών υλικών, πνευματικών και κοινωνικών γνωρισμάτων του ανθρώπινου γένους σε συγκεκριμένο άτομο. Η ανθρώπινη αξία προσδίδει ουσιαστικό περιεχόμενο στην προσωπικότητα, την οποία ταυτόχρονα οριοθετεί. Το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξία, όπως όλα τα συνταγματικά δικαιώματα έχει κατά πρώτον αμυντικό περιεχόμενο. Προστατεύει τη διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης και εμποδίζει την από επιθετική ενέργεια χειροτέρευση της κατάστασης του φορέα. Έχει, επίσης προστατευτικό περιεχόμενο που προκύπτει *expressis**

verbis από τη διάταξη του άρθρου 2 παρ.1. Η προστατευτική αξίωση προς το κράτος δεν «τριτενεργεί». Το διασφαλιστικό περιεχόμενο περιέχει αξιώσεις για τη βελτίωση της θέσης του φορέα του δικαιώματος.

Φορείς των δικαιωμάτων της αξίας του ανθρώπου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας μπορούν να είναι μόνο φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα. Συγκεκριμένα, φορέας είναι κάθε φυσικό πρόσωπο τόσο οι Έλληνες όσο και οι αλλοδαποί και οι ανιθαγενείς, αλλά και το κυοφορούμενο.

Η κατοχύρωση της αξίας του ανθρώπου είναι απαραβίαστη. Δεν υπόκειται σε κανένα περιορισμό και σε καμία επιφύλαξη νόμου, ούτε επιτρέπει εξαιρέσεις στο πλαίσιο ειδικών εξουσιαστικών σχέσεων. Αποτελεί, αντιθέτως, το άκρο όριο οποιουδήποτε περιορισμού ατομικού δικαιώματος που επιτρέπει εκάστοτε το Σύνταγμα, είτε αυτός αναφέρεται στο περιεχόμενο είτε στους φορείς του δικαιώματος.(Δαλτόγλου, 1991; Σμυρίλιου, 2009)

Τέταρτο Κεφάλαιο

4 Δημοσιογραφική έρευνα

Η δημοσιογραφία αρχίζει με την έρευνα . Με την απλή αλλά συχνά λησμονούμενη αυτή αρχή γίνεται κατανοητή η αξία της δημοσιογραφικής έρευνας για τη λειτουργία τύπου .

Η δημοσιογραφική ερευνά δεν είναι φαινόμενο των τελευταίων δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα . Έρευνα σε αρχεία, βιβλιοθήκες, αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφοριών από βοηθητικές πηγές για δημοσιογραφικούς σκοπούς είναι τόσο παλαιά όσο και η ίδια η δημοσιογραφία. Αυτό που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη δημοσιογραφία είναι αφενός το πλήθος των ειδήσεων και αφετέρου η ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνικών πληροφόρησης . Η επιτεινόμενη αδυναμία πλήρους εποπτείας των διεθνών εξελίξεων και ο συχνά πολύπλοκος χαρακτήρας της δημοσιογραφίας καθιστούν τη δημοσιογραφική έρευνα ολοένα και δυσχερέστερη. Παράλληλα, η δυνατότητα συγκεντρώσεως και έλεγχου πληροφοριών από κέντρα ηλεκτρονικής πληροφόρησης καθιστά μεν ευχερέστερη τη δημοσιογραφική έρευνα , παρουσιάζει όμως και ιδιαίτερους κινδύνους οσάκις οι πληροφορίες αφορούν σε άτομα.

Το δίλλημα προσωπικότητα ή είδηση γίνεται οξύτερο όσο σημαντικότερη για το κοινωνικό σύνολο είναι η αναμενομένη από την δημοσιογραφική έρευνα είδηση.(Καρακωστας,2000)

4.0.1 Ερευνητική δημοσιογραφία

Ελάχιστα είναι στον ευρωπαϊκό χώρο τα δείγματα της καλούμενης ερευνητικής δημοσιογραφίας. «Το φαινόμενο γεννήθηκε στις ΗΠΑ υπό την επίδραση του σκανδάλου Watergate και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς τον χαρακτήρα. Κατά τους μεν δεν είναι άλλο παρά η δημοσιογραφική ερευνά εκσυγχρονισμένη, κατά τους δεν πρόκειται να εισχωρήσει σε χώρους από τους οποίους η έννομη τάξη αποκλείει την αυθαίρετη εισχωρήσει τρίτων, συνεπώς εξ ορισμού παράνομη, πρόκειται λοιπόν για ένα νέο φαινόμενο το οποίο απαιτεί ιδιαίτερη νομική μεταχείριση». (Καρακωστας ,2000)

Η ερευνητική δημοσιογραφία δεν είναι ταυτόσημη ως προς την παραδοσιακή έρευνα. Διαφοροποιείται από αυτήν όχι μόνο λόγω της δυνατότητας χρησιμοποίησης νέων τεχνολογικών μεθόδων προσβάσεως στις πληροφορίες, αλλά κυρίως λόγω του επιδιωκόμενου σκοπού .Στην ύπαρξη επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος έγκειται η διάφορα μεταξύ ερευνητικής δημοσιογραφίας και κοινής δημοσιογραφικής έρευνας, η οποία υπηρετεί το γενικό ενδιαφέρον του κοινού.

Η ελευθερία αναζητήσεως πληροφοριών αναμφισβήτητα δεν είναι προνόμιο της ερευνητικής δημοσιογραφίας. Κατά της ερευνητικής δημοσιογραφίας προβάλλεται συχνά ο επιλήψιμος χαρακτήρας των χρησιμοποιούμενων κατά την αναζήτηση πληροφοριών μεσών, χαρακτήρας που ενδέχεται να αμβλυνηθεί ή και να παραθερισθεί τελείως στο στάδιο της δημοσιεύσεως λόγω επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος.(Καρακωστας ,2000)

4.0.2 Κίνδυνοι της ερευνητικής δημοσιογραφίας

1. Η δημοσιογραφική έρευνα ταυτίζεται με την διείσδυση στον ιδιωτικό βίο και την παραβίαση του απορρήτου.
2. Η δημοσιογραφική έρευνα παίρνει ανακριτικό χαρακτήρα, απομακρύνεται από την πληροφόρηση.
3. Η δημοσιογραφική έρευνα δεν γίνεται με την οφειλόμενη ευσυνειδησία.
4. Η δημοσιογραφική έρευνα διεξάγεται με την χρήση ηλεκτρονικών μεσών πληροφόρησης. (Καρακωστας,2000)

4.0.3 Διεισδυτική δημοσιογραφία

Δημοσιογραφική έρευνα μέσω της οποίας επιδιώκεται η διείσδυση στον απόρρητο χώρο της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου.

Στον επεικλή όρο διεισδυτική δημοσιογραφική έρευνα περιλαμβάνονται περιπτώσεις κατά τις οποίες χρησιμοποιούνται για την ανεύρεση πληροφοριών μέσα είναι αθέμιτα και αποσκοπούν αποκλειστικά και μόνο στην παραβίαση των ορίων. Ο σεβασμός της προσωπικότητας προβάλλει ως φραγμός απέναντι στην παράνομη στη διεισδυτική δημοσιογραφία. Το βάρος προστασίας προσωπικότητας πέφτει κυρίως κατά το στάδιο της αναζήτησης πληροφοριών λόγω ενδεχόμενης χρήσεως παρανομών ή ανήθικων μεσών έρευνας.

Η διεισδυτική δημοσιογραφία δεν είναι εκ προοιμίου παράνομη. Η άσκηση της όμως περιορίζεται από ορισμένες αρχές διατάξεις.

1^{ον} Ο τύπος δεν αποβάλλει κανενός προνομίου ως προς την παραβίαση της προσωπικότητας πρόσωπων που σε δεδομένο χρόνο τυγχάνει να βρίσκονται στο επίκεντρο της δημοσιότητας. Δεν είναι επίσης δυνατόν να θεωρηθεί ως αναγνωρίσει προνομίου του τύπου το ενδεχόμενο επιτρεπτό δημοσιεύσεως πορισμάτων έρευνας κατ την οποία χρησιμοποιήθηκαν παράνομα ή ανήθικα μέσα , εφ όσον με τη δημοσίευση επιδιώκεται η προάσπιση συμφέροντος του κοινωνικού συνόλου. .(Καρακωστας ,2000)

2^{ον} Όρια της διεισδυτική δημοσιογραφίας , όπως έξαλλου και κάθε άλλης δημοσιογραφικής έρευνας, αποτελούν οι διατάξεις του ποινικού δικαίου Η ελευθερία του τύπου, στην οποία περιλαμβάνεται και η δημοσιογραφική.

Έρευνα , αίρει τον άδικο χαρακτήρα της εξασφαλίσεως πληροφοριών μετά από χρήση βίας ή απειλής ή παραβιάσεως του απορρήτου της επικοινωνίας. Δημοσιογράφος ο οποίος υποκινεί τρίτο να γνωστοποιήσει εμπιστευτικές πληροφορίες που γνωρίζει λόγω της ιδιαίτερης θέσεως του και οφείλει να μην κοινοποιεί σε τρίτους, καθιστά ηθικός αυτουργός απιστίας (Ποιν. Κωδ.233) ή παραβιάσεως της εχεμύθειας (Ποι. Κωδ.371). (Καρακωστας,2000)

3^{ον} Ότι όμως δεν απαγορεύει στην δημοσιογραφική έρευνα ο ποινικός νομός δεν σημαίνει ότι είναι και νόμιμο. Το ποινικό δίκαιο περιορίζεται σε ορισμένες κλασσικές περιπτώσεις προσβολών ενώ για όλες τις άλλες, οι οποίες δεν εμπίπτουν στον ποινικής διατάξεως και οι οποίες συνεπάγονται υλική ζημιά ή ηθική βλάβη για τον θιγόμενο , τίθενται σε λειτουργία οι διατάξεις , περί αδικοπρακτικής εύθηνης (ΑΚ 914 και 932).(Καρακωστας,2000)

4^{ον} Ως ενιαίο δικαίωμα , η προσωπικότητα απειλείται κυρίως στο στάδιο της δημοσιεύσεως λόγω του κοινωνικού έλεγχου που ακλουθεί η δημοσιότητα πληροφοριών και ειδήσεων που αφορούν στο πρόσωπο και ενδιαφέρουν τη κοινή γνώμη. Ο φόβος ειδικότερα ενός έλεγχου

που μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση και να κλονίσει την ίδια την αξία του προσώπου, ανύπαρκτος ή περιορισμένος στάδιο της έρευνας, επιβάλλει τη χρήση αυστηρότερων κριτηρίων για τη στάθμιση της αξίας μιας πληροφορίας που δημοσιεύτηκε από ότι για τη στάθμιση μια πληροφορίας που απλώς αποκτήθηκε και που ενδεχόμενος να μην δει ποτέ το φως της δημοσιότητας.(Καρακωστας,2000)

4.1 Η ανωνυμία του δημοσιογράφου

Συναφές είναι το ζήτημα αν στην έννοια της ελευθεροτυπίας περιλαμβάνονται και το δικαίωμα ανωνυμίας του συντάκτη. Η ανωνυμία παρέχει την ευχέρεια του απρόσωπου και ελεύθερου χειρισμού των θεμάτων και συγκεντρώνει το ενδιαφέρον του κοινού εις την αξία της προβαλλόμενης υποθέσεως και όχι εις την προσωπικότητα του γράψαντος. Αν ο δημοσιογράφος επιτελεί το καθήκον του σύμφωνα με τις προϋφιστάμενες βασικές αρχές, δεν «σφραγίζει» με την προσωπικότητα του την είδηση αλλά η τελευταία τον ίδιο. Το γεγονός ότι η ανωνυμία εξασφαλίζει στα ΜΜΕ τη δυνατότητα διατυπώσεως και έκφρασης της εκάστου ακολουθουμένης γραμμής, δεν αποτελεί πρόκαιμα αποδοχής της ανωνυμίας. Και αυτό διότι η έννοια της ελεύθερης έκφρασης συναρτάται με φυσικά πρόσωπα άνωια του δημοσιογράφου εμπεριέχει και την δυνατότητα σχολίων, κρίσεων, αξιολογήσεων, συμμετοχής δηλαδή στην διεκλυστίδα της ενημέρωσης, διαμόρφωσης της κοινής γνώμης. Άλλωστε σύμφωνα και με την αρχή του προσωπικού πταίσματος πρέπει να είναι γνωστός ο συντάκτης ενός δημοσιεύματος, διότι η τυχόν προσβολή της προσωπικότητας συνεπάγεται και κυρώσεις, Φυσικό πρόσωπο πλήττεται στην περίπτωση της προσβολής προσωπικότητας, φυσικό πρόσωπο θα πρέπει να καλείται προς παροχών εξηγήσεων. Το τελευταίο είναι, πρακτικά αλλά και νομικά, υπεύθυνο τήρησης των συναλλακτικών υποχρεώσεων.

Άλλωστε η «απειλή» προσωπικών κυρώσεων σε βάρος του συντάκτη συνιστά μορφή αναγκαστικής τήρησης των ορίων, ασφαλιζούσα το μετρό στη εκφορά του δημοσιογραφικού λόγου. Η υπέρβαση των όποιον ορίων πρέπει να διασφαλίζεται με κάποιον τρόπο. Αν γίνει δεκτή, ευρύτερα η δυνατότητα της ανωνυμίας δεδομένης της συγκέντρωσης μεγάλων χρηματικών διαθέσιμων στον χώρο του τύπου, τότε κάλλιστα θα στοχοποιούνται και θα στιγματίζονται πρόσωπα, κατόπιν παραγγελίας, χωρίς φραγμό, ενόψει και της δυνατότητας, της μετέπειτα πλήρους αποζημίωσης τους. Με αλλά λόγια κάθε συγκρότημα Τύπου θα μπορεί να διασύρει «ανώνυμα». όποιον επιλέξει, αφού θα έχει την δυνατότητα να τον αποζημιώνει. Αν γίνει δεκτή η ανωνυμία του δημοσιογράφου τότε ας γίνει δεκτή και η ανωνυμία του προσώπου που προσβάλλεται από ένα δημοσίευμα. Αφού λοιπόν δεν απαιτείται το ανυπόγραφο ενός δημοσιεύματος τότε γιατί απαιτείται η αναφορά σε συγκεκριμένο πρόσωπο, ακόμα και αν το τελευταίο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της είδηση? Υπάρχουν θεσμοί που μπορούν να επιλυθούν και το το «ανώνυμο» πρόσωπο του προσβεβλημένου να υποστεί, τις οποίες κυρώσεις, χωρίς να έχει προηγηθεί και δημόσιος στιγματισμός.

Άλλωστε η έννοια της ελευθερίας έκφρασης συνάπτεται μόνον με φυσικά πρόσωπα και όχι με «άνωνμα». οικονομικά συμφέροντα. Η τήρηση της ανωνυμίας κατά περίπτωση, μονό σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να γίνει αποδεκτή, όταν παραδείγματος χάριν τα ΜΜΕ θέλουν να εκφράσουν μια γενικότερη θέση ή όταν, ο έκτακτος συνεργάτης τους δεν είναι δημοσιογράφος αλλά στρατιωτικό, θεσμικό πρόσωπο κλπ., οπότε πρέπει να διατηρήσει την ανωνυμία του. (Καρακώστας, 2000).

4.2 Η επεξεργασία πληροφοριών και η επιλογή των ειδήσεων.

Ο Nicolas Luhmann (1927-1998) κάνει μια διαφορετική προσέγγιση στο θέμα της επιλογής της είδησης, θεωρώντας την όχι προϊόν ελευθερίας ή περιορισμού των συντακτών του μέσου, αλλά επιλογή του ιδίου του συστήματος των μεσών μαζικής επικοινωνίας επί τη βάση δικών του επιλεκτικών μηχανισμών. Τα κριτήρια πάντως που προσδιορίζει για την επιλογή μιας πληροφορίας ως είδησης δεν διαφέρουν από των άλλων συγγραφέων. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη συνολικά αναλύσεις και μελέτες διαφόρων επιστημόνων, τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής ειδήσεων είναι τα έξης :

1. Βασικός παράγων για την επιλογή μιας πληροφορίας ως είδησης είναι ο εφοδιασμός (η έκπληξη). Η πληροφορία πρέπει να είναι καινούργια, πρέπει να μπορεί να διαψεύδει προσδοκίες ή να δημιουργεί νέες, εντός ορισμένων ορίων.
2. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προτιμούν να παρουσιάζουν συγκρούσεις. Το κοινό αρέσκεται στη σύγκρουση του καλού με του κακού.
3. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αρέσκονται στην παρουσίαση πολλών γεγονότων διότι από την ποσότητα αντλούν εύκολα πληροφορίες (πολλοί θάνατοι σ' ένα ατύχημα κτλ.).
4. Η τοπική αναφορά, η είδηση έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον εάν συμβαίνει στον τόπο μας.
5. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αρέσκονται στην παρουσίαση παραβιάσεων των κοινών κανόνων, είτε νομικών, είτε ηθικών έτσι δημιουργείται αγανάκτηση στο κοινό και ανησυχία και γι αυτό ακριβώς τον λόγο ενισχύεται ο κανόνας.
6. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προτιμούν ειδήσεις που εμπεριέχουν ηθικές αξιολογήσεις, (πχ δημοσιεύσεις γυναικών με ΑΙΔ). Έτσι η ηθική μετατρέπεται σε ηθικολογία.
7. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, είναι φυσικό να προτιμούν επίκαιρα γεγονότα. Η αξία ενός γεγονότος για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στηρίζεται στη δυνατότητα να γίνει θέμα, η προσοχή του κοινού για το γεγονός μπορεί να αυξηθεί εάν του δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και παρουσιαστεί ως επίκαιρο.

Ένα άλλος παράγοντας που αυξάνει την αξία της είδησης είναι η έκφραση γνώμης από κάποιον ή από κάποιους, οι όποιοι λόγω θέσης και του κύρους τους μπορούν να ελκύσουν το ενδιαφέρον του κοινού. Η διατυπώση γνώμης και η χρήση της ως είδησης, εκπληρώνει δυο λειτουργίες: πρώτων, δίνει έμφαση στο γεγονός για το οποίο διατυπώθηκε η άποψη και παραμένει θέμα δημοσιότητας χάριν γνώμης, και δεύτερον, ενδυναμώνει την αξία της πηγής της είδησης με απαλειμμένες αναφορές στη γνώμη ειδικών που έχουν διατυπώσει άποψη. (Κονταξής, 2011)

4.3 Συναλλακτικές υποχρεώσεις του τύπου

4.3.1 Υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον σεβασμού της προσωπικότητας και της ιδιωτικής σφαίρας

- Χαρακτηριστική είναι η υπ' αριθμ. 8908/1988 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, σύμφωνα με την οποία υπάρχει προσβολή της προσωπικότητας όταν το φωτογραφισμένο (στην εφημερίδα) άτομο εμφανίζει στην επίμαχη φωτογραφία κάποια σωματική του μειονεξία (αναπηρία, παχυσαρκία, δυσμορφία), απεικονίζεται γυμνό ή ημίγυμνο ή η φωτογραφία του συνοδεύει δημοσίευμα στο οποίο τονίζονται σωματικές μειονεξίες, άμεσα σχετιζόμενες με τη δική του σωματική μειονεξία. (Καρακωστας, 2012)

4.3.2 Υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον αληθείας

1. Η αλήθεια αποτελεί και θα πρέπει να αποτελεί το θεμελιώδες μέλημα του τύπου. Η αρχή της αληθείας επιβάλλει τον έλεγχο της αληθείας των πληροφοριών και των ειδήσεων πριν από την δήμευσή τους. Το καθήκον αληθείας δεν σημαίνει πάντοτε ότι οι ισχυρισμοί είναι αντικειμενικά ακριβείς και ανταποκρίνονται στην αντικειμενική αλήθεια. Η υποχρέωση συνίσταται στο καθήκον τηρήσεως της καλής πίστεως ως προς τη ακρίβεια της ειδήσεως και στην επίδειξη της απαιτούμενης κατά τις περιστάσεις επιμελείας. Το καθήκον του τύπου συνίσταται στη φιλαλήθεια και ειλικρινά κατά την μεταδότηση της ειδήσεως, με άλλα λόγια στην υποκειμενική αλήθεια. Ο τύπος οφείλει να απέχει από διαστρεβλώσεις και παραποιήσεις. Φήμες και υποθέσεις δεν πρέπει να παρουσιάζονται ως γεγονότα.
Στον τομέα της γραπτής πληροφόρησης, η οποία στο ισχύον Σύνταγμα απολαμβάνει αυξημένης προστασίας σε σχέση προς τη ραδιοτηλεοπτική πληροφόρηση, η παράβαση του καθήκοντος αληθείας δεν συνεπάγεται κυρώσεις άνευ έτερου, παρά μόνον όταν βλάπτονται ταυτόχρονα άλλα έννομα αγαθά που συνιστούν και όρια της ελευθερίας της δημοσιογραφικής πληροφόρησης, όπως ιδίως το δικαίωμα της προσωπικότητας ή, στο επίπεδο των συλλογικών αγαθών, η δημόσια τάξη. Συνεπώς, στο επίπεδο της αστικής ή ποινικής ευθηνής δεν μπορεί να γίνει λόγος για μια νομική γενική υποχρέωση αντικειμενικότητας του τύπου έναντι των αναγνωστών του. Εντούτοις, παράβαση του καθήκοντος αληθείας στις περιπτώσεις όπου δεν προσβάλλονται ταυτόχρονα άλλα έννομα αγαθά, οπότε και δεν μπορεί να γίνει λόγος για ποινική ή αστική ευθύνη, ενδέχεται να επισύρει πειθαρχικές συνέπειες για το δημοσιογράφο, με βάση τους κώδικες δεοντολογίας από τους οποίους δεσμεύεται.
2. Ενδιαφέρον στο σημείο αυτό για το καθήκον αληθείας παρουσιάζει η υπ' αριθμ.1156/1985 απόφαση του ΑΠ που έκρινε ότι η ανακρίβεια στη παρουσίαση ειδήσεως είναι δυνατόν να μην συνιστάται στη μη πληρότητα, υπό την έννοια ότι παραλείπονται ουσιώδη στοιχεία και αποδίδεται παραποιημένη εικόνα της πραγματικότητας. Η φράση << η χούντα του παραχώρησε δάσος 14 στρεμμάτων >> δεν υποδηλώνει απλώς την χρονική περίοδο, αλλά αφήνει να εννοηθεί ότι η χούντα ήταν εκείνη που παραχώρησε το ακίνητο στον θίγεται, με συνέπεια να προσβάλλεται η τιμή του. Επίσης με την ΕφΑθ 4054/1992 κρίθηκε ότι δημοσιεύματα τα οποία περιέχουν αναληθείς ισχυρισμούς που δεν συνδέονται με αληθινή πραγματική κατάσταση και για τα οποία ο συντάκτης δεν τήρησε τις

συναλλακτικές υποχρεώσεις θεμελιώνουν χωρίς άλλο τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής προσωπικότητας και δεν τίθεται θέμα δικαιολογημένου ενδιαφέροντος και σταθμίσεως συμφερόντων. Στο σημείο αυτό της ανάλυσης, η περαιτέρω εξειδίκευση του καθήκοντος της αλήθειας επιβάλλει να γίνει διάκριση των δημοσιευμάτων σε ειδήσεις αφενός και σε σχόλια και κρίσεις αφετέρου. (Καρακώστας, 2012)

4.3.3 Διάκριση δημοσιευμάτων

Στο ευρύτερο καθήκον αληθείας εντάσσεται η υποχρέωση του τύπου να μην παραποιεί ή αποσιωπά το είδος του δημοσιεύματος, ώστε η είδηση να μπορεί να διακριθεί τόσο από τα σχόλια όσο και από τι επ' αμοιβή καταχωρίσεις. Το συγκεκριμένο ζήτημα έχει έλθει στην επικαιρότητα με τις δημοσιεύσεις που αφορούν στην λειτουργία στη χώρα μας παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων, έναν τομέα ιδιαίτερα δημοσιότητας ευαίσθητο, που ενδιαφέρει άμεσα την κοινή γνώμη. (Καρακώστας, 2012)

4.3.4 Ειδήσεις

Όσον αφορά στην παρουσίαση ειδήσεων, το καθήκον αληθείας δεν πρέπει να φτάνει μέχρι σημείου παραλύσεως και ακινητοποιήσεως του τύπου, λαμβανόμενων έποψη και των ειδικών συνθηκών υπό τις οποίες ενεργούν συνήθως οι εκπρόσωποι του, ήτοι η πίεση του χρόνου, το πλήθος των πληροφοριών και η εξάρτηση από τις ξένες πηγές. Ο τύπος οφείλει να εξαντλεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεση του προκειμένου να ελέγξει το περιεχόμενο, την αλήθεια και την προέλευση των ειδήσεων που πρόκειται να δουν το φως της δημοσιότητας. Κατά την αναζήτηση του βαθμού επιμελείας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι ο τύπος δεν διαθέτει εκτεταμένες δυνατότητες και εξειδικευμένα μέσα αναζήτησης της αληθείας, όπως και η δικαιοσύνη ή οι αστυνομικές αρχές

Η δημοσίευση ανακριβών ειδήσεων κρίνεται παράνομη. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαία η επαλήθευση και διασταύρωση αμφισβητούμενων πραγματικών περιστατικών και ο ιδιαίτερος έλεγχος των επισφαλών πηγών πληροφόρησης. Εκείνο που βαρύνει ιδιαίτερα είναι η ακρίβεια του πύρινα της ειδήσεως, ενώ η ανακρίβεια ορισμένων ασήμαντων δεν παραβιάζει το καθήκον αληθείας. Η ανακρίβεια στη παρουσίαση της ειδήσεως είναι δυνατόν να συνίσταται στη μη πληρότητα, υπό την έννοια ότι παραλείπονται ουσιώδη στοιχεία και αποδίδεται παραποιημένη εικόνα της πραγματικότητας. Ως παραβίαση του καθήκοντος αληθείας θεωρείται και η μονομερής παρουσίαση της.

Είναι θεμιτό λοιπόν, ο τύπος να βασίζεται σε αστυνομικές ανακοινώσεις ή σε γνωστά πρακτορεία ειδήσεων εφόσον η ανακοίνωση δεν περιέχει προφανείς αντιφάσεις. Η αναδημοσίευση ανακριβών ειδήσεων και κρίσεων προσβλητικών για την προσωπικότητα τρίτων, υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται ενδιαφέρον της κοινής γνώμης και ότι ο αναδημοσιεύων καθιστά σαφές ότι δεν συμμερίζεται τις απόψεις που διατυπώνονται, δεν συνιστά παραβίαση του καθήκοντος αληθείας. Η ίδια απόσταση των εκπροσώπων του τύπου πρέπει να τηρείται και κατά την δημοσίευση των συνεντεύξεων. (Καρακώστας, 2012)

4.3.5 Κρίσεις και σχόλια

Οσάκις με αφορμή μιας κρίσεως ή ενός σχολίου είναι ένα πραγματικό γεγονός όπως άλλωστε συμβαίνει συχνά, το καθήκον αληθείας επεκτείνεται και σε αυτά. (Καρακωστας, 2012). Στην ούσια προκειται για τα σχόλια και τις κρίσεις που θα υποθούν για οποιοδήποτε θέμα της επικαιρότητας.

4.3.6 Υποχώρηση επανορθώσεως

Απόρροια του καθήκοντος αλήθειας είναι η υποχρέωση επανορθώσεως αναληθούς ή ανακριβούς δημοσιεύματος. Προβλέπεται πλέον στο άρθρο 27 ΠΔ 109/2010, σύμφωνα με το οποίο «κάθε πρόσωπο, ανεξάρτητος ιθαγενείας, του οποίου προσβάλλονται από περιεχόμενο τηλεοπτικού προγράμματος έννομα συμφέροντα, ιδίως η προσωπικότητα, η τιμή ή υπόληψη, ή ο ιδιωτικός και οικογενειακός βίος, ή η επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη δραστηριότητα», δικαιούται να ζητήσει επανορθώσει από τον τηλεοπτικό οργανισμό που μετέδωσε το επίμαχο πρόγραμμα, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία (20) ημερών από τη μετάδοση ή την αναμετάδοση αυτού. Το δικαίωμα απάντησης μπορεί να το ασκήσουν και οι ασκούντες τη γονική μεριμνά ή επιμέλεια επί ανήλικων τέκνων, ζωντανών ή αναβιωσάντων, του οποίου η μνήμη προσβάλλεται κατά τον αυτό τρόπο, καθώς και ο νόμιμος εκπρόσωπος νομικού προσώπου ή ένωσης προσώπων της οποίας προσβάλλεται, κατά τα ανωτέρω, η φήμη ή το επιχειρηματικό συμφέρον. Δικαίωμα απάντησης έχει κάθε πολιτικό κόμμα, συνδικαλιστικό, κοινωνικός, ή συλλογικός φορέας, καθώς και τα στελέχη αυτού, όταν οι απόψεις τους για ένα ζήτημα που άπτεται των δραστηριοτήτων τους παραποιούνται ή αποσιωπούνται κατά τρόπο ώστε να αλλοιώνεται η εντύπωση του τηλεθεατή για το πραγματικό περιεχόμενο των απόψεων αυτών. Αν ο θιγόμενος κατοικεί ή είναι εγκατεστημένος στο εξωτερικό, προθεσμία αυτή παρατείνεται κατά (20) μέρες. Η προθεσμία αυτή αναβιώνει, εάν από επανάληψη του προγράμματος αυτού ή των επίμαχων σημείων του. (Καρακωστας, 2012)

4.3.7 Υποχρεώσεις που απορρέουν από το καθήκον σεβασμού απόψεων.

Η αρχή σεβασμού των απόψεων δεν προϋποθέτει ακριβή δημοσίευση, όπως συμβαίνει με την επανορθώσει αναληθών ειδήσεων, αλλά αρκεί το γεγονός ότι υφίσταται μια διαφορετική άποψη επί ενός συγκεκριμένου θέματος. Χαρακτηριστικά το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό δικαστήριο τη Γερμανίας δέχεται το δικαίωμα απαντήσεως αποβλέπει στη προστασία της εξουσίας του αυτό προσδιορισμού του ατόμου ως έκφανσης του γενικού δικαιώματος της προσωπικότητας.

Το καθήκον σεβασμού απόψεων επιβάλλει : Την καλόπιστη κριτική σκέψεων και γνωμών που διατυπώθηκαν είτε στον τύπο είτε με άλλο μέσο.

Την καταχώρηση δημοσιευμάτων, ακόμα και αν δεν συντέρχουν οι προϋποθέσεις ασκήσεως του δικαιώματος απαντήσεως, με την οποία παρέχεται στο κοινό μια άλλη εκδοχή ενός θέματος που αποτέλεσε αντικείμενο προηγούμενου δημοσιεύματος.(Καρακωστας, 2012)

4.3.8 Υποχρεώσεις που απορρέουν από τι καθήκον διαμορφώσεις της κοινής γνώμης.

Η ευθηνή του τύπου ως παράγοντας διαμορφώσεις της κοινής γνώμης δεν περιορίζεται στο καθήκον αληθείας ούτε στη συμβολή για σχηματισμό πολιτικής βουλήσεως του ανταγωνιστικού κοινού. Από την επίδραση την όποια ασκεί στη πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και ηθική ζωή της χώρας , πηγάζουν και οι αυξημένες ευθηνες του τύπου όσον αφορά στη παροχή πληροφοριών και γνώσεων, καθώς και στη επίδραση και απήχηση των κάθε είδος δημοσιευμάτων στο ανταγωνιστικό κοινό.

Η αποχή από την παρουσίαση σκηνών βίας, η απαγόρευση εξυμνήσεως τρομοκρατικών ενεργειών, εγκλημάτων ή επιτευγμάτων εγκληματιών ή της λεπτομερούς περιγραφής αυτοκτόνων. Όσο αφορά ειδικότερα σε ειδήσεις και σχόλια που αφορούν τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας και την εν γένει λειτουργία των κρατικών θεσμών, εφόσον δεν εμπίπτουν στη διάταξη του άρθρου 146 ΠΚ περί παραβιάσεων μυστικών της πολιτείας, η παρουσίαση τους πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να μην ενσπείρει πανικό στο αναγνωστικό κοινό.(Καρακωστας, 1997; Καρακωστας, 2012)

Πέμπτο Κεφάλαιο

5 Δικαίωμα προστασίας προσωπικότητας, ιδιωτικός βίος και ΜΜΕ Παρουσίαση αποτελεσμάτων έρευνας.

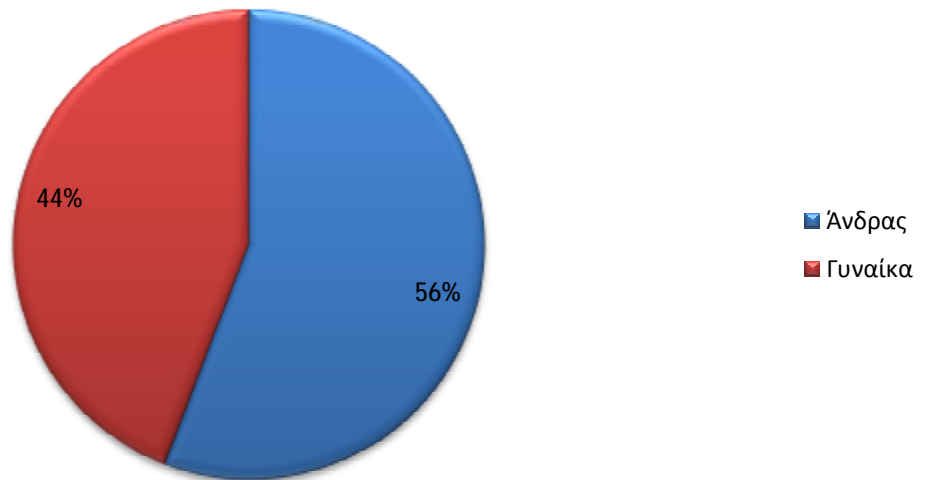
Στα πλαίσια ανάλυσης του θέματος με τίτλο δικαίωμα προστασίας προσωπικότητας (ιδιωτικός βίος) και ΜΜΕ, έχει γίνει και προσωπική έρευνα με βάση ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν σε 153 άτομα, με σκοπό να εξεταστούν τα αίτια παραβίασης από τα ΜΜΕ του δικαιώματος της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου καθώς και να διαπιστωθεί κατά πόσο το κοινό των ΜΜΕ είναι ενημερωμένο για τα δικαιώματα του απέναντι σε σχέση με τα ΜΜΕ .

Στα πλαίσια αυτά έγινε περιγραφική στατιστική ανάλυση για 10 ερωτήσεις που αποτελούσαν δημογραφικά χαρακτηριστικά και χαρακτηριστικά ενημερωτικά και επιρροής των ΜΜΕ. Σε αυτό το σημείο παρουσιάζονται τα Δημογραφικά χαρακτηριστικά της έρευνας στις Εικόνες 5.1 – 5.3, με σκοπό στα επόμενα κεφάλαια να αναλυθούν οι απαντήσεις που δόθηκαν με βάση τα δημογραφικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν.

Συγκεκριμένα στην Εικόνα 5.1 φαίνεται ότι το 44% των ατόμων που πήραν μέρος στο ερωτηματολόγιο ήταν γυναίκες ενώ το 56% ήταν άνδρες. Στην Εικόνα 5.2 αναδεικνύεται ένα πολύ σημαντικό ποσοστό που έχει να κάνει με την ηλικία των ατόμων που πήραν μέρος στην έρευνα. Συγκεκριμένα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό είναι μεταξύ 18-25 ετών (52%) , ενώ το δεύτερο μεγαλύτερο είναι οι ηλικίες 26-35 με ποσοστό 27% και τρίτο μεγαλύτερο είναι οι ηλικίες 46 και άνω με ποσοστό 13%. Τέλος ακολουθούν οι ηλικίες 36-45 ετών με ποσοστό 8%.

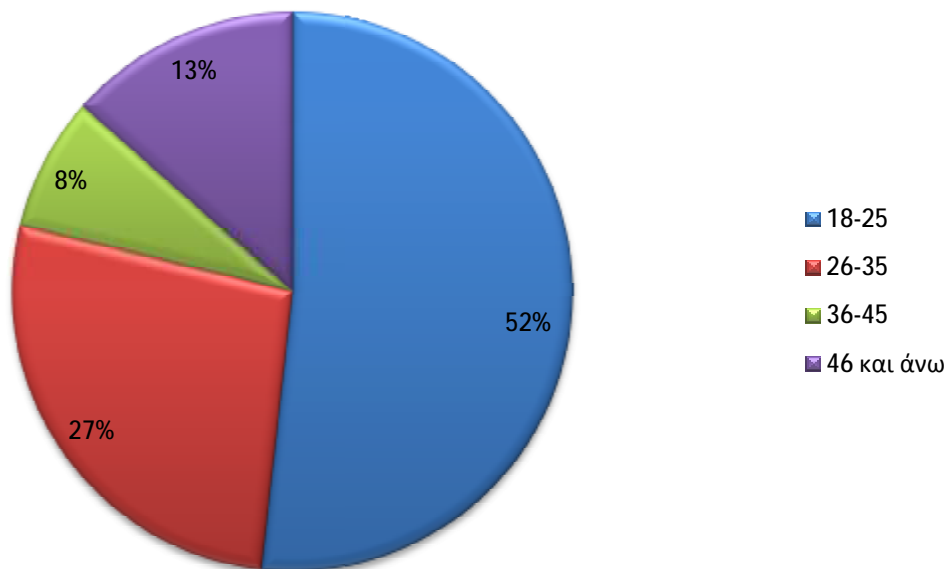
Στην Εικόνα 5.3 αναλύεται το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων που είναι ακόμα ένα πολύ σημαντικό στοιχείο, με βάση το οποίο καθορίζονται τα παρακάτω ερωτήματα που θα παρουσιαστούν. Συγκεκριμένα φαίνεται ότι το 52 % αποτελείται από απόφοιτους ΤΕΙ, το 8% από απόφοιτους μεταπτυχιακού , το 32 % απόφοιτους λυκείου, το 2% Διδακτορικό ενώ το 6% σπουδάζει κάτι άλλο. Συνεπώς φαίνεται ότι οι ερωτηθέντες έχουν κατά πλειοψηφία ένα υψηλό μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που μπορεί να είναι καθοριστικό για τον τρόπο που επηρεάζονται από τα ΜΜΕ και πως διαμορφώνουν γνώμη αυτό θα αναλυθεί παρακάτω.

Φύλο

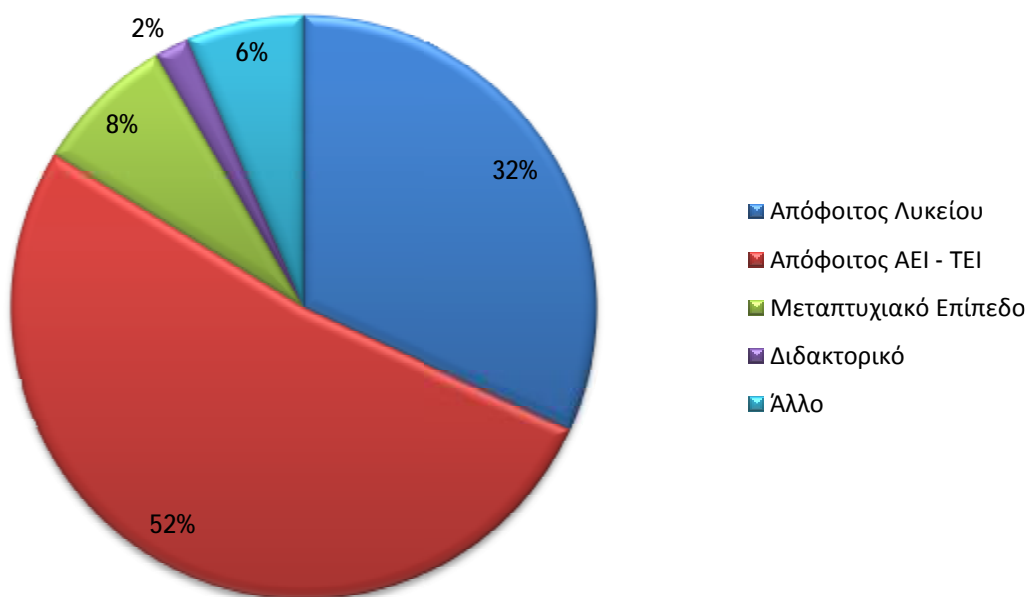
Εικόνα 5.1 : Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για το φύλο των ερωτηθέντων

Ηλικία

Εικόνα 5.2: Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για την ηλικία των ερωτηθέντων

Μορφωτικό επίπεδο

Εικόνα 5.3: Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων

5.1 Αυτοπροσδιορισμός των ορίων προσωπικότητας –Πρόσωπα της επικαιρότητας.

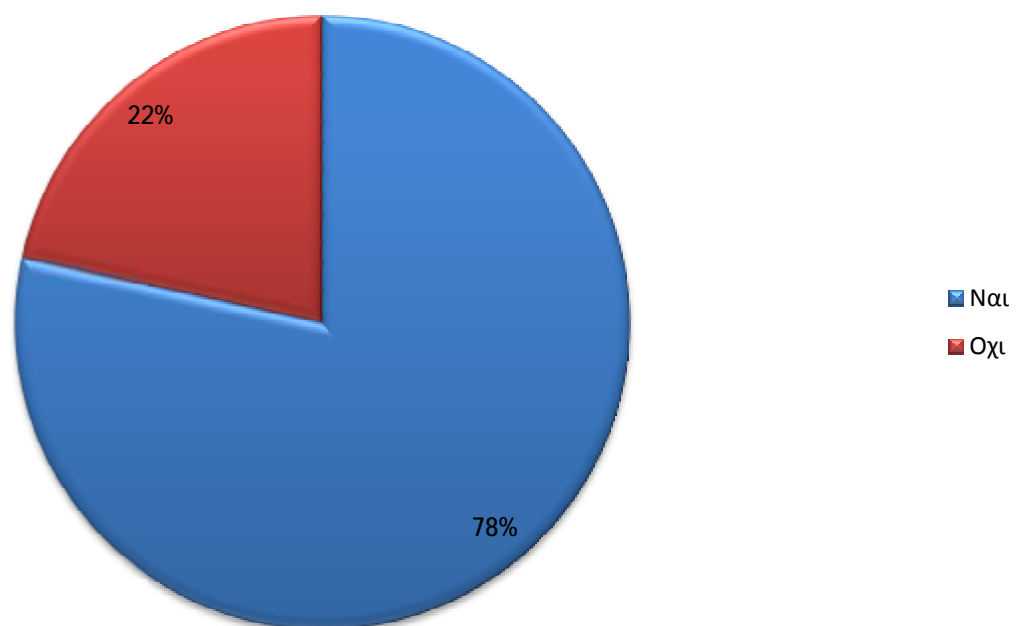
Σε μια εποχή συνεχούς προβολής, όπου τα υλιστικά πρότυπα έχουν αναδειχθεί σε υπέρτατες αρχές, επιδιώξεις και αξίες από το μεγαλύτερο κοινωνικό σύνολο, εμφανίζονται στην επιφάνεια της κοινωνίας κάποια πρόσωπα, σε σημείο, όπου είναι δυνατή η παρακολούθηση τους από τους υπόλοιπους, αυτό βεβαίως λειτουργεί είτε ως πηγή πληροφοριών, συμφερόντων, ψυχαγωγίας, είτε ως πρότυπο. Αυτά λοιπόν τα πρόσωπα αποτελούν τα επονομαζόμενα δημόσια πρόσωπα. Τα οποία διακρίνονται σε απόλυτα και σχετικά. (Ζερμιώτη,2012)

Αξίζει να σημειωθεί ότι η προσωπικότητα του ανθρώπου και η ελεύθερη ανάπτυξη της είναι θεμελιώδες συνταγματικό δικαίωμα ενός κράτος δικαίου. Στην σύγχρονη εποχή λόγω του πολλαπλασιασμού των απειλών, οι νομοθεσία έχει ακόμα πιο έντονο προστατευτικό περιεχόμενο. Σύμφωνα με τον ελβετικό αστικό κώδικα «μια προσβολή είναι παράνομη, εκτός και αν δικαιολογείται από την σύναινεση του θύματος, από ένα πρόεχων ιδιωτικό ή δημόσιο συμφέρον ή από τον νόμο». Φαίνεται λοιπόν, ότι οι μόνοι λόγοι άρσης του αδικού της προσβολής στη προσωπικότητα είναι η σύναινεση του προσώπου και το διακίλογημένο ενδιαφέρον του κοινού. Αυτό συνεπάγεται και από την ελληνική θεωρία και νομολογία, κατά την οποία κάθε επέμβαση στη προσωπικότητα αλλού προσώπου είναι παράνομη, λόγω του

παράνομου χαρακτήρα του δικαιώματος, ενώ κατ' εξαίρεση της αρχής αυτής, μια επέμβαση στην προσωπικότητα ενός προσώπου είναι νόμιμη, εάν συντρέχει ένας από τους προαναφερθέντες λόγους, δηλαδή η συναίνεση ή η ύπαρξη δικαιολογημένου συμφέροντος της κοινής γνώμης.(Καρακώστας, 2005)

5.2 Γενικά στατιστικά αποτελέσματα για την άποψη του κοινού των ΜΜΕ για την τηρήσει των κανόνων από τα ΜΜΕ.

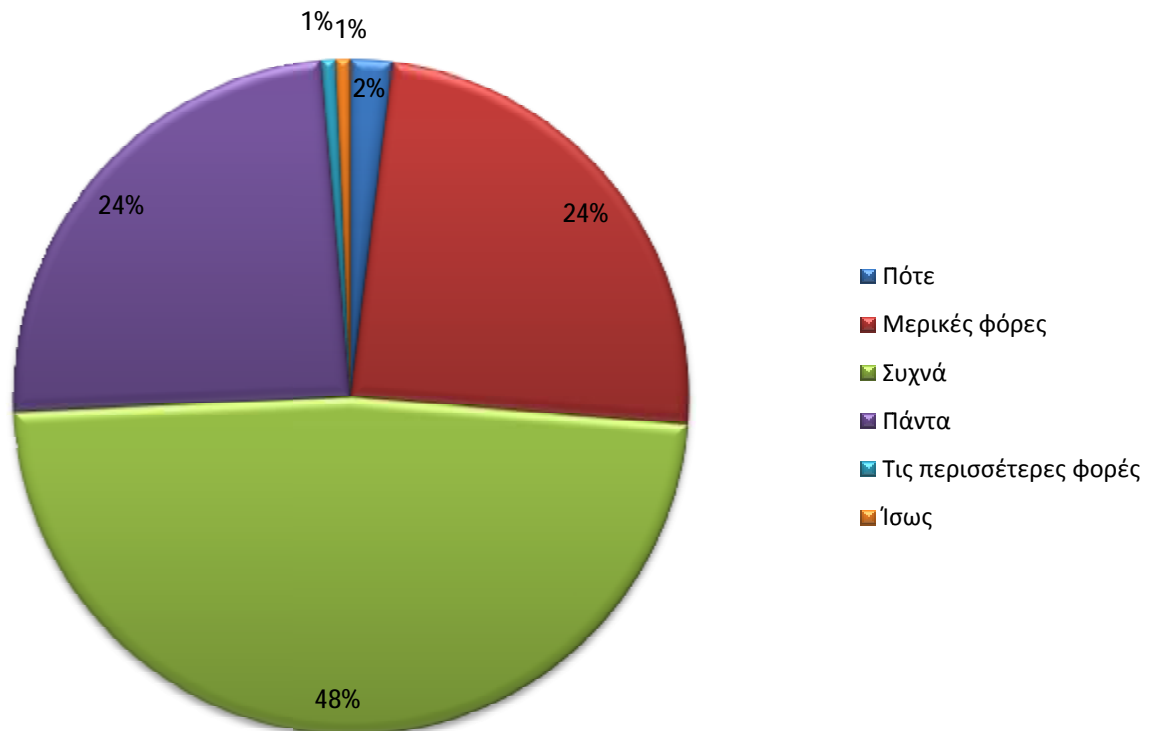
Τα πρόσωπα επικαιρότητας δέχονται μεγαλύτερη προβολή και τα ΜΜΕ παρεμβάλουν σε μεγαλύτερο βαθμό στον ιδιωτικό τους βίο καθώς και στην προσωπικότητά τους . Θεωρείτε ότι θα πρέπει να υπάρχει κάποιος ειδικός νόμος που να τους προστατεύει ;

Εικόνα 5.9: Άποψη του κοινού σε σχέση με το αν θα πρέπει να υπάρχει ειδικός νόμος που να προστατεύει τα πρόσωπα της επικαιρότητας;

Η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό του 78% υποστηρίζει ότι ναι θα πρέπει να υπάρχει ενώ το 22% υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να υπάρχει.

Πιστεύετε ότι τα ΜΜΕ επιτάσσουν ως δικαιολογία το ενδιαφέρον τους για ενημέρωση όταν κατηγορούνται για προσβολή προσωπικότητας και τιμής ;

Εικόνα 5.4: Αποψη του κοινού το αν τα ΜΜΕ επιτάσσουν ως δικαιολογία το ενδιαφέρον τους για ενημέρωση όταν κατηγορούνται για προσβολή προσωπικότητας και τιμής.

Είναι αντιληπτό ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων και συγκεκριμένα το 48% απαντάει πως τα ΜΜΕ συχνά επιτάσσουν ως δικαιολογία το ενδιαφέρον τους για ενημέρωση όταν κατηγορούνται για προσβολή προσωπικότητας και τιμής, ενώ δεύτερο ταυτόχρονα έρχεται και η απάντηση μερικές φορές με 24%, καθώς και πάντα με ποσοστό 24%. Τέλος, η απάντηση ποτέ, έρχεται με 2%, μερικές φορές και τις περισσότερες έρχεται με 1%, ενώ το ίσως με 1%.

Είναι προφανές ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων δείχνουν να είναι δύσπιστοι, ως προς την δικαιολογία του ενδιαφέροντος για ενημέρωση που επιτάσσουν οι δημοσιογράφοι, καθώς θεωρούν ότι το ενδιαφέρον τους αφορά είτε χρηματικά ποσά, είτε αποσκοπούν στην δημοσιότητα του, είτε για άλλους πιο σκοτεινούς λόγους.

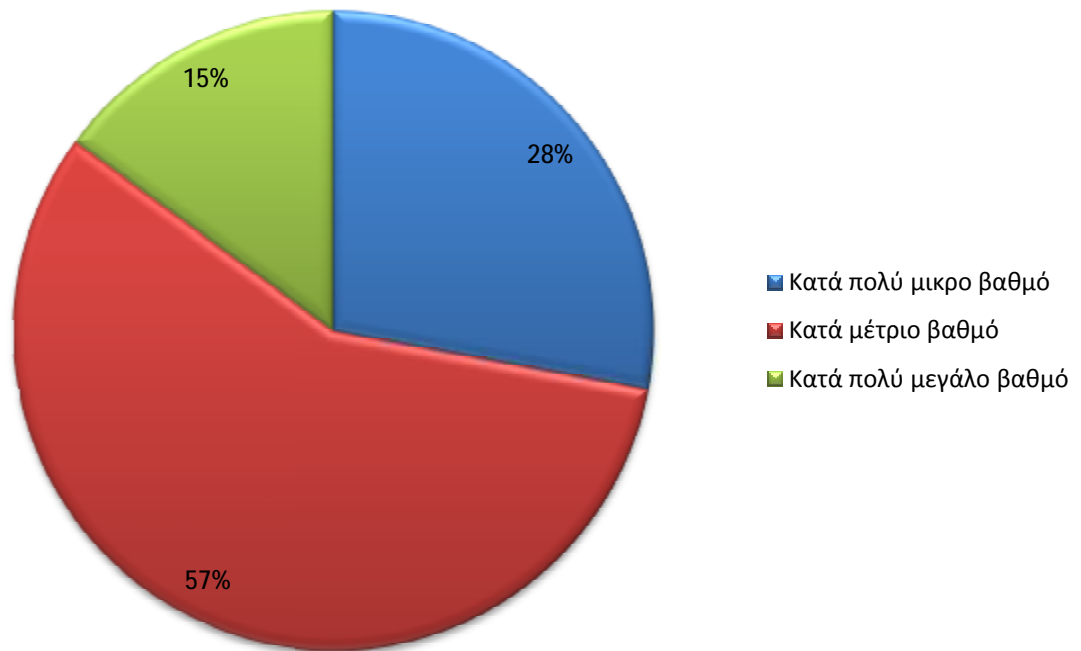
5.3 ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ο παρών Κώδικας εφαρμόζεται επί όλων των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης και των λειτουργιών. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και οι Λειτουργοί των αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συνεργάζονται με την Επιτροπή κατά τη διεξαγωγή των ερευνών της. Η μη συνεργασία τους συνιστά παραβίαση του παρόντα Κώδικα. Ο σεβασμός της αλήθειας και του δικαιώματος του πολίτη για αντικειμενική, ολοκληρωμένη και έγκυρη πληροφόρηση αποτελεί υποχρέωση όλων των Μέσων και των λειτουργιών των. Ο σεβασμός του δικαιώματος έκφρασης και του δικαιώματος του δημοσιογράφου για απρόσκοπτη πρόσβαση στις πηγές ειδήσεων και η διαφάνεια είναι αναγκαίες προϋποθέσεις για ορθή ενημέρωση. Το ήθος, η αξιοπρέπεια και εντιμότητα, η διαγωγή, η συμπεριφορά και το επαγγελματικό επίπεδο των λειτουργιών θα πρέπει να είναι της υψηλότερης δυνατής στάθμης.

Οι λειτουργοί των ΜΜΕ αποφεύγουν δημοσιεύματα ή μεταδόσεις ή τη χρήση γλώσσας, που με βάση τις επικρατούσες αντιλήψεις, έχουν χυδαίο ή αισχρό περιεχόμενο. Οι λειτουργοί έχουν δικαίωμα να κρίνουν το έργο συναδέλφων τους, αλλά το πράττουν με σεβασμό στην τιμή και υπόληψή τους και αποφεύγουν προσωπικές επιθέσεις και μειωτικές της προσωπικότητας αναφορές. Οι λειτουργοί έχουν την υποχρέωση να υπερασπίζονται την ανεξαρτησία των και να μην επιτρέπουν παρεμβάσεις στο έργο τους. Ως εκ τούτου, παρεμβάσεις στο έργο των λειτουργιών των ΜΜΕ και εκφοβισμός ή απόπειρα εκφοβισμού ή επηρεασμού τους, με δηλώσεις ή άλλως πως, είναι ανεπίτρεπτες. Οι λειτουργοί, κατά την ενάσκηση του λειτουργήματός τους: α) σέβονται και προάγουν τη δημοκρατία και τις άλλες πανανθρώπινες αξίες. Σέβονται και προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες όλων.

β) επιδεικνύουν την αρμόζουσα ευαισθησία σε θέματα που αφορούν την εθνική ασφάλεια και είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί και διακριτικοί στην παρουσίαση θεμάτων όπως η βία, το έγκλημα, τα σεξουαλικά παραπτώματα, ο ανθρώπινος πόνος και ο θάνατος, καθώς και πληροφοριών ή εικόνων που είναι επιβλαβείς ή μπορούν να προκαλέσουν πανικό ή φρίκη ή αποτροπιασμό, κυρίως τα παιδιά. γ) ενεργούν πάντοτε με καλή πίστη και συμμορφώνονται προς το γράμμα και το πνεύμα του παρόντα Κώδικα. Η Επιτροπή (δεοντολογία) έχει υποχρέωση να προασπίζεται το δικαίωμα της Ελευθερίας Έκφρασης και ειδικότερα την ελευθερία έκφρασης των έντυπων και εκπεμπόντων ΜΜΕ. Επίσης, έχει την υποχρέωση να προασπίζεται την ανεξαρτησία των δημοσιογράφων. (Καρακωστας 2000)

Τα Μ.Μ.Ε. δεν αποκαλύπτουν άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητα των θυμάτων βιασμού και άλλων σεξουαλικών αδικημάτων και δεν δημοσιεύουν ή αναπαράγουν λεπτομέρειες, οι οποίες είναι δυνατό να προκαλέσουν ή να επιτείνουν τον ανθρώπινο πόνο. Κατά πόσο τηρούνται ;

Εικόνα 5.5 : Άποψη του κοινού σε σχέση με το κατά πόσο τηρούνται τα παρακάτω, στο αν τα ΜΜΕ δεν αποκαλύπτουν άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητα των θυμάτων βιασμού και άλλων σεξουαλικών αδικημάτων και δεν δημοσιεύουν ή αναπαράγουν λεπτομέρειες, οι οποίες είναι δυνατό να προκαλέσουν ή να επιτείνουν τον ανθρώπινο πόνο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η πλειοψηφία των ατόμων 57% στην ερώτηση «κατά πόσο τηρούνται τα παρακάτω, στο αν τα ΜΜΕ δεν αποκαλύπτουν άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητα των θυμάτων βιασμού και άλλων σεξουαλικών αδικημάτων και δεν δημοσιεύουν ή αναπαράγουν λεπτομέρειες, οι οποίες είναι δυνατό να προκαλέσουν ή να επιτείνουν τον ανθρώπινο πόνο» Σκέφτονται ότι τηρούνται κατά μέτριο βαθμό, ενώ το 28% πιστεύει ότι τηρούνται κατά ελάχιστο βαθμό. Τέλος, το 15% πιστεύει ότι τηρούνται κατά πολύ μεγάλο βαθμό.

5.4 Προσωπικά δεδομένα

Για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων χρειάζεται η έννομη συγκατάθεση και συνεργασία του υποκειμένου (άρθρο 5 παρ. 1 του νόμου). Κατ' εξαίρεση, η επεξεργασία αυτή νομιμοποιείται, εφόσον είναι απολύτως αναγκαία για την πληροφόρηση του κοινού και υπό τον όρο ότι ο σκοπός αυτός υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτού (άρθρο 5 παρ. 2ε του νόμου). Επίσης, σε αυτή την περίπτωση ο δημοσιογράφος δεν φέρει κατά το στάδιο της συλλογής την υποχρέωση ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων, εφόσον η συλλογή αυτή γίνεται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς και αφορά δημόσια πρόσωπα (άρθρο 11 Ν. 2472/1997).

Όταν πρόκειται για ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, όπως δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων, οι όροι του νόμου είναι πιο αυστηροί (άρθρο 2 β' Ν. 2472/1997), προβλέπεται το επιτρεπτό της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς (άρθρο 7 παρ. 2 περ. ζ' του ίδιου νόμου) με τις εξής προϋποθέσεις : (1) η επεξεργασία να αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, (2) η επεξεργασία να πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, (3) άδεια της Αρχής, η οποία χορηγείται μόνο εφόσον (α) η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος και (β) εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακή ζωής.

5.4.1 Υποχρεώσεις & Κίνδυνοι

Για τη διασφάλιση της νόμιμης σε κάθε περίπτωση συλλογής και επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων κατά την άσκηση του δικαιώματος του πληροφορέιν κάθε ελεύθερος επαγγελματίας δημοσιογράφος ή μέσο ενημέρωσης οφείλουν να γνωστοποιούν στην ΑΠΔΠΧ τη σύσταση αρχείου προσωπικών δεδομένων (άρθρο 6 του νόμου).

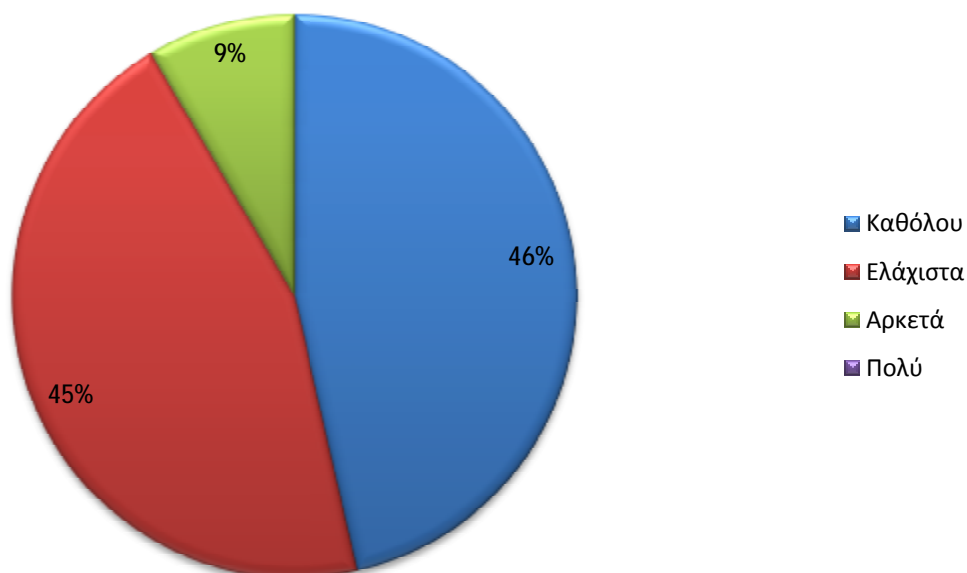
Εάν μια δημοσιογραφική έρευνα, τηλεοπτική, έντυπη ή διαδικτυακή δημοσίευση περιέχει την συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που αφορούν μη δημόσιου χαρακτήρα πρόσωπο είναι αναγκαία η συγκατάθεση του. Σε περίπτωση που αυτό δεν γίνει τότε ο δημοσιογράφος οφείλει να ενημερώσει το πρόσωπο. Σύμφωνα δε με το άρθρο 24 παρ. 3 του Ν. 2472/1997 η ενημέρωση, εφόσον αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων, μπορεί να γίνει και δια του τύπου με τις λεπτομέρειες που καθορίζει η Αρχή. Συναφώς το άρθρο 3 παρ. 3 της Κανονιστικής Πράξης 1/1999 της Αρχής ορίζει ότι « *κατ' εξαίρεση και ύστερα από άδεια της Αρχής, η οποία παρέχεται είτε για επιμέρους κλάδους ή τομείς δραστηριότητας ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων, είτε για συγκεκριμένο κάθε φορά αρχείο ύστερα από αίτηση του υπευθύνου επεξεργασίας, όταν η ενημέρωση αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων, επιτρέπεται η ενημέρωσή τους δια του τύπου είτε με οποιοδήποτε άλλο τρόπο πρόσφορο και σαφή τρόπο*». Περαιτέρω, με την Κανονιστική Απόφαση 408/1998 της Αρχής, ο αριθμός των υποκειμένων επεξεργασίας προσδιορίστηκε σε 1000 τουλάχιστον άτομα.

Η άδεια αρχής προσωπικών δεδομένων είναι υπεύθυνη να προβεί σε ενημέρωση του κοινού(λ.χ του τηλεοπτική ή του έντυπη) όταν αυτή είναι δύσκολη με κάποιον άλλον τρόπο, με το σκοπό της επεξεργασίας και τις ειδικές συνθήκες συλλογής των δεδομένων για τη δημιουργία του αρχείου. Η υποχρέωση όμως αυτή του Ν. 2472/1997 πλέον ελέγχεται κατά πόσο εναρμονίζεται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου .

Η παράβαση των παραπάνω εκθέτει στον κίνδυνο σοβαρών διοικητικών και ποινικών κυρώσεων καθώς και σε αστική ευθύνη προς αποζημίωση του εκάστοτε υποκειμένου των δεδομένων.

(lawandtech.eu,2012)

Κατά ποσό πιστευτέ ότι τα προσωπικά σας δεδομένα είναι ασφαλή στον χώρο των ΜΜΕ ;

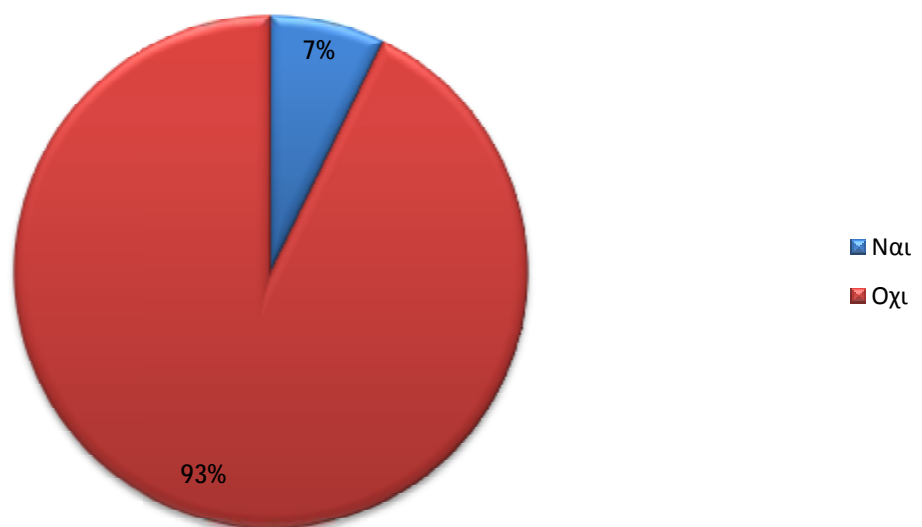
Εικόνα 5.6 : Αποψη του κοινού σε σχέση με το ποσό ασφαλή είναι τα προσωπικά τους δεδομένα στον χώρο των ΜΜΕ;

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων λένε ότι σε ποσοστό 46% δεν είναι καθόλου ασφαλή καθώς και το 45% λέει ότι είναι ελάχιστα ασφαλή. Μονό το 9% υποστηρίζει ότι είναι αρκετά ασφαλή . Τέλος, κανένας δεν πιστεύει ότι είναι πολύ ασφαλή.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία είναι εμφανές ότι ένα συντριπτικό ποσοστό των ατόμων το 91% υποστηρίζουν ότι τα προσωπικά τους δεδομένα είναι ασφαλή από ελάχιστα έως καθόλου.

Συνεπώς τα ΜΜΕ δεν έχουν κερδίσει την εμπιστοσύνη του κοινού του για να αναπτυχθεί μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Θεωρείτε ότι οι οροί και οι προϋποθέσεις για την δημοσίευση προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ τηρούνται πάντα ;

Εικόνα 5.7 : Άποψη του κοινού σε σχέση με το αν τηρούνται πάντα οι οροί και οι προϋποθέσεις για την δημοσίευση προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ;

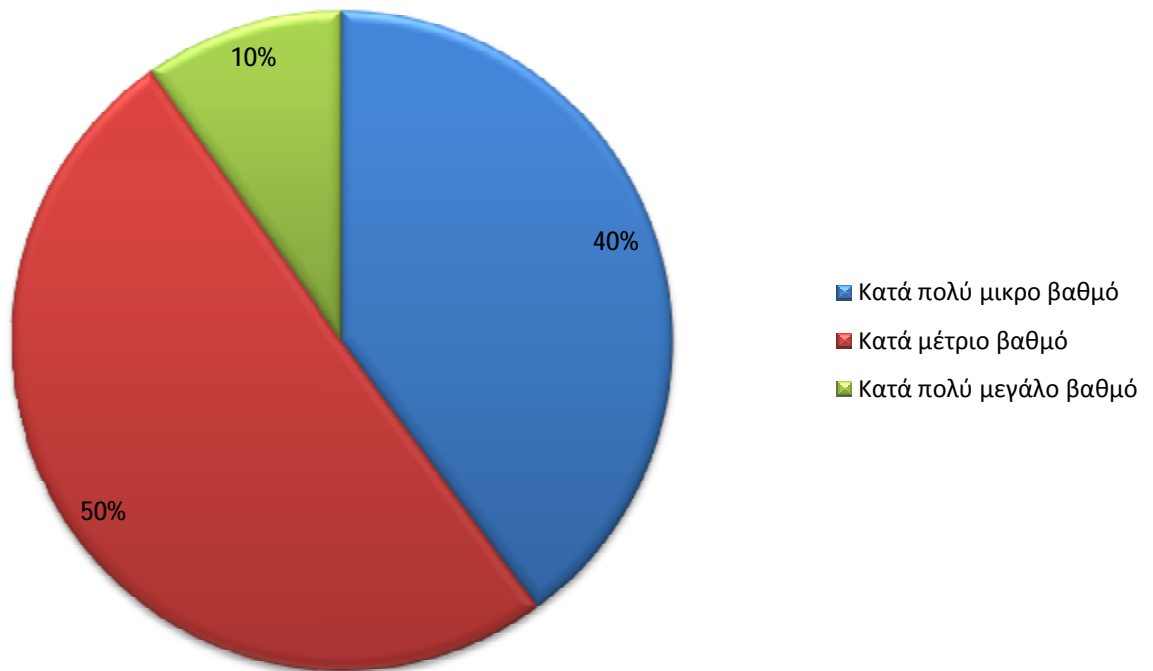
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η πλειοψηφία των ατόμων σκέφτονται ότι δεν τηρούνται πάντα οι οροί και οι προϋποθέσεις για την δημοσίευση προσωπικών δεδομένων από τα ΜΜΕ, καθώς το ποσοστό αυτών των απαντήσεων φτάνει το 93%. Ενώ ένα ποσοστό του 7% πιστεύει ότι τηρούνται.

5.5 Δυσμενείς διακρίσεις

«Ο όρος «στερεότυπο» αναφέρεται σε «προκατασκευασμένες» πεποιθήσεις για τάξεις ατόμων, ομάδων ή αντικειμένων, που δεν προκύπτουν από μια σύγχρονη εκτίμηση του κάθε φαινομένου, αλλά από μηχανικές συνήθειες κρίσεως και προσδοκίας. Πρόκειται για ομαδικές πεποιθήσεις που είναι δυνατόν να αναφέρονται σε έναν λαό, θεσμό, ιδέα, αξία, φαινόμενο ή αντικείμενο κατά τρόπο μονόπλευρο, σχηματικό και γενικευτικό, σε βαθμό που οι «κρινόμενοι» να εμφανίζουν σημαντικές παραμορφώσεις και στρεβλώσεις ως προς την πραγματική τους εικόνα και κατάσταση». Στην ουσία τονίζεται ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό το οποίο διαφέρει και είναι έντονο με σκόπο την κατηγοριοποίηση μια κοινωνικής ομάδας η ατόμου

Τα στερεότυπα δεν έχουν μόνο πολιτισμικό χαρακτήρα αλλά και πολιτικό. Δηλαδή όταν ένα πολιτικό κόμμα (π.χ ενθικιστικό) θέλει να ανέβει στην εξουσία επικαλείτε στερεοτυπικές συμπεριφορές εχθρικών κοινωνικών ομάδων (μετανάστες) σε αντίθεση με τον τοπικό πλυθησμό τονίζοντας τους κινδύνους που μπορούν και ίσως να έχουν επιφέρει τέτοιες συμπεριφορές. Τα στερεότυπα ενισχύονται και από μια ειδικα διαμορφώμενη γλώσσα η οποία με την χρήση λέξεων και φράσεων τα αναδικνύει δινοντας τους έμφαση. Δημιουργείται ένα ειδικό λεξιλόγιο το όποιο εισβάλλει και χρησιμοποιείται στην καθημερινότητα των ατόμων. Τα ΜΜΕ συμβάλουν στην αναπαραγωγή προτύπων καθώς μέσω της στάσης και των σχολίων του δημοσιογράφου η του καλεσμένου μια εκπομπης για κάποιο ζήτημα είναι δυνατόν να επηρεαστεί χειραγωγηθεί ο κοινός νους. Ο τρόπος προβολής της είδησης υποδηλώνει μια έμμεση τοποθέτηση του τύπου πάνω στο θέμα. (Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, 2017)

Τα Μ.Μ.Ε. αποφεύγουν οποιαδήποτε απ' ευθείας ή άλλη αναφορά εναντίον προσώπου η οποία περιέχει στοιχεία δυσμενής διάκρισης με βάση κοινωνικό-πολιτικά, φυλετικά, θρησκευτικά κτλ. Κατά πόσο πιστεύετε ότι ο παραπάνω νόμος εφαρμόζεται στην πράξη ;

Εικόνα 5.8 : Συμφωνά με την άποψη των ερωτηθέντων στο κατά πόσο τηρούνται τα παρακάτω, τα ΜΜΕ αποφεύγουν οποιαδήποτε απ' ευθείας ή άλλη αναφορά εναντίον προσώπου η οποία περιέχει στοιχεία δυσμενής διάκρισης με βάση κοινωνικό-πολιτικά, φυλετικά, θρησκευτικά κτλ..

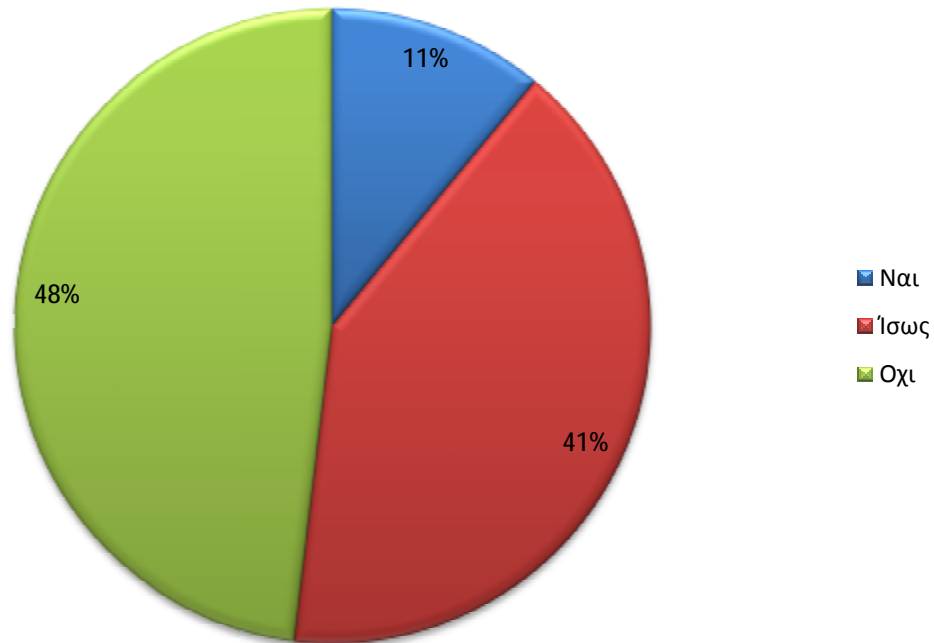
Η πλειοψηφία πιστεύει ότι τηρούνται κατά μέτριο βαθμό 50% ενώ παράλληλα το 40% πιστεύει ότι τηρούνται κατά πολύ μικρό βαθμό. Τέλος μονό το 10% πιστεύει ότι τηρούνται κατά πολύ μεγάλο βαθμό.

5.6 Προστασία τιμής και προσωπικότητας

Η προστασία της τιμής είναι σημαντική γιατί συνδέεται με την αξία του ανθρώπου και του δικαιώματος που έχει για αναγνώριση της κοινωνικής καταξίωσης του. Η τιμή είναι φορέας πνευματικών και ηθικών αξιών και προστατεύεται από το άρθ.2 παρ.1 του Συντάγματος περί προστασίας της αξίας του ανθρώπου. Το δίκαιο προστατεύει ειδικά την τιμή μέσω των ποινικών διατάξεων των αρθ.361 επ. Ποινικού Κώδικα των εγκλημάτων κατά της τιμής και μέσω των διατάξεων περί αδικοπραξίας. Η τιμή συνδέεται και με τις διατάξεις για την προστασία της προσωπικότητας και προστατεύεται και αυτοτελώς.

Η προσωπικότητα προστατεύεται από το αρθ.28 εδ.2 το οποίο δίνει προτεραιότητα στην προστασία της προσωπικότητας σε σχέση με τα άλλα έννομα αγαθά. Η προστασία αυτού του δικαιώματος έχει απόλυτο χαρακτήρα. Η προσωπικότητα θίγεται μόνο σε δύο περιπτώσεις, πρώτον αν μια πράξη δικαιολογείται από την σύνεση του θύματος για κάποιο ιδιωτικό ή δημόσιο συμφέρον που προβλέπει ο νόμος και δεύτερον σε περίπτωση ηθικής βλάβης ενός ατόμου. Παρόλο της προτεραιότητας που δίνεται στην προσωπικότητα, δεν έχουμε ένα σαφές προσδιοριζόμενο της . Δηλαδή δεν είναι σίγουρο για το πόσα αγαθά συνδεούνται μαζί της και εάν πρέπει να εφαρμοστούν οι ΑΚ 57 και 59. Αυτό συμβαίνει λόγω του περίπλοκου και πολυδιάστατου χαρακτήρα που μπορεί να έχει η ανθρώπινη προσωπικότητα . Δεν μπορούν να προσδιοριστούν όλα τα στοιχεία της καθώς η ανθρώπινη συστάση και φύση δεν το επιτρέπουν (λόγο περιπλοκότητας). (Καρακώστας, 2012)

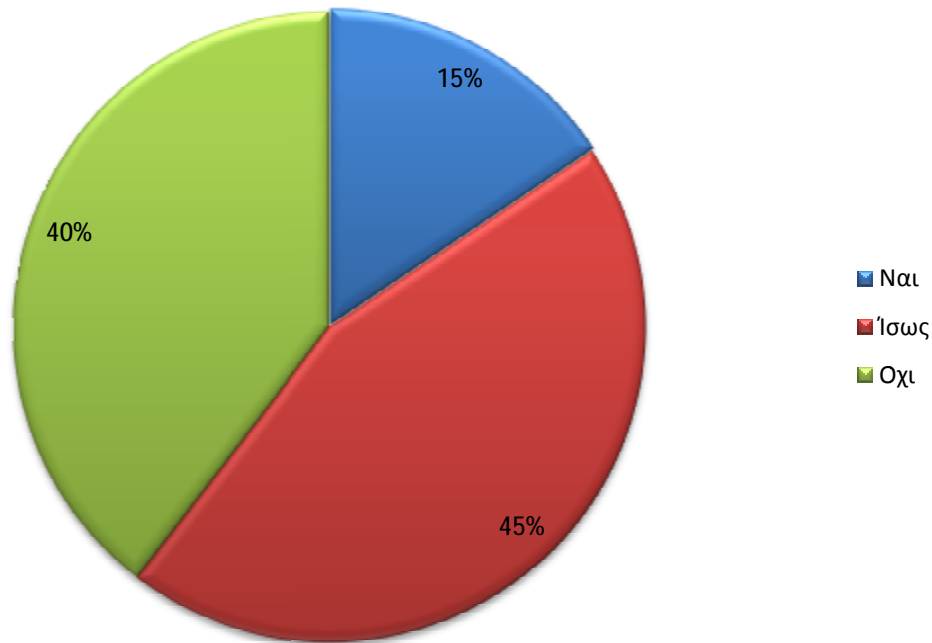
**Θεωρείτε ότι τα ΜΜΕ και οι λειτουργοί τους
δεν προβαίνουν σε προσωπικές επιθέσεις και
υβριστικούς και προσβλητικούς χαρακτηρισμούς
που διασύρουν την τιμή και υπόληψη;**

Εικόνα 6 : Άποψη του κοινού σε σχέση με το αν τα ΜΜΕ και οι λειτουργοί τους δεν προβαίνουν σε προσωπικές επιθέσεις και υβριστικούς χαρακτηρισμούς που διασύρουν την τιμή και την υπόληψη;

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η πλειοψηφία των ατόμων θεωρούν πως προβαίνουν σε προσωπικές επιθέσεις και υβριστικούς χαρακτηρισμούς που διασύρουν την τιμή και την υπόληψη, με ποσοστό 48% και ίσως προβαίνουν υποστηρίζει ένα 41%. Τέλος, πως δεν προβαίνουν υποστηρίζει μόλις ένα 11%.

Ένας πολίτης μπορεί να βρει το δίκαιο του σε περίπτωση που τα ΜΜΕ έχουν διασύρει την τιμή και προσωπικότητα του ;

Εικόνα 6.1 : Άποψη του κοινού σε σχέση με το αν ένας πολίτης μπορεί να βρει το δίκαιο του σε περίπτωση που τα ΜΜΕ έχουν διασύρει την τιμή και προσωπικότητα του;

Συγκεκριμένα φαίνεται ότι το 45% των ατόμων πιστεύει πως ίσως μπορεί να βρει το δίκαιο του ένας πολίτης σε περίπτωση που τα ΜΜΕ έχουν διασύρει την τιμή και προσωπικότητα του, ένα το 40% πιστεύει ότι δεν μπορεί να βρει το δίκαιο του. Τέλος, μόνο το 15% των ατόμων πιστεύει ότι μπορεί να βρει το δίκαιο του.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η μελέτη του δικαιώματος προστασίας προσωπικότητας, του ιδιωτικού βίου και των ΜΜΕ, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα όρια και στους περιορισμών των δικαιωμάτων της ελεύθερης έκφρασης και του λόγου. Αξίζει να αναφερθεί, πως ανάμεσα στα δικαιώματα της ελευθερίας της γνώμης, του ιδιωτικού βίου και του τύπου και στο δικαίωμα της προσωπικότητας δημιουργείται πολλές φορές μια «σύγκρουση». Από τη μία πλευρά το ενδιαφέρον του κοινού να πληροφορηθεί για τα τεκταινόμενα της επικαιρότητας και από την άλλη ο ευπαθής ιδιωτικός βίος και κατ' επέκταση η προσωπικότητα. Για να μην έχουμε σύγκρουση των δικαιωμάτων αυτών, το Σύνταγμα αναγνωρίζει θεσμούς στους οποίους τα δικαιώματα προσδιορίζονται και δεν συγκρούονται κατά της άσκησή τους. Επομένως, το δικαίωμα της προσωπικότητας των διασήμων προσώπων συρρικνώνεται λόγω της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ δημοσιότητας και προσωπικότητας(ιδίας εικόνας) Η θεσμική όμως αυτή προσαρμογή δεν πρέπει να οδηγεί στη σύγχυση μεταξύ ελευθερίας έκφρασης και ελευθερία συκοφαντικής δυσφημήσεως η εξυβρίσεως και προσβολή της τιμής των άλλων.

Συμφωνα με την παραπάνω έρευνα που διεξάχθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων τάσσεται με δυσπιστία και αρνητικά ως την λειτουργία των ΜΜΕ όσο αφορά την τήρηση του δημοσιογραφικού κώδικα δεοντολογίας. Παρατηρήθηκε ότι οι όροι και οι προϋποθέσεις δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων δεν τηρούνται πάντα. Επίσης υπάρχει αμφιβολία σχετικά με την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων τους . Επιπλέον όσο αφορά τις δυσμενείς διακρίσεις η πλειοψηφία θεωρεί ότι τα ΜΜΕ συμβάλλουν στην αναπαραγωγή τους. Όσο αφορά το δικαίωμα προστασίας της προσωπικότητας δεν τηρείται από τα ΜΜΕ καθώς και εδώ η πλειοψηφία υποστηρίζει ότι τα ΜΜΕ προβαίνουν σε προσωπικές επιθέσεις. Όσο αφορά το δημόσια πρόσωπα θεωρούν ότι πρέπει να υπάρξει ειδικός προστατευτικός νόμος για αυτούς και επίσης σε περιπτώσεις βιασμών και κακαποίησεων δεν τηρείται η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων.Οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι τα ΜΜΕ χρησιμοποιούν ως δικαιολογία το ενδιαφέρον του κοινού για ενημέρωση ακόμα και όταν κατηγορούνται για προσβολή τιμής και προσωπικότητας. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι σε περίπτωση διένεξης με τα Μ.Μ.Ε για κάποιο ζήτημα (προσβολή προσωπικότητας) οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι δεν μπορούν να βρουν το δίκαιο τους. Το αξιοσημείωτο είναι ότι παρά την νομική προστασία που χαίρουν τα άτομα όσο αφορά την προστασία και εξασφάλιση των δικαιωμάτων τους, ωστόσο αυτό στην περίπτωση των ΜΜΕ δεν τηρείται και δύσκολα τιμωρείται.

Τα δικαιώματα της ελευθερίας της γνώμης, του ιδιωτικού βίου και του τύπου (συμπεριλαμβανομένου και της ραδιοτηλεόρασης) και το δικαίωμα της προσωπικότητας έρχονται συχνά σε αντίθεση. Τα ανωτέρω δικαιώματα μπορούν να ασκούνται παράλληλα χωρίς να συγκρούονται, λόγω της τυπικής ισοδυναμίας τους. Το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης πρέπει να ασκείται με σεβασμό στην προσωπικότητα και ανθρώπινη αξία, ποτέ καταχρηστικά, και το δικαίωμα της προσωπικότητας μπορεί να περιοριστεί μέσω της αρχής της αιτιώδους συνάφειας, με την προϋπόθεση ο περιορισμός να μην είναι παράνομος.

Ο ρόλος του τύπου, συνίσταται στην ενημέρωση - πληροφόρηση του αναγνωστικού κοινού και προάγεται μέσω της άσκησης του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό καλύπτει την έκφραση στοχασμών και απόψεων, τη μετάδοση ειδήσεων - πληροφοριών, την άσκηση κριτικής και ελέγχου στην κρατική εξουσία και στους μηχανισμούς της καθώς και στα πρόσωπα, που ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ή κατέχουν δημόσια αξιώματα σχετικά με ζητήματα, που αφορούν στο δημόσιο βίο. Η ελευθερία της έκφρασης και ειδικότερα η ελευθερία του τύπου, σε συνδυασμό με την απαγόρευση της

λογοκρισίας, οι οποίες κατοχυρώνονται στο άρθρο 14 παρ.2 του Συντάγματος, επιτρέπουν στους φορείς του τύπου την άσκηση κριτικής, ακόμη και αν αυτή είναι δυσμενής. Ο τύπος οφείλει να είναι ανεξάρτητος από συμφέροντα, πολιτικά και οικονομικά, να υπηρετεί την αλήθεια και όχι σκοπιμότητες, να ενισχύει την πολυφωνία και μέσω της ελευθερίας του λόγου να προάγει αξίες, όπως η προσφορά στο κοινωνικό σύνολο, η ανιδιοτέλεια και ο σεβασμός στην προσωπικότητα κάθε ατόμου κ.ά. Η ελευθερία του τύπου, λοιπόν, αποτελεί αναγκαιότητα, καθώς ο τύπος συμβάλλει καθοριστικά στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, ελέγχοντας παράλληλα τις τρεις πολιτικές εξουσίες (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική) με τη δύναμη του γραπτού λόγου και της δυνατότητας κρίσης των πολιτικών δρώμενων. Τυχόν περιορισμοί στη διάδοση των στοχασμών είναι ανεπίτρεπτοι, εφόσον δεν εμπίπτουν στους γενικούς περιορισμούς, οι οποίοι πρέπει να προβλέπονται σαφώς από το νόμο ή από κανονιστική πράξη της διοίκησης, που έχει εκδοθεί, με ειδική εξουσιοδότηση του νόμου και ουδέποτε απευθείας με ατομική διοικητική πράξη. Η άσκηση δυσμενούς κριτικής πρέπει να οριοθετείται και να μην φτάνει στο σημείο των ποινικά αποδοκιμαζόμενων πράξεων της εξύβρισης ή της δυσφήμισης. Ο σεβασμός της προσωπικότητας του ατόμου πρέπει να αποτελεί την πρωταρχική υποχρέωση του τύπου. Εξάλλου, ορισμένα πρόσωπα, τα οποία λόγω της επικαιρότητας, του επαγγέλματός ή των δραστηριοτήτων τους εκτίθενται στη δημοσιότητα, οφείλουν πολλές φορές να ανέχονται ακόμη και οξεία κριτική εις βάρος τους. Τα άτομα, που θεωρούν ότι θίγονται από δημοσιεύματα, έχουν το δικαίωμα απαντήσεως μέσω του τύπου. Στην Ελλάδα η ελευθερία του τύπου αποτελεί ένα συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα και λειτουργεί ανεξάρτητα από πολιτικά συμφέροντα. Επακόλουθο είναι ότι και ο δημοσιογράφος, έχοντας πλήρη συναίσθηση των ευθυνών του, οφείλει να είναι αντικειμενικός φορέας ειδήσεων, ηθικά άμεμπτος και να εξασφαλίζει την πολιτική διαφάνεια επηρεάζοντας τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Συχνά, όμως, το τελευταίο χρονικό διάστημα οι εκπρόσωποι του δημοσιογραφικού επαγγέλματος αποπροσανατολίζονται από τη θεσμική τους αποστολή και παρεκτρέπονται, λόγω οικονομικών κυρίως συμφερόντων, θέτοντας ως επακόλουθο υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη πραγματικής ελευθερίας του δημοσιογράφου, στη σύγχρονη εποχή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δαλτόγλου Π. (1991) *“Ατομικά δικαιώματα :Συνταγματικό δικαιο”*, Αθήνα-Κομοτηνή : Σακκουλά.

Διγενάκη Ε. (2009) *“Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, Ψυχολογία και Μ.Μ.Ε”*, Αθήνα : Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Ζερμιώτη Καλλιόπη,(2012), *“Πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών, Δημόσια πρόσωπα και προστάσια της προσωπικότητας (δημόσια πρόσωπα)”*, Αθήνα : Καποδιστριακο,Πανεπιστήμιο.

Καρακώστας Γιάννης Κ. (1997) *“Προσωπικότητα & Τύπος , νομική θεώρηση ενός δεοντολογικού ζητήματος (δεύτερη έκδοση)”*, Αθήνα– Κομοτηνή: Σακκουλά.

Καρακώστας Γιάννης Κ. (2000) *“ Προσωπικότητα &Τύπος ”*, Αθήνα– Κομοτηνή : Σακκουλά.

Καράκωστας Γ. (1998) *“Το Δίκαιο των ΜΜΕ”*, Κομοτηνή- Αθήνα : Σακκουλά.

Καράκωστας Γ. (2005) *“Το Δίκαιο των ΜΜΕ”*, Κομοτηνή- Αθήνα : Σακκουλά.

Καρακώστας Ιωάννης Κ. (2012) *“Το Δίκαιο των Μ.Μ.Ε”*, Αθήνα : Νομική βιβλιοθήκη

Κονταξής Θρασύβουλος Θ. (2011) *“Τα Μ.Μ.Ε και η προσβολή της Προσωπικότητας”*, Αθήνα : Νομική βιβλιοθήκη.

Λαμπροπούλου Έφη Π. (1999) *“Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, Η περίπτωση της Βίας και της Εγκληματικότητας”*, Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.

Σμυρίλιου Μ. (2009) *“Μ.Μ.Ε και δικαίωμα στην προσωπικότητα μια νομολογιακή ανάλυση”*, Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών Αθήνα : Πάντειο,Πανεπιστήμιο.

Σπιννέλης Δ. (2009), *“Εγκλήματα κατά της τιμής”*, Αθήνα : Σακκουλά

Φωτιάδου, Αλ.(2006) *“ Σταθμίζοντας την ελευθερία του λόγου”*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη : Σακκουλά

Χατζηκόνστας Κωνσταντίνος Π. (2005) *“Προσβολές της τιμής από δικαιολογημένο ενδιαφέρον”*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη : Σακκουλά.

Δικτυογραφία

Αγανίδης Δημήτρης (2014), **Διατίθεται στο:**<http://filoglosia.blogspot.com/2010/05/blog-post.html>(τελευταία πρόσβαση 29 Απριλίου 2018).

Αργυροπουλος Γεώργιος (2016) , “ΜΜΕ και προσωπικά δεδομένα δημοσίων προσώπων”. **Διατίθεται στο:**<http://www.constitutionalism.gr/argyropoulos-prosopika-dedomena/>(τελευταία πρόσβαση 10 Απριλίου 2018).

Ελεύθερη Ελλάδα, (2016), “ΜΜΕ· ΠΛΥΣΗ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ ΣΕ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ”. **Διατίθεται στο:**<http://osarena.net/editorial-martioy-2016-mme-physi-egkefaloy-se-kathestos-eleytherias> (τελευταία πρόσβαση 10 Απριλίου 2018).

Μιχαλαρεας Ηλιας, (2017) “ΜΜΕ και χειραγώγηση”. **Διατίθεται στο:**<http://www.imerodromos.gr/mme-kai-xeiragwghsh/> **ΗΛΙΑΣ ΜΙΧΑΛΑΡΕΑΣ***(τελευταία πρόσβαση 23 Απριλίου 2018).

Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, (2017) ‘Τα ΜΜΕ ενισχύουν τα αρνητικά στερότυπα’’.**Διατίθεται στο:** [/https://neaselida.gr/ideogrammata/pos-ta-mme-enischyoun-ta-arnitika-stereotypa](https://neaselida.gr/ideogrammata/pos-ta-mme-enischyoun-ta-arnitika-stereotypa) (τελευταία πρόσβαση 18 Ιουνίου 2018).

Σωτηρόπουλος, Β. (2011) “Τεκμήριο αθωότητας, ΜΜΕ και δημόσιος διάλογος’’. **Διατίθεται στο:** <http://elawyer.blogspot.gr/> (τελευταία πρόσβαση 19 Απριλίου 2018).

Τράπεζα νομικών πληροφοριών ΔΣΑ. **Διατίθεται στο:** <http://www.dsanet.gr/> (τελευταία πρόσβαση 9 Ιανουαρίου 2018).

Τράπεζα νομικών πληροφοριών ΝΟΜΟΣ. **Διατίθεται στο:** <http://www.intrasoft.gr/>(τελευταία πρόσβαση 1 Φεβρουαρίου 2018).

Τράπεζα νομικών πληροφοριών ,lawandtech.eu,(2012) . **Διατίθεται στο:** <https://lawandtech.eu/2012/01/05/media/>

Χριστίνα Μ. Ακριβοπούλου (2011), “Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων μέσα από το φακό του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή’’. **Διατίθεται στο:** <http://www.constitutionalism.gr/2213-to-dikaioma-stin-prostasia-twn-proswpikwn-dedomenw/>(τελευταία πρόσβαση 8 Απριλίου 2018).

womenonly.gr (2010) ‘Στο ψυχιατρείο η Ζούζαν Μπόιλ’’.**Διατίθεται στο:**https://www.womenonly.gr/armonia/diatrofi/arthro/sto_psyxiatreio_h_souzan_mpoil-2879687/(τελευταία πρόσβαση 18 Απριλίου 2018).

